a põletatud, mehed tapetud, ali jooksnud kõrvesse. Seitse st ei sammu enam eales meie s kolonel. „Peab üllema, et ühe — suudluse eest.“

nnaleht“ nr. 10.

Suudluse hind — araablaste Võitud hobuseraud — mudi- romaanide järg. Adamson.

s., 3 kuuks 1 kr. 30 s.

IDEID.

ti, siiad 80 senti, kohad 90 senti 50 senti kilo.
aiawili. Kartulid 50—55 senti e mõõt, 3—4 senti liiter, peakap- senti, hapukapsad 12—15 senti 6—8 senti, peedid 12—15 senti, edid 20—25 s. kilo, porgandid kilo, kõrwits 20—25 s. kilo, sibu- i liiter.

iklikud teated.

Toomkirik.

äratusteenistusi Toomkirikus nna wikaarõpetaja Paul Kuusik. (3) teenistus on pühapäewal kl. 6 p. l. laululehtedega. Jut- „Meie ja meie lapsed“ — 21, 14—19). Laululehtede eest nnetada, kui wõimalik, a 15 sen- katteks.

Jaani kirik.

. märtsil, kl. 9 hom. palwetund rtambris. Kl. 6 p. l. jumala- armulauaga — õp. B. Hasselblatt. hap., 11. märtsil, kl. 10 hom. alateenistus armulauaga. Jut- J. Gnadenteich Tapalt, piht ja — õp. A. Sternfeldt. Soolo- Betlem. Laululeht. Kl. 1 pü- ol. Kl. 3 lastejumalateenistus Gnadenteich ja õp. A. Stern- 6 p. l. jumalateenistus armu- õp. H. Kubu. Kesk., 14. märts- kannatamisaja õhtuteenistus — asselblatt. Opetajate lõnetunnid igapäew kl. 12—1, p. l. teisip. ja 5—6. Koguduse kantselei, Lem- n awatud igapäew kl. 9—2, p. l. reedel kl. 5—6. Wana-Rahumäe registreerimine kantseleitundidel. ku wõetakse wastu kantseleitun- pühap. jumalateenistuse lõpul

duse peakoosolek on il kl. ½6 p. l. kirikus. Kui sel- tarwiline arw koguduse liikmeid le, peetakse teine koosolek pool em, mis kõlbulmud arwule waa- tusewõimeline. Koosolekule pää- guduse liikmed 1933. a. liitme- enäitamisel.

Püha-Waimu kirik.

wal, 10. märtsil kell 6 õht. kirikus e wesper kannatamisaja tõttu ta õp. Th. Tallmeister. Solistina Jakobi (wiiulil), orelil hr. Paul . Pühapäewal, 11. märtsil kell jumalateenistus armulauaga. Tallmeister. Kell 1 päewal kirikus lateenistus õp. Th. Tallmeister. etus poeg- ja tütarlastele algab . Kolmapäewal, 14. märtsil kell eng koguduseaalis Prot. Ühingu l. Op. Th. Tallmeister.

: Rein Sild, Pilwi-Rosalie Kert, iskop, Gunnar Eiskop, Maie Isop. : Walter Schmidt ja Helmi an Krõlow ja Alide Kroben. Wol- dars ja Magda Rusk.

tud: Feliks Kask ja Marie Stok- inrich Tallenhof ja Leida Waar- ugust Talpak ja Salme Mäng. Tamjärw ja Ida Hiob. Georg mma Angel. Albert Sepp ja Mi- mberg. Eduard Rõngelep ja Jää- t.

: Leena Prinstal 66-a, Woldemar -a., Marta Annik 42-a., Ülo Plei- ., Johannes Wende 64-a., Johan- berg 34-a., Marie Allik, 35-a., Ju- 43-a., Tiina Piilmann 89-a., ngi 20-a.

allinna fondibörsi kursiseidel

Reedel, 9. märtsil.

	18.11	18.35
t	3.56	3.64
	141.25	143.10
	7.98	8.10
	93.40	94.60
gen	80.85	82.05
	90.95	92.15
	114.05	116.30
	59.75	60.50
m	239.50	242.50
	23.45	23.75
	115.05	116.55
	82.00	84.10
	30.50	31.—
	67.005	68.05
	14.75	15.05
	66.40	67.80

Telefonid:

Peatoimetaja telefon	nr. 449-82
Päewauudiste osakond	„ 449-89
Kaugeköned	„ 449-85
Toimetuse üldine	„ 449-88
Majandusteated	„ 449-91
Kohalikud sõnumid	„ 449-95
Riigikogu	„ 449-37
Reklaam osak.	449-36
Trükikoda	„ 449-87

Telefonid erakorteritest:

Peatoimetajal	nr. 303-75
Päewauudiste osak. juh.	„ 458-29
Arijuhil	„ 441-61

WABAMAA

Peatoimetaja Ed. Laaman.

Täna 10 lehekülge.

Üksiknumber 5 senti.

Tellimise hind:

1 kuu postiga	1 kr. 50 s.	
2 kuud „	3 „	— „
3 „ „	3 „	70 „
4 „ „	4 „	90 „
5 „ „	6 „	10 „
6 „ „	7 „	30 „

Wälismaale 4 kr. kuus.
Aadressi muutmine 25 senti.
Tellimisi wõtawad wastu Eestis kõik postkontorid ja lehetellimiste wastuwõtjad.

Toimetus: Pikk tän. 58, kõnetunnid kella 10—12. Kuulutuste wastuwõtmine k. 8—5 Pikk t. 54, tel. 449-87. Arijuhatus (tel. 449-83) ja arweosakond (tel. 449-84) Pikk tn. nr. 54-56, teisel korral. Arijuhi kõnetunnid kella 10—12 e. l. Tellimised telefon 449-86, ekspeditsioon telefon 481-14.

Hinnata kaasanded: Piltidega nädalleht „Esmaspäew“ — iga esmaspäew, ja kuue kuu ning pikema aja tellijatle 24-leheküljeline „Perekonnaleht“ — iga laupäew. Tärwitamata käsikirju ilma sellekohase soowita alal ei hoita. Aadr. kirjadele ja rahasaadetistele: „Waba Maa“ Tallinnas

Kuulutuste hinnad: Kuulutuste külgedel 5 senti mm. Ühel weerul, lehe eesotsas 10 senti, tekstis: kuulutuskirjadega 12 senti ja tekstikirjaga 15 senti mm. Kohaotsimised — poole hinnaga. Kuulutused ära anda kella 12-ni ilmumise eelpäewal.

Nr. 59 (4659). **Pühapäewal, 11. märtsil 1934. a.** **16. aastakäik.**

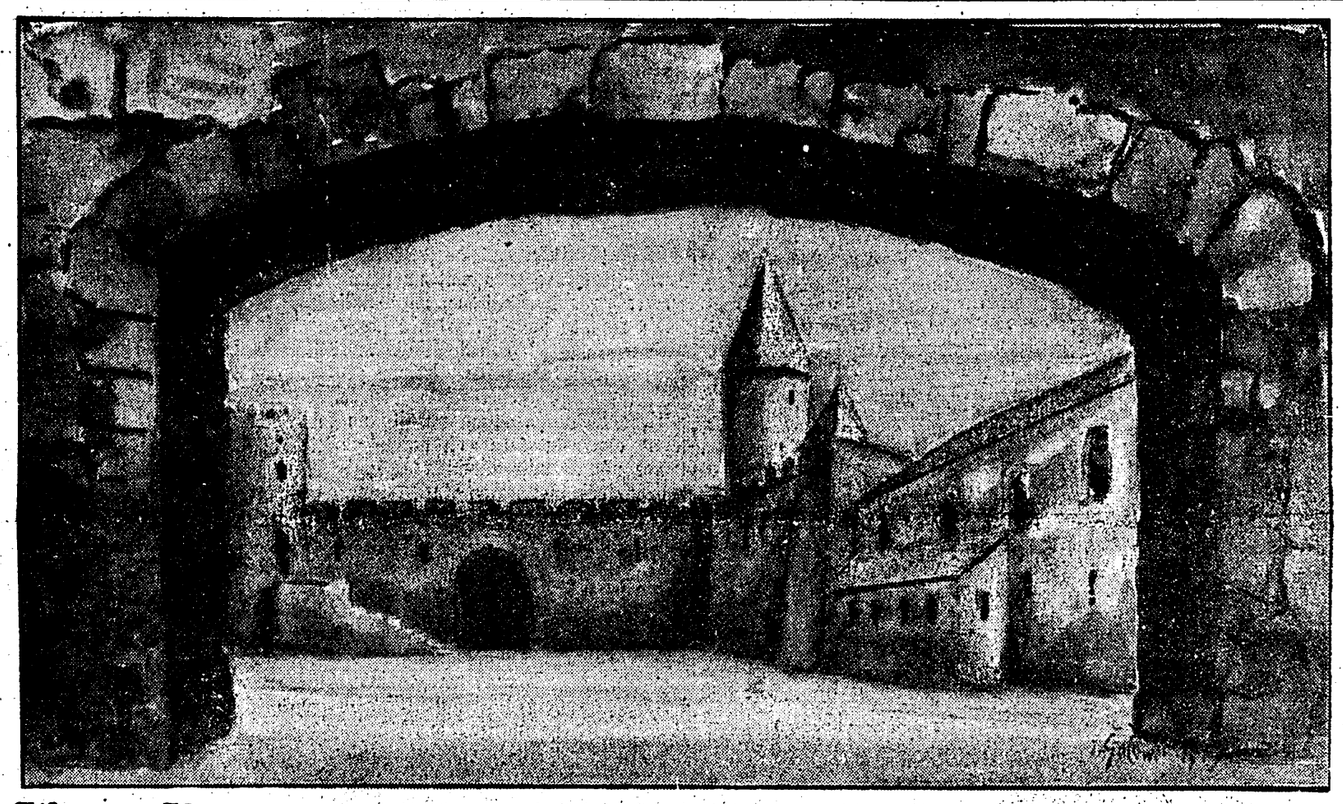

Wana linn. *Poola kunstniku J. Galceniski maal.*

Töötuvõimaluste loomine töötuile

Põllutööministeeriumi kaudu leiawad 3100 töötut pidewat tööd.

Üldine töökorralduse seadus teoksil.

Neil päewil walitsuse korralduisel peeti ministeeriumide waheline nõupidamine töötuvõimaluste loomiseks töötuile. Põllutööministeeriumi arwates awalikkude töode korraldamine senisel kujul (talwel) peaks lõpetatama ja krediidid tuleks ette näha korralises eelarwes produktiiwsete töödeks peale, ning need tööd tuleks teostada kewade-suwe-sügise kuudel (7—8 kuud), millal töö produktiiwsus kõige suurem. Sel juhul osa töötajust tuleks pidada kinni ja see wälja anda töölistele talwekuudel. Kuuldawasti majandusministeeriumis üldise töökorraldamise seaduse eelnõu on wäljatöötamisel.

Nõupidamisel konstateeriti, et meil wiimastel aastatel kannatawad terawat tööpuudust (keskmiselt kuu peale arwatud) 6000—7000 inimest. Nende tööle rakendamiseks on waja 3.000.000 krooni. Sel puhul saaks tööd kõik tööbörsidel registreeritud töölised. Praegu on koostamisel wastawad andmed selle kohta, kuipalju ja misugusei töid iga ministeeriumi alal 1934. a. otstarbekohane on läbi viia ning misugused wajalised krediidid peaks leitama. Arwatawasti lähemail päewil selgub, kuipalju ja misugusei krediite kuni tänawu kewadeni töödeks korraldamiseks määratakse.

Põllutööministeeriumi alal töökorralduse erifondi krediitidega peaweejuhtmete kaewamise tööd praegu on käimas 85 kohaga 1900 töölisega. Märtsikuu peale on krediiti selleks otstarbeks lubatud 60.000 krooni. Samasugust summat loodab põllutööministeerium teedeministeeriumilt saada ka aprillikuu peale. 1. maist teatawasti awalikud tööd harilikult on jõudnud lõpule. Uute töötuvõimaluste soetamiseks on põllutööminister teinud korralduse alustada kraawikaewamise töid ka riigi mõdismaadel, kus töid arendatakse sel määral, kuidas suuremate linnade — Tallinna, Tartu, Pärnu, Narwa ja Nõmme — tööbörsidelt kraawikaewamise töödele minejaid leidub. Samuti on asunduskapitali arwel alustatud töid Sakus, Kehra-Mikuskal, Pati-Ristiküllas, Waiwara Mustaninal ja Ontikas. Asunduskapitali ja riigi 1934./35. a. eelarwe krediitide arwel on wõimalik märtsis-aprillis-mais k. a. maaparanduse töödeks peale kuluda weel 100.000 krooni, et lahendada tööpuudust. Tallinna tööbörsil on töötu mullatöölisi praegu registreeritud 1200, (seega kokku ühes eelpooltähendatutega põllutööministeeriumi alal 3100 inimest). Kui need soowiksid kõik Ta[illegible] kraawitöödele minna, siis o[illegible] suutelised neid kõiki tööga warustama kuni 1. juunini. Tööd kõigile ei leidu küll mitte Tallinna ümbruses, kuid arwesse wõtes, et raudtee annab töötatöölistele priisõidu, ei wõiks töökoha kaugus olla mõõduandew.

Eesti suusatajad wõitsid sakslasi.

Salpausselä suusawõistlused algasid. Soomlased esirinnas. Nurmela tuli 17 klm. esimeseks.

Salpausselä, 10. märtsil. Rahwuswaheliseid suusawõistlused algasid täna hommikul kell 9 17 kilomeetri murdmaa suusatamisega. Ilm wõistlusteks launis ja päikesepaisteline. Külma kuus kraadi. Wõistlejaid 123 meest, neist enamik soomlasi. Wälismaalastest olid kohal norralased, eestlased ja sakslased. Rootslast ei olnud wõistlustele ilmunud.

Wõistluse wõitis tugewas konkurentsis soomlane Nurmela ajaga 1 tund 16 min. 25 sek. Talle järgnesid lühikeste waheaegade järele neli kaasmaalast — Tukkarainen 1:16.45,00, Dahlgren 1:16,55,00, Forsell 1:17.04,00 ja Piitkänen 1:07.25,00. Esimese wälismaalasena saabus kohale norralane T. Brobahl ajaga 1:18.07,00. Eesti suusatajaist näitas Edgar Siitan tagajärge 1:29.20,00 ja W. Ambach 1:34.46,00, tulles esimese kolmekümne hulka. Siitan wõitis teiste seas ka Saksa meistreid Leonhardi ja Wahli. Leonhardil oli aeg 1:36.34,00 ja Wahlil 1:30.10,00.

Wõistlusi jälgis mitme tuhande pealine rahwahulk. Täna, pühapäewal, peetakse 50 klm. suusatamine. Wõistlus algab kell 8 hommikul.

Seeba kuninganna pealinn leiti.

Pariis, 9. märtsil. Prantsuse kirjanik ja maadeuurija Andre Malraux, kes mõne aja eest lendas salaja Aafrikasse, et uurida Araabia kõrbe, teatab nüüd Dshibutist, et temal on korda läinud awastada wana testamendiaegse Seeba kuninganna pealinna. Ta olewat leidnud legendaarse linna 20 torniga ja templiga, mis wõrdlemisi hästi säilinud.

Wabside poliitika esimene ohwer.

Lihtsameelse „wüüreri“ nõrgad närwid ei pidanud wastu ja mees läks hulluks.

Reedel toimetati Wiljandi lähedal asuwasse Jämejala nõdrameelsete warjupaika üks Wiljandi wabside „wüürereid“ Jaan Utsal. Ta oli Wiljandi agulis, „Kelmikülas“ wabside sektorijuhiks ja käis juba pikemat aega majast majja, õhutades ning ässitades rahwast. Waremini tunti teda waikseloomulise, lihtsameelse mehena ja paljud imestasid, kuidas see inimene muutub ikka päew-päewalt wihasemaks ja sapisemaks. Ta oli üks nendest wabside mustatöö tegijatest, kes tõesti mustas meie riigi- ja awalikuelu tegelasi sellel määral, nagu seda Sirk Tallinnast ette kirjutanud.

Neljapäewa õhtul wiibis Utsal wabside staabis sektorijuhtide kursustel, kus anti edaspidiseid juhtnööre tegutsemiseks, s. t. sõimamiseks. Kui mees koosolekult koju jõudis, oli ta puruwihane ja karjus: „erakondlased, erakondlased, erakondlased...“ Sellest sõnast ta enam kaugemale ei jõudnud ja kordas seda wahetpidamata. Omaksed kutsusid kohale politsei, kes aitas mehe haigemajja toimetada. Seal selgus, et Utsal oli kaotanud mõistuse, mispärast ta reedel toimetati Jämejalale.

Kuuldub, et ka üks teine wabside agitaator, kes maad mööda ringi liikus, olewat päew waremini hakanud jampsima ja sellepärast toimetatud ta ühte teise warjupaika.

Kui see juhtum Wiljandis teatawaks sai, jättis see kõigile rusuwa tunde. Need on igatahes esimesed otsekohesed ohwrid, mis wabsid oma wastutustundetu ässitustööga saawutanud üksikute inimeste juures. Kes on käinud wabside „instrueerimiskoosolekutel“, need teawad jutustada, et seal walitseb nagu mingisugune kurjast waimust waewatute maailm — niipalju sajatusi, wiha, walet ja demagoogiat, et nõrganärwidega inimesed ei pea enam wastu.

Mele kõrgeväärtuslik vere-, liha- ja kondijahu sisaldab Riikliku Katsekoja andmetel järgmisi väärtuslikke toitaineid:

Verejahu:

Toorproteiini	80,2 %
P_2O_5 (üldist)	1,6 %
CaO	2,7 %

Liha- ja kondijahu segu:

Toorproteiini	25,6 %
P_2O_5 (üldist)	23,3 %
CaO	30,7 %

Ühisus „Estonia Eksporttapamajad“ Tallinnas

AJAKIRJANDUS — päewaküsimusist

Ametiwekslid ja erakonnamaks.

„Waba Sõnal“ on wiimasel ajal suur hwi igasuguste wekslite wastu. Nüüd on leidnud ta neist uue liigi — ametiwekslid:

„Awalikkus ei tunne n.n. ametiwekseid, küll aga erakondade staabid ja tegelased. Need on tiesforti, peamiselt blankowekslid. Nagu kandideerimisel riigikogu on wõetud kandidaadilt allkiri walmis tagasiastumise teadaandele (mis antakse käiku, kui endine kandidaat on hakanud wastu staabile wõi kui on olnud tarwidus tuua riigikogu laa mõnd „tüsedamat“ jõudu wõi rahuldada intriigitsewat-häbaohtlikku eemale jäetud tegelast), nii on erakondade poolt nii wõimaliku wastuhakkamisega kiiwideerimiseks kui erakonna kassa seisukohalt wäljudes ja muudel põhjustel nõutud meil blankowekslid näit. „wäljawaadetega“ oma erakonna tegelastelt. Seega on seotud inimesi erakonna külge ning neid paisatud sellesse äärmiselt ämblikumõrku, mis meie poliitilise elu telgitaguseid on seni nii iseloomustanud.

Paljudelt erakonna poolt ametisse upitatud tegelastelt nõutakse seepärast peale blankowekseli andmist erakonna kasuks ka osasaamist ta palgast erakonna kassa heaks, kindla, wastawalt koha astmele, protsendimaksmise näol tulust. Erakonna poolt ametisse pandud ametniku palgast on wõetud seega erakonna kasuks kindel igakuine „diwidend“.

Kui ametiwekseid ja erakonnamaksu palgast ei kaotata, siis wõib see süsteem weel kaua aina sitwendada seda ummikut, kuhu on postub.“

Kaks iseseisust asja.

„Postimehe“ häbaldamisele, et ka praegune walitsus sunnitud on abinõusid tarwitusele wõtma korrahoidmiseks, kostab „Kaja“:

„J. Tõnisson segab siin päris ilmselt kaks iseasja ära. Peab weel kord kinnitama, et J. Tõnissoni walitsus ise oma sammudega kihutas rahwast üles. Krooni kõigele aga pani standaalne sõjalaewade müük, mille tagajärjel nüüd terwe riba inimest kohtu alla antakse J. Tõnissoni walitsusliikme ja parteikaaslase A. Keremiga eesotsas.

Sõjalaewade müük ajas rahwa niiwõrt ärewile, et selleaegne walitsus oli sunnitud sõjaseaduse warju pugema ja niiwiisi oma sammu katma.

Praegune walitsus ei müü aga sõjalaewu ega muud maha. Kui ta aga siiski mõned erilised sammud on pidanud astuma, siis seks, et walimiste tõttu tekkiwat ärewust mõistlikkuse piirides hoida.“

Proua on närwilik.

Riigikogus istub wäga energiline naisfaadik — pr. Julie Steinmann, kes aegajalt „moraalseid kõrwakiile“ jagab. Nüüd on tema „Postimehes“ wäga pahandatud, miks „Waba Maa“ „mustraswaselt“ on julenud märkida naisfaadikute pisaraid riigikogus Aug. Keremi kaitsekõne puhul:

„Jumalikku selgeltnägewust omab näiteks „Waba Maa“ reporter: istub riigikogu liikmete selja taga, kuid näeb läbi krisuuri ja pealuu naisfaadikute pisaradki ära...

Sarnane pilk on suutelne tungima wist mitte ainult läbi kodaniku üdi, südame ja neerude, waid isegi läbi seinte ja müüride. Sellepärast seal kehes sageli loedki asju millest teadjad on tõotanud waikida: reporter on selgeltnägija!

Muide, kui nutab sõber sõbra pärast, siis aumees — olgugi waenlane! — läheb mööda, kergitab lugupidamisega mütsi ja — waikib: otsekohest, õilsat tunnet ei kaputata kõmuks.“

Mitte ei saa aru, kas häbeneb proua nüüd oma pisarate pärast, wõi pahandab ta ainult, et neist „õilsatest“ pisaratest on juletud juttu teha. — Miks arwab ta wiimasel juhul, et neist juttu on tehtud i m e s t u s e pärast, mitte aga selleks, et näidata, kuidas Keremi wäljaastumine kuulajatele mõjus?

Kahjuks nende „õilsate tunnete“ wäärtust wähendab see, et nende omanikud ise wastutust kannawad kõige selle poliitika eest, mida nad waikides ja protestimata kaasa tegid sellest momendist peale, kus küünarnukkidega omale tee wabaks tehti walitsuse wõimu juurde ja sealt edasi läbi tsensuuri ja sõjalaewade müügi. Hra Keremil oleks küll olnud põhjust öelda: „Jerusalemma tütred, ärge nutke minu pärast, nutke eneste pärast.“

Ajaga sammu

peab ainult see, kes järjekindlalt loeb „Hommikleht“.

Päts puhastab.

GORI

„Taadi elupuu oigu rõõsuktest puhast!“

SPORT

Eesti-Läti rammumehed maadlusmatil.

Järjekordne Eesti-Läti maawõistlus maadluses. Senised maawõistlused läppenud Eesti wõiduga.

Eesti-Läti maadlusmaawõistlus, mis tuleb pidamisele pühapäewal Tallinnas, kaitseliidu wõimlas, näib kujunewat maadlusalal hooaja silmapaistwamaks sündmuseks.

Traditsioonilised heitlusel kohtawad mõlemate riikide parimad rammumehed, mille tõttu sportlistes ringkondades eeldatakse wäga kõrgepingelist wõistlust. Wõit wõib kalduda nii ühele kui ka teisele poole.

Seni on küll Eesti wõitnud kõik eelmised maawõistlused, 1924. aastal Riias 21:15, 1926. a. Tallinnas 28:8, 1928. a. Riias 4:2, 1930 a. Tallinnas 4:3, 1931. a. Riias 5:2, 1932. a. Tallinnas 5:3 ja 1933. a. Riias 6:1.

1924. ja 1926. a. elindas kummaki riik igas kaalus kats wõitlejat. Alates 1926. aastast wõitleb kummagi riigi poolt igas kaalus üks maadleja.

Maawõistluse matschideks näib kujunewat palapamaks kestkaalus eestlase A. Neo ja lätlase J. Kawalsi kohtamine. Kawals on läti paremaid, kes tulnud waremalt euroopa meistriwõistlustel kohale. Mees on praegu oma parimas wormis.

Tuntumaid mehi Läti meeskonnas on weel Beinarowitcs, kes mitmel korral wõitnud Põntsoni, kuid ka kaotanud korduwalt. Läti rahwusmeeskond pidi saabuma Tallinna laupäewa õhtuse Riia tiirrongiga. Wõistlejad paigutati korteriste „Kuld-Lõwi“ wõõrastemajja. Maawõistluse awab Eesti raskejõustiku liidu abiesimees N. Kursman.

Wõistlewad paarid on järgmised: kärbeskaalus J. Põntson (Eesti) — J. Beinarowitcs (Läti), sulgkaalus H. Kristall — K. Kundzinsh, kergekaalus W. Wäli — J. Rudzits, kergekeskkaalus A. Kukk — K. Jaspars, keskkaalus A. Neo — J. Kawals, poolraskekaalus O. Pohla — E. Arinsh ja raskekaalus K. Trosman — E. Bieksags.

Enne maawõistlust, algusega kell 7 peetakse kaitseliidu wõimlas tõstewõistlust, millest wõtawad osa igas kaalus kaks paremat eesti tõstjat. Tõstewõistluse tulipunktiks on Luhaääre diwll Lepikuga, kes äsjatõusnud suurus ja kuulub Sootaga Jaago selliste Tartumaal.

Pääsmete müük maawõistlusele algab pühapäewal kell 5 p. l. kaitseliidu wõimlas.

Jäähoki finaal pühapäewal Tartus.

Wõistlewad Tall. Kalewi ja Al. spordiklubi meeskonnad.

Eesti jäähoki esiwõistluste finaal peetakse pühapäewal 11. märtsil Tartus, Kalewi liiwäljal. Meistriteitli selgitamiseks kohtuwad Tall. Kalewi ja sealse Akad. spordiklubi meeskonnad.

Tall. jalgratturite klubi peakoosolek

peetaks pühapäewal, 11. märtsil Sportbüroo ruumes (Müüriwahe 16) algusega kell 12 päewal.

Päewakorras on juhatuse walimine ja rida teisi tähtsaid küsimusi.

Tallinna ringkonna esiwõistlused wõrkpallis

jatkuwad pühapäewal, 11. märtsil Kalewi wõimlas.

Kohtuwad: naiste A klassis Kalew 1. — Kalew 2. ja Kalew 1. — Russ. Meeste B klassis kaitseliidu Põhja malewkond ja Tall. pol. spordiring. Samas peetakse meeste A klassi finaal Kalewi ja Tall. pol. spordiringi meeskondade wahel.

Wõistlusõhtu algab kell 7.30.

Eesti iseseiswuspäewa pühitsemine New Yorgis

Kuuteistkümnendat Eesti wabariigi aastapäewa wõeti wastu New Yorgis Eesti hariduseltsi ruumides pidulikku kontserdiga, mis kõigiti hästi korda läks. Saal oli tungil rahwast täis ja meeleolu ülew.

Kontserdi peaosas olid klaweri ettekanded Wladimir Padwalt ja kontrabassijoolod Ludwig Juhilt, kes alles hiljuti Ameerikasse jõudis. Mõlemate kunstnikkude ettekanded wõeti tormiliste kiituawaldustega wastu ja neil tuli koos wiis korda lisapalasid anda. Samas seltsi ruumis peetakse ära Padwa ja Juhi kontsert, 11. märtsil.

New Yorgi Eesti laulukoor, dr. A. Maltseffi juhatusel, kandis ette Eesti hümni ja Miina Hermanni Emme ja nüüd, Isamaa, mälestus, Läte — Arka üles isamaa. Samal juhatusel esines meeskoor kahe lauluga.

Hr. K. Kuusik, Eesti konsul New Yorgis, pidas päewakohase kõne, milles andis ülewaate Eesti riiklikust, majanduslikust ja poliitilisest seisukorrast, peatudes wiimaste päewasündmuste juures.

Seltsi esimees August Pierce soowis wabariigile õnne haridusseltsi poolt ja A. Saar Eesti wabadusõja inwaliidide poolt.

A. P.

Wabsid Pätsu komiteel jalus.

Järwakandis oli kaks koosolekut üksteise kukil.

Järwakandi seltsimajas oli kokkupõrge kahe poliitilise koosoleku korraldajate wahel. Wabside koosolek oli wälja kuulutatud reede õhtu kella 5. Kell 7 pidi algama K. Pätsi komitee poolt korraldataw kõnekoosolek. Wabside kõnelejad Larka ja Johanson jõudsid aga hiljem kohale ning nende kõnedega hakati pihta alles kell 6. Ettenähtud ajaks ei teinud nad lõppu peale, waid kõne kestis edasi.

K. Pätsi komitee meheb pöörduśid kohaliku konstaabli poole, kuna näis, et wabsid tewad sihilikku obstruktsiooni. Nii wenitasid nad ligi tund aega üle ettenähtud aja. Politsei oli nõutu, kuna polnud ametlikku koosolekule lõpu tegemiseks.

Wahelehüüdeid oli palju. Koosoleku juhataja nõudis ühe wahelehüüdja wäljawiimist politsei poolt. Ta ütlus käega ühele kuulajale pimedamas saalinurgas. Pärast, kui meest juba ukse taha olt wiidud, selgus, et see oli loguni süütu: ta oli toimetatud wälja teise mehe pähe.

Alles tund aega hiljem said Pätsi komitee meheb kõnelema. Rahwast oli 500 inimese ümber. Teine koosolek möödus palju rahulikumalt.

A.

PIIBUJUTT.

Walimised peab edasi lükkama!

Larlos, hra toimetaja!

Palun teie auwäärilises lehes awaldada alljärgnew üleskutse.

Riigiwanema walimised peab edasi lükkama, sest walimisseaduses on juhtunud saatuslik eksitus. See eksitus tuleb enne põhiseaduses parandada ja siis wõib walida üks tubli riigiwanem.

Jutustan teile kallis eesti rahwas leiduse ajaloo.

Läksin noorsoo kõneõhtule. Neid noori neide silmitsedes, kes mööda gümnaasiumi ruume edasi-tagasi liikusid, mõtlesin endamisi: kui palju kudust ja eluröömu. Ennelikud noormehed, kes kord need plikakesed kosiwad. Ei kadesta wanemaid härrasid, kelle 40—60 aastased prouad seal esimestes ridades nii solidilt istuwad. Ja oligi koosoleku algus. Esimesena kõneles dr. O. Loorits. Ta pani mõnegi pirni wanema põlwe pihta, mis mind äärmiselt rahuldas. Õnnetusoks olin suikunud tukkuma. Mind äratas hiigla kätteplagin. Pastor-wabs R. Uhle oli oma kõne lõpetanud. Ja mina kargasin püsti, kui wedruga tõstetud, ning wälja uksest. Pärast lugesin ühest kohalikust päewalehest kõnelejate wäldete üle. Pr. Steinmann ütles: Olen wäga pahane. Läbisin meeledi maakera uppi, ja kõige enne selle poole, kus asuwad wanad. Noored on kuldmunatsed — neist haudub päike weel wälja paljut head. Pastor Uhle kõneles: Wanad süütasid maailmasõja ja tõid revolutsiooni. Noortel polegi oma moraali. Kas wõib seda olla, kui kaswatus on rikutud juba wanaemast peale. Rasmus Kangro-Pool juhib tähelepanu, et kõrtsi pole asutanud noored, waid wanad, kel kõik need kõrtsiwigurid selged.

Noorte koosolekutel on weel ennem juhitud tähelepanu, et wanad on mõtmekohapidajad, nad istuwad kõrgepalgalistel kohtadel ja ei anna teed edasipüüdjatele noortele. Wanad on ministrid, kindralid, direktorid, noored leppigu wähema palgaga. Pealegi on neil pursuidel (wanadel) ärid, tööstused, majad, talud — noortel ei midagi. Kas on weel ükskõhtusemat maailmakorda. Ei ole.

Nüüdsest peale on minul selge, et riigiwanemaks ei wõi olla wana — waid meie riiki peab walitsema ja juhtima noor. Ei tea, kuidas need kõike ettenägijad wõõrerid on sarnase eksituse uues põhiseaduses teinud, et riigiwanem peab olema wähemalt 40 aastat wana. Ei. Põhiseadus tuleb parandada enne riigiwanema walimisi järgmiselt: riigiwanemaks ei wõi olla kodanik, kes on üle 40 a. wana. Siis alles saame tubli riigiwanema.

Sirkusl **Kodanik.**

Sugemeid maalt.

Kirju walimisrindelt.

Walla kantselei wabside staabiks.

Weinjärwes Järwamaal nurisetakse, et walla kantselei on muutunud päris wabside staabiks. Nende juhtiwad tegelased sekeldawad alalõpmata ametnikkudele määratud laudade taga, kus riigiwanema kandidaatidele allkirju kogutakse, kuna perekonnaseisu ametniku tuba on muutunud nende nõupidamise ruumiks. Kodanikud leiawad, et sarnane asjaolu takistab korralikku tööd walla kantseleis, samuti ei kindlusta ka, et allkirjade kogumine riigiwanema kandidaatidele küllalt erapooletult sünnib.

Jaam miitingukohaks.

Ühest Läänemaa suuremast jaamast kaewatakse, et jaamaülem lubab naabruses asuwa alewi wabside juhil, insener Kannelaual jaama kontoris järjekindlaid lendmiitinguid pidada. Samuti nurisetakse, et raudtee ametniku postiga saadetakse wabside kihutuskirjandust laiali.

Aareandi protsessib.

6. märtsil oli Hiiumaa rahukohtuniku juures arutusel Aareandi kaebus Kärdla kiriku nõukogu esimehe Ahingase wastu, kes on Kärdla alewiwolikogus wabadusõjalaste nimekirja jätnud. Aareandi süüdistab Ahingut omawoli tarwitamises. Nimelt et Ahingas julenud konsistooriumi poolt määratud asetäitjale õpetajale anda kirikuõpetaja ja kantselei jaoks korteri. Aareandi arwates olewat see tema isiklik abielukorter. Kuna rahukohtunik leidis, et waja on weel tunnistajaid wälja kutsuda, jäi asi pooleli.

Aareandi misjonireis Hiiumaal.

Endine Saarde-Lääne abiprafost Boris Aareandi rändab nüüd Hiiumaal ringi ja peab koosolekuid, kus tema terwet ilma süüdistab ja mustab. Oma kõne teemiks on wõtnud ta pühakirja sõnad „Arge mõtelge mitte, et mina olen tulnud rahu läkitama maa peale, mina ei ole tulnud rahu läkitama, waid mõõka.“ Läinud nädalal kõneles tema Suuremõisas ja Kärdlas. Tema kõne iseloomustuseks tähendab üks kohalik kirjasaatjatest: „Inimestel hakkas pööraselt häbi, et silmapaistwal kohal seisew waimulik lubas enesele selliste kõnetooni. Kõigi koosolejate meeleolu oli säärane, et niisugune isik küll ei kõlba waimulikuks, kes ei oska oma sõnade ega tegude üle walitseda.“ — Ta süüdistas isegi riigiwõimu waletamises, sõimas läbi terwe ajakirjanduse, koolitõpetajad, kiritutegelased, Kärdla kogudusse, asetäitja õpetaja Karmi ja kõik teised, kes kuidagi tema silmapiirile olid sattunud. — Kui Suuremõisas kõne lõpul laulma hakati „meheeelt“, siis läks üldiseks mürgliks. Willstati, trambiti ja hüüti wahele. Meeleolu oli niisugune, et kohe „aament“ järels kõneleja kahmas mütsi ja läks jalga, olgugi et päwast kõnet oliid märgitud weel läbirääkimised. Kärdlas jutustas Aareandi ka oma osawõtust wabadusõjast, kus ta 50 protl. oma töötõimest kaotanud, mille peale keegi waiseelt wahele tähendas: et „Käed-jalad nõtwad olewat terwed, ju see töötõime kaotus siis on mõju awaldanud pea peale.“

Wahejuhtumisi allkirjade andmisel.

Wabsid on wähemates linnades isegi haiged ja wigased wälja wedanud allkirju andma. Nii talutati Elwas üks ligi 90-aastane poolkurt ja haige alewi hoolealune allkirja andma. Kuna wanakese mälu nõrk ja keel paindumata, siis ei saanud tema kuidagi Larka nime häädamisega hakkama, nii et alewiwalitsuse ukse taga terwe hulk aega teda tuli instrueerida ja juhtida. Kui wiimaks siiski nimi selgeks sai ja alewiwalitsuse sisse mindi, siis selgus, et wanake üldse ei oska kirjutada.

Wäeosade ülemad Kadrioru lossis.

Kohal oli ka kindral Laidoner.

Eile õhtul kell 8 riigiwanem wõttis Kadrioru lossis wastu kaitsewäe wanemad ohwitserid. Selleks kogu riigist olid Tallinna sõitnud kõigi wäeosade ülemad. Niisugune wastuwõtt toimub traditsioonilisel igal kewadel. Seekord kaitsewäe juhtide kokkutulek oli ühtlasi esitluseks riigiwanemale kui kaitsewäe ülemjuhatajale. Koosviibimisest wõttis osa üle 100 ohwitseri. Õhtul wibisid ka kindral Laidoner ja wabariigi walitsuse liikmed.

Kindral J. Laidoner Nõmmel.

Kõneleb kell 11 „Rahwateatris“.

Pühapäewal kell 11 kõneleb kindral J. Laidoner Nõmmel, Rahwateatris riigiwanema ülesannetest uue põhiseaduse alusel.

Kindral J. Laidoneri kõnekoosolekud on olnud ülemaa igalpool rahwarikkad ja on osutunud suurteks isamaalisteks ja kindral J. Laidoneri isiku austusawalduste koosolekuteks.

E. Ü. Tuletõrje Liidu peakoosolek peetakse Wiljandis.

E. Ü. Tuletõrje Liidu juhatuse otsusel peetakse liidu peakoosolek tänawu 10. juunil Wiljandis.

Rapla alewi rahwamajas oli reede õhtul kell 8 kindral Laidoneri walimise komitee koosolek. Esialgu kawatseti koosolek pidada wähemas ruumis, kuid rahwast kogunes nii palju, et kõne peeti ära suures saalis. Aplausid olid tugewad.

10.000 isik

Põllumeestelt jääb selle

Tulumaksust ka

Wabariigi walitsuse reedesel koosolekul wõeti majandusministri ettepanekul wastu otsus, millega loobutakse osa eri- ehk n. n. kriisimaksu sissenõudmisest. Kriisimaksust wabastatakse kokku umbes 10.000 maksumaksjat.

Kriisimaksu sissenõudmine lõpetatakse linnades elawatelt isikutelt, kelle maksusumma alla 25 kr. ning maal elawatelt isikutelt, kelle maksusumma alla 20 kr. Selle muudatuse järgi wabanewad kriisimaksust peaasjalikult käsitöölised, wäisete kinnismarade omanikud, wäikeäripidajad ja osa wabakutselisi.

Põllupidajaid otsustas wabariigi walitsus täies ulatuses wabastada kriisimaksust. Rõhuwas enamuses ei ületanud põllumeestele määratud maks 20 krooni.

See on juba teistkordne kriisimaksu kergendamine. Algul wabastati sellest maksust palgatöölised, kuna maks kõigi teiste kodanikkude — muuseas ka põllupidajate — jaoks püsima jäeti. See sündis selmise walitsuse poolt. Rähtawasti loodeti, et krooni kursi langus niiwõrd tundumalt parandab põllupidajate seisukorda, et ucil ei teeks suuri raskusi maksu tasuda. Nagu majandusminister N. Selter laupäewal ajakirjanikkudele seletas, pole need lootused, eriti kuiwõrd nad puutumad põllusaaduste müügiaeusse ja põllumehesse, täitunud. Ifeäranis terawal kujul on see selguud wiimastel kuudel, mispärast tõusiski esile wajadus radikaalselt wähendada kriisimaksu ja sellest wabastada põllumehi.

Juba jaanuarikuus pani majandusminister seisma erimaksu teatelehtede laialisaatmise isikutele, kelle maksusumma oli määratud alla 20 krooni (s. o. aastatulu 1000 kr.)

Wahepeal selgitas minister, kuidas kujunewad riigi tulud ja eelarwe, järelikult

Ernst Enno maeti.

Haapsalu, 10. märtsil. Täna maeti Haapsalu surnuaiale luuletaja ja Läänemaa koolinõuniku Ernst Enno põrm. Matusele oli ilmunud rohkesti esindajaid linna ja maakoolidest ja kadunu kaaswilistlaste hulgast. Leinarongi kogunes umbes 2000 inimese ümber ja rongi ees kanti 30 pärga.

Hommikul kell 10 wiidi kadunu põrm kodust kirikusse, kuhu toodi ka kõik pärjad. Kell 12 algas kirikus matmisetalitus, mida toimetas õp. Sooaar. Kirikus toimusid ka järelhüüdeid kadunule. Haridus-sotsiaalministeeriumi nimel kõneles koolinõunik B r ü l l e r, maawalitsuse nimel maawal. esimees K a s t e r b u s c h, Eesti korporatsioonide wilistlaskogude liidu nimel dr. Sõõt, Haapsalu linnawalitsuse nimel linnapea dr. A l w e r. Järgnesid järelhüüdeid koolidelt ja organisatsioonidelt — kokku üle kolmekümne. Pärast matusetalitust kirikus hakkas leinarong liikuma surnuaiale. Leinarongist wõttis osa suurel hulgal koolide õpilasi ja organisatsioone.

Keskkooliõpetajate ühingul uus juhatus.

Neljapäewa õhtul peetud Tartu keskkooliõpetajate ühingu üldkoosolekul muude seas waliti ühingule uus juhatus: äraastunud F. Kaljoti asemele uueks esimeheks Harald J ä n e s (kommerts-gümn.), uueks sekretäriks Ferd. Lokk; teisteks juhatuse liikmeteks F. Laarens (end), W. Masing (end.), E. Moss (uus), A. Bender(end.) ja A. Toim (end.).

Riigiwanema otsuseid.

Riigiwanem otsustas esitada riigikogule wastuwõtmiseks järgmised seaduseelnõud:

1) Kanamunade hinna kindlustamise s.-e (kiire);

2) Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse muutmise s.-e;

Wabariigi walitsus wõttis riigiwanema otsused täitmisele.

UTT.

uppi, ja kõige enne selle poole, kus
d wanad. Noored on kuldmunakesed
ist haudub päike weel wäljа palju
Pastor Uhle kõneles: Wanad süüta-
aailmasõja ja töid rewolutsioon.
el polegi oma moraali. Kas wõib
olla, kui laswatus on rikutud juba
emast peale. Rasmus Kangro-Pool
tähelepanu, et tõrtsi pole ajutanud
, waid wanad, kel kõik need tõrtsi-
id selged.
orte koosolekutel on weel ennem ju-
tähelepanu, et wanad on mitme-
idajad, nad istuwad kõrgepalgalistel
el ja ei anna teed edasipüüdjatele
ele. Wanad on ministrid, kindraid,
orid, noored keppigu wähema palga-
kealegi on neil purjuidel (wanadel)
tõstused, majad, talud — noortel
nidagi. Kas on weel ülekohtusemat
makorda. Ei ole.
üdsest peale on minul selge, et riigi-
maks ei wõi olla wana — waid meie
peab walitsema ja juhtima noor. Ei
uibas need kõike ettenägijad wüü-
on sarnase eksituse uues põhiseadu-
inud, et riigiwanem peab olema wä-
t 40 aastat wana. Ei. Põhiseadus
parandada enne riigiwanema wali-
ärgmiselt: riigiwanemaks ei wõi olla
il, kes on üle 40 a. wana. Siis al-
name tubli riigiwanema.
usl Kohanik.

maalt.

Brindelt.

, sõimas läbi terwe ajakirjan-
koolitõpetajad, kirikutegelased,
la kogudusе, asetäitja õpetaja
ni ja kõik teised, kes kuidagi tema
piirile olid sattunud. — Kui
emõisas kõne lõpul saulma ha-
„mehemeelt", siis läks üldiseks
liks. Willistati, trambiti ja hüü-
hele. Meeleolu oli niisugune, et
„aamen!" järels kõnelesa kah-
mütsi ja lasi salga, olgugi et pä-
könet olid märgitud weel läbirää-
sed. Kärdlas juhtistas Aareandi
ma osawõtust wabadusõjast, kus
0 protf. oma töötõimest kaota-
mille peale keegi waikselt wahele
ndas: et „Käed-jalad nõlwad ole-
terwed, ju see töötõime kaotus
on mõju awaldanud pea peale."
hejuhtumisi allkirjade andmisel.
abisid on wähemates linnades
haiged ja wigased wõlsa weda-
allkirju andma. Nii talutati El-
üks ligi 90-aastane poolkurt ja
e alewi hoolealune allkirja and-
Kuna wanakese mälu nõrk ja keel
dumata, siis ei saanud tema kui-
Larka nime häältamisega hakka-
nii et alewiwalitsuse ukse taga
e hulk aega teda tuli instrueerida
ühtida. Kui wiimaks tiiski nimi
ks sai ja alewiwalitsusse sisse
di, siis selgus, et wanake üldse ei
kirjutada.

äeosade ülemad Kad-
rioru lossis.

Kohal oli ka kindral Laidoner.
le õhtul kell 8 riigiwanem wõttis
rioru lossis wastu kaitsewäe wanemad
tserid. Selleks logu riigist olid Tal-
a jõitnud kõigi wäeosade ülemad. Nii-
ne wastuwõtt toimub traditsiooniliselt
kewadel. Seekord kaitsewäe juhtide kol-
ek oli ühtlasi esitluseks riigiwanemale
kaitsewäe ülemjuhatajale. Kooswiibi-
t wõttis osa üle 100 ohwitseri. Õhtul
sid ka kindral Laidoner ja wabariigi
suse liikmed.

Kindral J. Laidoner
Nõmmel.

õneleb kell 11 „Rahwateatris".
ühapäewal kell 11 kõneleb kindral
Laidoner Nõmmel, Rahwateatris
wanema ülesannetest uue põhisea-
atusel.
ndral J. Laidoneri kõnekoosole-
on olnud ülemaa igalpool rahwa-
d ja on osutunud suurteks isa-
listeks ja kindral J. Laidoneri
austusawaldusteks koosolekuteks.

. K. Tuletõrje Liidu
eakoosolek peetakse
Wiljandis.

ll. Tuletõrje Liidu juhatuse otsusel
se liidu peakoosolek tänawu 10. juu-
iljandis.

10.000 isikut kriisimaksust wabaks.

Põllumeestelt jääb selle maksu sissenõudmine ära. — Ka teistele anti kergendust.

Tulumaksust kawatsetakse wabastada 20.000 inimest.

Wabariigi walitsuse reedesel koosolekul wõeti majandusministri ettepanekul wastu otsus, millega loobutakse osa eri- ehk n. n. kriisimaksu sissenõudmisest. Kriisimaksust wabastatakse kokku umbes 10.000 maksumaksjat.

Kriisimaksu sissenõudmine lõpetatakse linnades elawatelt isikutelt, kelle maksusumma alla 25 kr. ning maal elawatelt isikutelt, kelle maksusumma alla 20 kr. Selle muudatuse järgi wabanemad kriisimaksust peaasjalikult käsitöölised, wäisete kinniswarade omanikud, wäikeäripidajad ja osa wabakutselisi.

Põllupidajaid otsustas wabariigi walitsus täies ulatuses wabastada kriisimaksust. Rõhuwas enamuses ei ületanud põllumeestele määratud maks 20 krooni.

See on juba teistkordne kriisimaksu kergendamine. Algul wabastati sellest maksust palgatöölised, kuna maks kõigi teiste kodanikkude — muuseas ka põllupidajate — jaoks püüma jäeti. See sündis selmise walitsuse poolt. Nähtawasti loodeti, et kroonj kursi langus niiwõrd tunduwalt parandab põllupidajate seisukorda, et neil ei teeks suuri raskusi maksu tasuda. Nagu majandusminister K. Selter laupäewal ajakirjanikkudele seletas, pole need lootused, eriti kuiwõrd nad puutuwad põllusaaduste wäljaweosse ja põllumehesse, täitunud. Iseäranis terawal kujul on see selgunud wiimastel kuudel, mispärast tõusiski esile wajadus radikaalselt wähendada kriisimaksu ja sellest wabastada põllumehi.

Juba jaanuarikuus pani majandusminister seisma erimaksu teatelchtede laialisaatmise isikutele, kelle maksusumma oli määratud alla 20 krooni (s. o. aastatulu 1000 kr.)

Wahepeal selgitas minister, kuidas kujunewad riigi tulud ja eelarwe, järelikult — kui suurel määral riigikassa seisukord wõimaldab maksu ärajätmise ja missugusest ulatusest wõiks katta maksu ärajätmiset tekkiwat auku. Teatawasti lähewad kõik erimaksusummad tööpuuduse wastu wõitlemiseks, hädaabitöödeks. Praegune tööturu seisukord nõuab, et need tööd kuni kwadenz edasi kestaks, mispärast ettenähtud kulusid sel alal kärpida ei saaks. Samuti statistika puudumisel tuli eraldi selgitada, kui palju, kus ja kui suurtes summades maksnikke on. Need tööd wõtsid hulk aega ja maksust wabastamise otsus wõis järgneda alles nüüd.

Kuiwõrd aga erimaksu summad on juba sisse nõutud, ei wõi need kuuluda enam tagasimaksmisele. Kui keegi on osa erimaksu warem tasunud (näit. on ta palgast erimaksu kinni peetud), siis juhul, kui juba tasutud summa lihes tasumata osaga kokku on alla 25 kr. (wäljaspool linnu — 20 kr.), siis ei tarwitse tal tasumata maksu osa enam tasuda.

Eri- ehk kriisimaksust wabastamise määrus haakab maksma tulewal nädalal, kuid juba nüüd on tehtud korraldus maksu mitte nõuda isikutelt, kes selle määruse järgi maksust wabanewad.

Edasi seletas majandusminister, et tema ammune seisukoht on, et meie maksusüsteem wajab tungiwalt ümberkorraldamist. Olustarbekohase ümberkorraldamise abil oleks wõimalik muuta maksusid õigemateks ja kergemalt laekuwamateks. Oleks wõimalik paljusid kodanikke wabastada mõnedest maksudest, ilma et riigikassa selle all liialt kannataks. Säärane ümberkorraldamine olewatki praegu käsil.

Peale kriisimaksu osalise kaotamise on kawatsus weel muidki makse ümber korraldada. Praegu on wastawad seadused majandusministeeriumis kaalumisel. Muuta kawatsetakse ärimaksu, tulumaksu, tempelmaksu ja rahakapitalide maksu maksumorme.

Tulumaksu kawatsetakse muuta selles mõttes, et tulumaksust wabastatakse umbes 20.000 inimest, kes seda maksu maksawad alla 5 kr. Seega wäheneks tulumaksu maksjate arw umbes weerandi wõrra. Peale selle kawatsetakse tuua maksumaksjatele ka muid kergendusi. Näit. lasterikastele perekondadele wähendada tulumaksu jne.

Arimaksu kohta on sagedasti kuulda etteheiteid, et see maks on ebaõiglane, koormates üht ettewõtet liig palju ja teist liiga wähe, ja et maks oma põhijoontes olewat kogumi waenulik äritegewusele. Nagu niiid majandusminister ajakirjanikkudele seletas, kawatseb tema muuta seda maksu õiglasemaks. Ühtlasi kawatseb ta muuta kapitalimaksu selles mõttes, et seda maksu hakataks wõtma kõigilt ettewõtteilt ühel alusel, s. o. kuldbilansi järgi. Praegu wõetakse kapitalimaksu weneaegsetelt ettewõtetelt nende wene rublades kindlaksmääratud põhikapitali alusel, Eesti ajal asutatud ettewõtetelt aga teisel alusel. Niiid seda maksu kuldbilansi alusele wiies tõuseks see maks suurtel ettewõtetel, wäikestel aga wäheneks. Ühtlasi wähendatakse maksunormi seniselt 1 protsendilt ½ protsendile põhikapitali summast.

Ka on wõetud rewideerimisele kestmiste puhtakasu-normide tabel, mille järgi wõetakse maksu mittearuandwatelt ettewõtetelt. Puhtakasu-normide tabel määratakse kindlaks harilikult mitme aasta peale ja kuna selle wiimasest määramisest saadik on majanduse alal olnud suur tagasiminek, siis ei ole praegused puhtakasu-normid enam kõigis osades ajakohased.

Ernst Enno maeti.

Haapsalu, 10. märtsil. Täna maeti Haapsalu surnuaiale luuletaja ja Läänemaa koolinõuniku Ernst Enno põrm. Matusele oli ilmunud rohkesti esindajaid linna- ja maakoolidest ja kaduru kaaswilistlaste hulgast. Leinarongi logunes umbes 2000 inimese ümber ja rongi ees kanti 30 pärga.

Hommikul kell 10 wiidi kaduru põrm kodust kirikusse, kuhu toodi ka kõik pärjad. Kell 12 algas kirikus matmisetalitus, mida toimetas õp. Soosaar. Kirikus toimusid ka järelhüüdeid kadunule. Haridus-sotsiaalministeeriumi nimel kõneles koolinõunik Brüller, maawalitsuse nimel maawal. esimees Kasterbusch, Eesti korporatsioonide wilistlaskogude liidu nimel dr. Sõõt, Haapsalu linnawalitsuse nimel linnapea dr. Alwer. Järgnesid järelhüüded koolidelt ja organisatsioonidelt — kokku üle kolmekümne. Pärast matusetalitust kirikus hakkas leinarong liikuma surnuaiale. Leinarongist wõttis osa suurel hulgal koolide õpilasi ja organisatsioone.

Keskkooliõpetajate ühingul uus juhatus.

Neljapäewa õhtul peetud Tartu keskkooliõpetajate ühingu üldkoosolekul muude seas waliti ühingule uus juhatus: äraastunud F. Kaljoti asemele uueks esimeheks Harald Jänes (kommerts-gümn.), uueks sekretäriks Ferd. Lokk; teisteks juhatuse liikmeteks F. Laarens (end), M. Masing (end.), E. Moss (uus), A. Bender(end.) ja A. Toim (end.).

Riigiwanema otsuseid.

Riigiwanem otsustas esitada riigikogule wastuwõtmiseks järgmised seaduseelnõud:

1) Kanamunade hinna kindlustamise s.-e (kiire);

2) Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse muutmise s.-e;

Wabariigi walitsus wõttis riigiwanema otsused täitmisele.

Maal antakse allkirjad R. Pätsile ja J. Laidonerile.

Üle maa tulewad teated, et wiimastel päewadel on riigiwanema kandidaatidele Pätsile ja kindral Laidonerile eriti rohkesti allkirju antud. Potserimaal näiteks on Laidoneril 1247 ja Larkal 478 allkirja. Erilist elewust on meil oodata täna, kus maarahwal rohkem aega allkirjade andmiseks. Allkirjaandjatel tuleb kaasa wõtta isikutunnistus.

Peekonihind langes jällegi.

Põhjukes hindade lõdwenemine inglise turul.

Peekoni ekspor toob meile järjest halwemaid teateid. Laupäewal, 10. märtsil noteeriti Tallinnas peekoni hind terwelt 6 senti madalamaks kilolt, wõrreldes eelmise nädalaga. Hinnalangust põhjustas Londoni turu halwenemine. Londonis langes peekoni hind 4 shill. wõrra kilolt, mis wastab 6 sendile.

Hindade languse kõrwal suurenes aga sigade pakkumine. Nii toodi mõõdunud nädalal tapamajadesse 2206 siga, nendest peekonisigu 2149; eelmisel nädalal oli peekoni sigu 1881.

Uuteks peekoni hindadeks määrati 11.—17. märtsini. 1. sort 68 s., 63 s. ja 59 senti. 2. sort 63 s. 59 s. ja 55 s.

Kuldnokad kewadekuulutajatena Tallinnas.

Laupäewal nähti Tallinnas Wase tänawa kandis suuremat kuldnokkade parwe, kes jädistasid sealsetes aedades. Ilmatargad ennustawad nende esimeste kewadekuulutajate põhjal warajast kewadet. Peale kuldnokkasid on nähtud neil päewil ka telsi rändlinde — uuwalinde.

Kirikutüli Saksamaal puhkes uuesti.

Berliin, 9. märtsil. Kirikutüli Saksamaal läi uuesti lõkkele wabakiriku liikumise tekkimisega. See liikumine algas Rheinimaal ja on sealt nüüd kiiresti lewimas ka teistesse Saksamaa ewangeeliumiusulisteesse prowintsideesse. Eile peeti kiirilliku wastasrinna juhi pastor Niemölleri kogudusеs Dahlenis suur massmiting, kus waljusti protesteeriti hitlerkristlaste juhi riigipiiskop Müller diktatuuri wastu.

Poola kunstinäituse toimkonna korraldusel on
Varssavi ülikooli dotsendi
dr. Mieczyslav Treter'i
ettekanne
Linna Tütarlaste Kommerts-gümnaasiumi saalis, Jaani t. 13.
1. Pühapäeval 11. märtsil kell 20 teemil: „Die polnische Kunst der Gegenwart" — saksa keeles;
2. Esmaspäeval, 12. märtsil kell 20.30 teemil: „Польское искусство и его национальные черты" — vene keeles.
Ettekannet täiendatakse valgusplitide a.

Kaubandus-tööstuskoda uue weski asutamise wastu.

Mõni aeg tagasi pöördusid Tartu linnawalitsuse poole palwega juudid Kroppmann ja Kolowsky, lubada neile asutada Tartu uus suurem püüliweski.

Sel puhul on linnawalitsusele esinenud protestiga omalt poolt kaubandus-tööstuskoja Tartu osakond, kes leiab, et uue weski asutamiseks ei ole wajadust ja et seniseilegi weskeile (arwult 4) ei jatku küllalt tööd.

Linnawalitsus otsustas küsimuse saata lahendamiseks majandusministeeriumi,

PALJU ASJU
jääb Teile teadmatuks, kui jätate lugemata ühegi „Rahvalehe" numbri. Sündmused, mida püütakse rahva eest varjata, leiate
RAHVALEHES

Pühapäeval, 11. märtsil kell 11 hommikul
BÖRSI SAALIS
suur KONTSERT-MIITING
KÕNED: kirjanik E. PETERSON ja ajakirjanik A. TAIOSTE;
viiuli ettekanne hra. H. SCHUTZ;
laul prl. H. BETLEM.
K. PÄTSI riigivanemaks valimist korraldav komitee

Maawalitsused 3-liikmelisteks.

Need, kes kohad kaotawad ja kes ümber paigutatakse.

Wabariigi walitsuse reedesel koosolekul otsustati ajutiste maawalitsuste liikmete arw wähendada 3-ni, alates 15. märtsist k. a. Ainult Tartumaa maawalitsus jääb ajutiselt 4-liikmeliseks, kuna seal üks liige warsti lõpetab oma pensioni wäljateenimise. Maakondade järele tuleb koondamisele järgmisel arwul liikmeid: Harjumaal 1 — Juhan Depmann, Järwamaal 1 — Woldemar Krabi, Läänemaal 2 — Aleksander Tänaw ja Ewald Soosaar, Wirumaal 2 — Heinrich Kiiwer ja Eduard Kello, Saaremaal 1 — Bruno Steinberg, Pärnumaal 1 — Maksim Unt, Wiljandimaal 1 — Hans Johanson. Walgamaal on juba ajutine maawalitsus 3-liikmeline, kuna ühe liikme koht seisis täitmata. Wõrumaal 1 — Paul Mägi, Petserimaal 3 — Wiktor Jefimow, Aleksander Shukow ja ajutise maawalitsuse esimees Ferdinand Trahw. Wiimane wabastatakse wäljaspool kohakaotamist, nii et ta jääb ilma kolme kuu palgata, mida teistele edasi maksetakse, kes wallandatakse koha kaotamise tõttu.

Isiklikul palwel terwislistel põhjustel wabastatakse Järwamaa ajutise maawalitsuse esimees Jakob Sõnajalg, arwates 15. märtsist. Wäljaspool kohakaotamist wabastatakse Harjumaa maawalitsuse liige Peet Johanson. Harjumaale tuleb maawalitsuse abiesimeheks Paul Mägi, kes wabaneb Wõrust. Järwamaal senine abiesimees Willem Wessart saab esimeheks ja abiesimeheks Heinrich Kiiwer, kes wabaneb Wirumaalt. Läänemaal saab maawalitsuse sekretäriks senine maawalitsuse liige Jüri Lossmann. Petserimaa maawalitsuse esimeheks saab praegune sekretär Alfred Mäeloog, abiesimeheks praegune maawalitsuse liige Mihail Bogowski ja sekretäriks praegune maawalitsuse liige Aleksander Swaner.

Walimiswõitluse terrori wastu.

Sise-kohtuministri ringkiri allkirjade andmise korra kohta.

Kohtu-siseministeeriumi poolt on kohtu- ja siseministri J. Mülleri ja administratiiwosakonna direktor E. Dolsi allkirjadega saadetud kõigile linna-, alewi- ja wallawalitsustele alljärgnew ringkiri: „Kohtu- ja siseministeeriumile on teatatud, et riigiwanema kandidaatide ülesseadmiseks allkirjade andmisel on püütud kodanikke mõjutada mitmesuguste wõtetega, mis lubamatu. Seepärast teatan juhatuseks ja täitmiseks:

1. Riigiwanema kandidaatide ülesseadmise lehtedele allkirjade andmine peab toimuma wõimalikult, kui seda lubawad ametiruumid, kõrwaliste isikute juuresoleku ta, kuid igal tingimusel wastawate rühmade wõi organisatsioonide wõi muude asjast huwitatud isikute juuresoleku ta.

2. Omawalitsuse ametnikele on keelatud anda kõrwalistele isikutele andmeid riigiwanema kandidaatide ülesseadmise lehtedele allkirja andnud isikute kohta wõi lasta neil teha nimetatud lehtedest wäljakirjutust. Ei ole keelatud anda andmeid ühele wõi teisele kandidaadi lehele allakirjutanute arwu kohta, kuid ainult arwu kohta, mitte aga isikute nimesid.

3. Riigiwanema kandidaatide ülesseadmise lehtedele allakirjutamise ajal on nendes ruumes, kus allkirjade andmine toimub, kui ka ooteruumes, keelatud igasugune kihutus- wõi mõjutustöö, wõi meeleawaldused ühe wõi teise ülesseatawa kandidaadi kasuks wõi mõne kandidaadi wastu.

Ametiasutuse juhatajad ja ka ametnikud, kes allkirju wõtawad, on kohustatud walwama selle järele, et eelpool tähendatud korralduseid täidetaks."

Wabariigi walitsuse poolt antud määrused.

1) Wabariigi walitsusele alluwate asutuste koosseisude määruse muutmise määrus haridus- ja sotsiaalministeeriumi koolitwalitsuse alal;

2) Wabariigi walitsusele alluwate asutuste koosseisude määruse muutmise määrus põllutööministeeriumi alal.

3) Postitariifi nr. 113 muutmise määrus.

4) 1929. a. kewadel põllupidajatele natuuras antud seemnewiljalaenude osaliseks tasumiseks antawate laenude täiendamise määrus.

Põltsamaa linnawalimised tühistamisele.

Põltsamaa linn ei näi niipea wabanewat linnapea kriisist, sest hiljuti linnapeaks walitud sotsialisti G. Goldi walimisega pole teatawad ringkonnad rahul, leides, et see polewat toimunud seaduslikult. Nii esitas advokaat Ernst Sulg administratiiwkaebuse Wiljandi-Pärnu rahukogule nõuda Põltsamaa linnapea walimise tühistamist, kuna walimiselt olewat wõtnud osa linnaametnikud, missugune asjaolu polewat kooskõlas linnaseaduse § 105 märkusega.

Läti põhiseadust muudetakse.

Riia, 10. märtsil. Seimi awaliku õiguse kommisjon wõttis eile põhiseaduse muutmise eelnõu kolmandal lugemisel wastu, nimelt samas redaktsioonis, nagu eelnõu oli wastu wõetud teisel lugemisel. Põllumeeste liidu esialgses kawas on komisjoni poolt tehtud nii suuri muudatusi, et seda enam esitajate kawaks ei jaa didada.

Rakweres ei tule uusi walimisi.

Haapsalu ja Rakwere linnawalimised riigikohtus.

Hiljuti tühistas Rakwere-Paide rahukogu Rakwere linnawalimised wolikogu ukse taha jäänud Aleksander Kuljuse kaebuse põhjal. Selle peale esitati riigikohtule protest kohtu-siseministeeriumilt ja linnawolinik K. Kängseppalt rewisjonikaebus, millised tulid riigikohtus arutusele reedel. Kell 14 kuulutas riigikohus otsuse, millega eeltähendatud Rakwere-Paide rahukogu otsus tühistatakse ning walimised tunnustatakse jõusse jäänuks. Riigikohus leidis, et kuigi walimisil oli esinenud wigu, ei ole need niiwõrt olulised, et sunniksid kogu walimisi tühistama.

Samal päewal jättis riigikohus weel tagajärjeta adw. A. Korrise kaebuse Haapsalu linnawalimiste peale.

Pärnu wabsistunud naisõpetaja küsimus

lahendatakse tulewal nädalal.

Pärnu naisgümnaasiumi õpetaja M. Simsoni küsimus pidi tulema harutusele reedesel wabariigi walitsuse koosolekul. M. Simson teatawasti tegi Laidoneri sünnipäewa aktusel poliitilist kihutustööd. Haridusministeerium tegi sellele naisõpetajale ettepaneku esitada lahkumispalwe, mida ta ei täitnud. Nüüd M. Simson wabastatakse arwatawasti õpetajate ametiseaduse § 87 põhjal, mis wõrdub üldise teenistusseaduse § 42-le. Esialgu on tarwis täita mõned worminõuded, selleparast walitsus saab selles küsimuses oma lõpusõna öelda alles tulewal nädalal.

Seaduslikkus.

Räägitakse ühest „uue waimu“ poliitikategelasest, kes jutustanud, kuidas käinud presidendi kandidaati kuulamas:

Läksime, ütlesime: — Waat, kus silmapilk, kus wõimalused! Muudkui ole mees ja wõta wõim! Aga tema — teate, mis ta wastas? Ta pidas meile tunnipikkuse loengu seaduslikust korrast! Mis presidendi kandidaat see on, kes nõuab seaduslikku korda?

Esimese pilguga paistab see jutt liig kummaline, et seda uskuda. Aga tuletagem meele mõnd paralleeli, kuidas wana „ukko Pekka“, Soome president nõudis Mäntsälässe kogunenud mässulistelt lapualastelt seaduslikku korda; kuidas mehed siis järelmõtlikult igaüks oma koju pöörasid, kuid mõned tulipead sest saadik siiski wana presidendi wastu wimma kandma hakkasid. Nii et selle seaduslikku korraga ei ole lugu alati mitte nii lihtne.

Eesti rahwas on küll rahulik ja korraarmastaja rahwas, aga nähtawasti on mõnelt poolt kõik rattad käima pandud, et teda tasakaalust wälja wiia. On wälja mindud „va banque“ mängule: Kõik, või mitte midagi! Ja juba tulebki mitmelt poolt sõnumeid, kuidas ähwardustega ja surweawaldamisega katsutakse teha poliitilist meeleolu, mis nähtawasti peab rahwale pakkuma eelmaiku „teise wabariigi“ uuest waimust, nagu see meie idapiiri taga juba kauemat aega õitsemas.

Ei ole seepärast üllatune, kui wabariigi walitsus on waikse kõrwaltwaataja seisukohalt lahkunud ja abinõusid hakanud tarwitusele wõtma, et kindlustada walimiskampaania teostumist seaduslikkuse alusel.

Meie loodame, et kõik rahwakihid, poliitilistele lahkuminekutele waatamata, selle wajadusest aru saawad, Eriti, kui mitte awalikult, siis ikkagi omaette peaksid selle wajadust tunnistama ka „uuedki“ juhid, kellel, kui nad wähegi ajaloolisi eeskujusid meele tuletawad ja seisukorda kainelt hindawad, iseenesestki selge peaks olema, et niipea, kui nad seaduslikkusest lahkuwad, nad kohe oma pooldajate üle kaotawad sellegi kontrolli, mis neil seni olnud, — ja seda pole ju teatawasti kuigi palju. Ei ole ju siin tegemist mitte mõne wanema ja aastakümnes wäljakujunenud ideelise liikumisega, kellel oma kaadrid wäljakoolitatud ja meeskonnad kaswatatud. Waid siin on puhtakujulisem kriisiliikumine, mis inimesi ainult niipalju suudab mobiliseerida, kui palju ta neid kõlawate lubadustega üles kütab.

Teine asi on aga „alamjuhtidega“ ja „wäiksemate ninadega“. Loomulik, et nad nüüd ihust-hingest püüawad oma „teenetega“ hiilgada, seda enam, et nad kõik teawad, kui wäga mitmekesist ja isekeskis wastukäiwat ollust nende ridadesse kogunenud ning et pärast walimisi kohe „puhastamisega“ on ähwardatud. Sellest „teenete“ wõistlusest wõib kergesti wälja areneda oma käe peal tegutsemine, püüd keskkohti kaasa kiskuda wõi isegi „sündinud tõeasjade“ ette seada, mille tagajärjed aga olekšid ülenägematud.

Nagu hiljem selgus, oli Soomes Mäntsälä mässukatse just „alamjuhtide,“ aga mitte „ülemjuhtide“ algatus. Kui inimesed teatawa piirini üles õetud, siis wõiwad nad juba iseenesestki tegutsema hakata.

Ei saa ka mingit kahtlust olla, kuhu poole meil praegu liikumine pöörduks, nii pea kui seaduslikkuse raamid üle astutud. Meil ei ole mingit wälist „Versailles' iket“, mille wastu plahwatust wõiks ära juhtida. Paratamatult peab ta pöörduma ainuüksi sisemistele sotsiaalwahekordadele. Teiste sõnadega — neile samadele enamluse radadele, mida 1917—18 juba ette näidanud. Kas selle juures „internatsioonaali“ wõi „mehemeelt“ lauldakse, on täitsa kõrwaline küsimus. Tõenäolik, et lauldakse koguni mõlemaid, nagu Saaremaa 1919 weebruaril mässajad panid oma punalipu nurka Eesti wärwid.

Öeldakse küll, et heeringas armastawat koores praetud saada. Kuid küllap wist tõelikult on heeringal endal juba üsna üksköik, mis soustiga teda ära süüakse.

L.

Itaalia populaarne faschistlik orkester, n. n. „Banda Fascista“ wiibib praegu Saksamaal kontsertreisil. Pildil: 75 mehest koosnema Itaalia orkestri wastuwõtt Berliinis.

Walla täiskogu.

Maarahwa walimistoimingud poole sajandi jooksul.

1866. aastast peale kuni 1917. aastani, t. o. 50 aastat oli üheks wallawalitsuse organiks walla täiskogu. See koosnes kõigist kohaomanikest ja rentnikest ning maatameeste saadikutest, keda waliti iga kümne täiskalise mehe peale üks; sellepärast tulutuli neid saadikuid ka mõnel pool „kümnikeks“, kuigi „kümniku“ nimetuse pärismõiste oli hoopis teine: see oli wallawanema poolt määratud isik, kes pidi olema wallawalitsusele abiks käskude andmisel ja politseitöel toimingul.

Praktikas oli selgusela küsimus, kas tuli maatameeste saadikuid walida (need waliti liitide kaupa: talusulastele, mõisasulastele ja iseseiswaile maatameestele) wastawalt nende üldisele arwule wallas, wõi ainult selle arwu järele, mis kutse järele ilmus wallamajja saadikute walimise koosolekule.

Asuti harilikult wiimasel seisukohal, sest selle käitamine oli hõlpsam: üldise loiduse pärast ilmus alati walijaid wähe ja siis tuli walida ka wähem arw saadikuid.

Nõnda ei etendanud maatameeste saadikud täiskogus mingit nähtawat osa ja sellepärast polnud see kogu sisuliselt ikkagi muud midagi, kui peremeeste-kogu (talusulaste saadikute hulgas oli ka rohkesti peremeeste poegi).

Järjekorraliselt tuli täiskogu kokku igal aastal oktoobris wõi nowembris walima ühte kolmandikku wolimehi ja igal kolmandal aastal peale selle weel wallaametmehi: wallawanemat tema abilistega ja kohtumehi.

Täiskogu koosolekud loeti otsusewõimseiks wallawanema ja wähemalt poole selle kogu liigete üldarwu osawõtul.

Selle kwoorumi saamisega olid raskused, sest wäga suur arw walijaid ei tunnud wähematki huwi asja wastu ja ei ilmunud koosolekule.

Tawaliselt kutsuti täiskogu kokku tuttawaks „wene kroonu ajaks“, t. o. kell 10 homm., aga rahwal oli luusse ja lihasse kaswanud selle wõrra suur hilinemine igale poole, nii et määratud ajaks wallamajja tuli ainult mõni üksik inimene, ja needki mitte kohusetundest, waid mõnesuguse isikliku asjaõienduse pärast, nagu passi wõtmine, wallamaksu tasumine, mõnesuguse tunnistuse tahtmine jne. Siis tiktus täiskogu liikmeid natukehaawal juurde, aga igaüks ikka ka oma isiklike asjade öiendamisega.

Kella üheks wast paisus täiskogu oma „kõrgepingele“: kõik wallamaja ruumid, kojad, koridorid ja trepid olid inimesi täis, piibusuits keerles kõikjal pilwedena, õnesjumin mattis harilikul toonil räägitud jutu. Siis wast käis walimiste kihutustöö: laideti wanu ametmehi ja liideti uusi kandidaate. Peamure oli, et walitawad mehed ei läheks uhkeks ja et hakkaks walda waraštama.

Wiimaks arwati, et rahwast on koos küllalt ja tuleks alata koosolekuga. Sügispäew on lühike, warsti läheb pimedaks, pidi asjaga ruttama.

Kwoorumi kontrollimisel ilmnes aga pahandaw asjaolu: ei olnud koos tarwilik arw osawõtjaid.

Tõsi küll, koosolekust osawõtt oli sundusliik: liikmed, „kes ei tule täie kogusse, ilma et neil oleks tõsist wabandust, peawad 1 rubla trahwi maksma kogukonna waeste heaks.“

See oli seaduseraamatus paberi peal nõnda. Kui aga selle kirjatähe järele käia, oleks olnud kõige suurem karistusalune — wallakirjutaja. Esiteks, kui ta oleks peale käinud, et täiskogul pole seaduslikku kwoorumit ja sellepärast tuleksid jätta walimised toimimata, oleks need mehed, kes kokku tulnud ja asjata oma päewa ära wiitnud, teda põrgupõhja saatanud; talle oleks hulk waenlasi tekkinud, kes oleksid elu kibedaks teinud. Teiseks, enne kui puudujaid trahwima hakata, oleks tulnud igaühelt neist pärida puudumise põhjusi, et selgitada, kas need pole wabandatawad. See oleks tähendanud mitmekümne, waheset ka saja ja enamgi protokolli kirjutamist. Siis oleks tulnud kirjutada trahwimiseotsused. Kuulutada need trahwituile edasikaebuse korra ja tähtaja selgitamisega, lõpuks need trahwirublad kõik sisse nõuda ja kuulda kogu aeg trahwitute wandumist ja kirumist.

Õnnetus, päästa küll selle tüli ja pahanduse eest!

Kõikide huwid nõudsid, et täiskogu kwoorum saawutataks ja koosolek ära peetaks.

Sellepärast tuli wallawanemal ja kirjutajal tegutseda, teise silma kinni pigistades.

Oli mõni wana, juba halglane peremees saatnud enese eest wäimehe wõi poja, — wiimane wahest isegi weel alaealine, — hüwa! Märgiti kontrollehele, et see peremees on ilmunud. Mõni „Jaani-Mardi“ Jüri, kes oli kohale ilmunud, deklareeris mitme teise peremehe suhtes, et „ta andis oma hääle minu tätte“ ja et „tema hääl on ka minu käes“ jne. Edasiwolitused polnud seaduses ette nähtud, wolituse tõendusets polnud ka mingit tõendist ette näidata, aga tuli ikkagi märkida, et kõik need wolituste andjad on ilmunud.

Nii kombineeriti kwoorum kokku. Saadi see tätte ja hääli tuli weel ülegi.

Siis algas ülesseatud kandidaatide balloteerimine. Iga koosolekust osawõtja sai tasti jaoks ühe kuuli, kellel oli teiste hääli, see sai neid wastawalt rohkem — kas wõi terwe peotäie.

Walimine, igatahes, sündis täiesti teadlikult. Harjumaal, näit., kukutati alati läbi need kandidaadid, kes ise mõnda wallaametit püüdsid.

Walimiste tulemuste üle koostati protokoll, millele pidid alla kirjutama kõik koosolijad — enne allakirjutamist ei tohtinud keegi koosolekult lahkuda.

Sellel allakirjutamise toimingul sündis jällegi mõndagi, mis oli seadustega wastuolus. Kui poeg oli tulnud koosolekule isa eest, siis ei wõinud ta protokollile alla kirjutada oma nime, waid kirjutas isa nime. Ka „wolituste“ omaja ei tohtinud allkirjades märku anda oma wõõraste häälte kasutamisest, waid ta kirjutas iga „wolitaja“ nime, nagu oleks see ise koosolekul olnud. Kui aga sattus kirjutamise järjekord mõne noormehe kätte, kellel läks kirjutamine ladusamalt, hakkasid teda painama wanemad mehed, kes kas täiesti kirjaoskamatud, wõi kellelt waresejalgade wedamine nõudis suurt pingutust, et „kirjuta minu eest ka!“ Ja nii kirjutati ühe käekirjaga kas wõi mitu rida nimesid.

Lõpuks oli rahwa tahe kirja pandud ja see allkirjadega kinnitatud. Kõik jäid rahule, kaebusi kunagi polnud. Sest kes olid wõtnud koosolekust osa, need ju teadsid, et kõik oli sündinud nende teadmisel ja tahtmisel, kes aga puudusid, mis oli neil rääkimist, — eks tulnud ise ka koosolekule! Talurahwa komissarid ei tuhninud ka üldgi selle küsimuse kallal.

*

Wiimasel ajal on hakanud advokaat Alfred Nirk ka poliitikat tegema. Selle wäljendusena on muuseas tema sulest ilmunud pisitillukene broschüüriline „Wallaomawalitsuse reformi teostamise wäljawaateid ja sihtjooni.“ Selles deklareerib hr. Nirk, et „walla täiskogude koostöö wallaomawalitsuses peab olema wõimaldatud, et laialisk hulki omawalitsuse tööle ligi tõmmata.“

Huwitaw oleks nüüd teada, kuidas mõtleb ta korraldada seda koostööd, kui walijate arw on endisest peaaegu kümmekondistunud kümnetelt ja sadadelt tõusnud tuhandeile, walijad ise erakondlikult lõhestatud ning koolitatud igasugustele intriigitsemistele ja wägikaila wedamistele, kus juures igast kirjatähest kinni haaratakse?

J. R.

Wenelased ja wabsid

Woinowi seikluses „Rahwuslikus Liidus“.

Meile kirjutatakse:

A. Larka esinemistel näib wene waldades küll rohkem menu olewat kui sisemaal: wene keel on Larkal täiesti selge, ja kui ta räägib, et seab wana kalendri jälle ausse ning annab wenelastele kloostri tagasi, siis näib wenelasele, et see on tõesti „swoj tshelowek“.

Kuid wene wähemusrahwuse poliitiline organisatsioon — Wene Rahwuslik Liit — jäi tasa lülitamata ja wõits karta, et see ehk meelitab wenelaste hääled kõrwale.

Nähtawasti arwasid wabside juhid, et neile keegi ei julge wastu hakata — ja nii said nad hakkama sellega, et andsid nõnda ütelda wene wähemusrahwuse ühele wene rahatuusale rendile.

Asjatäit oli järgmine: Tallinnas tekkis äkki mingisugune „Wene Rahwuslik Ühendus“, mis asus opositsiooni Rahwuslikule Liidule ning mille wüürerits osutus tuntud wene ärimees ja suurmajaomanik Woinow. See oli tema esimene esinemine seltskondliku tegelasena; seni ei wõtnud ta Wene wähemusrahwuse elust mingit osa. Nüüd aga tekkis temal lust saawutada oma riikusele wastawat seisukohta. Wanasti oli see lihtne: rikkaks läinud „kupets“ maksis ümmarguse summa mingisuguse kiriku ehitamiseks ning temale anti orden ja tõsteti aukodaniku seisusse. Nähtawasti arwas Woinow, et Eestis wõib umbes samal teel saada — riigikoguliikmeks.

Ta maksis wabsidele — nagu kuulda — 300.000 senti, aastus nende erakonna liikmeks — ja temale usaldati Rahwuslikku Liidu ülewõtmine.

Alul kaarte ei awatud. Tehti udust jutu „õigest rahwuslikust joonest“, sellest, et Rahwuslikku Liidu juhtidel puudub „rahwa usaldus“ jne. Lõpuks kooptееriti Woinow Wene Rahwuslikku Liidu nõukokku, et temale wõimalust anda oma „õige rahwusliku joone“ selgitamiseks.

Woinow selgitasti seda „rahwuslikku joont“: wenelased ärgu esinegu iseseiswalt riigikogu walimistel, waid andku oma kolmikud wabside nimekirjadesse. Põhjus: wabside taga seiswat terwe Eesti rahwas ja nendest lahus minna lihtsalt ei tohtiwat. Woinow andis mõista, et see on Narwa mnt. staabi soow — ja ootas peatset allaandmist. Kuid selle peale wastati, et Wene Rahwuslik Liit end Eesti erakondliku wõitlusse ei sega. Asjata püüdis Woinow mõista anda, et kui Narwa maantee staap läseb, siis teised kuulaku sõna: see ei mõjunud.

Siis esines Woinow teise nõudmisega: wene sotsialistidel ei tohi olla ruumi wene walimisliidus. Ka see lükati tagasi.

Nüüd üllatas Woinow uue nõudmisega: tema on nõus jääma ühise katuse alla sotsialistidega, kui aga temale lubatakse esineda ühistes kolmikutes Gorshkowiga, — t. o. Rahwusliku Liidu juhtiwa tegelasega, kelle wastu ta nii ägedasti sõdis.

Seegi ettepanek ei läinud läbi. Sellejärele sõitis Woinow Petseri, kuulas seal maad ja jõudis otsusele, et tema kolmikul suuri lootusi pole. Tulles tagasi, nõudis tema, et tema kolmikusse peab tulema Liidu esimees prof. Tjutrjumow ise.

Mäng oli selge: „kõikwõimsa“ wabside erakonna liikmekaart taskus, lootis ta wälja pressida endale läbiminewat kohta wene kolmikutes, olgu et tema isiklik seisatagune piirdub waid paarisaja wabsistunud wenelasega Tallinnas.

Kui see luhtus, lahkus Woinow Wene Rahwuslikust Liidust ning kandideerib nüüd ühes wabside kolmikus.

Mis kõige huwitawam kogu selle jandi juures: Woinowi ettepanekud ei tulnud korraga üksteise järele, waid üksnaawal, igaüks ise koosolekul, — ja waheaegadel pidas Woinow igakord nõu — tema enda tunnistuse järele — oma „poliitiliste sõpradega“ Narwa maanteelt ning sai sealt juhtnööre. Nähtawasti tahtsid wabsid õõnestada Wene Rahwusliku Liitu seespoolt, ning wõimaluse korral kindlustada „oma meestele“ kohti wõõra sildi all. Loodeti, et tuleb waid ähwardada „rahwaliikumise“ tulewase wõiduga — ja wõit ongi käes. Seda n.ö. eelterrori — süsteemi harrastawad wabsid praegu wäga laialt — kuid, nagu näeme, mitte igakord soowitud eduga.

Pariisi termomeeter.

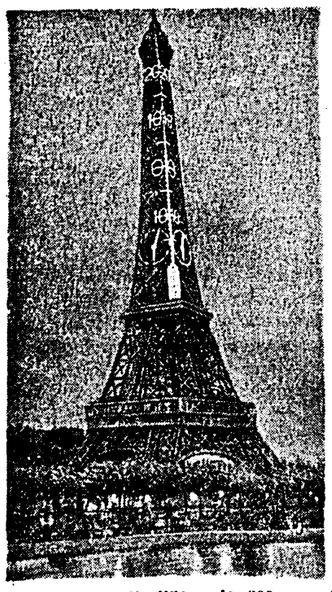

Eiffeli tornile Pariisis, mis 300 meetrit kõrge, kinnitati 160 meetri pikkune termomeeter, mille punaselt hiilgaw skaala kogu Pariisile temperatuuri näitab. Üksikud kraadijooned asuwad üksteisest pea 3 meetri kaugusel. Skaala algab 12 kraadiga alla nulli ja lõpeb 33 kraadiga üle nulli.

Oleme oma ajaga

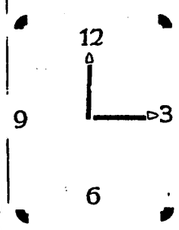

mitu tundi lääne-Euroopast ees. Mis seal päeval sünnib — saab meile teatavaks alles öösel, kui teised lehed ammu juba ilmuund. Arusaadavalt on uudiste poolest kõige värskem ainult

„KOMMIKLEHT“.

Hind 5 senti.

Tasalülitaja Öisu mõisas.

Öisu mõis on üks nendest kohtadest, tus wabsid tunnewad olewat end nagu kodus. Seal on wabside „wüürerits“ Öisu piimanduskooli õpetaja Saar. Sellel mehel on tektinud arwamine, et kui tuleb „teine wabariit“, siis tema saab põllutööministriks (! !). Meieritele aga, kellega Saarel kokkupuutumisi, samuti ka piimanduskooli õpilastele — tulewastele meieritele lubab ta tulewikus asja nii korraldada, et kõik meierid wõetaks riigi palgale. See olewat tarwilik sellepärast, et meierid ei pruugiks tulewikus enam põllumeestega tegemist teha ega nendest oleneda. Kõige ägedamat kihutustööd tehakse ka Öisu meiereis, mis kuulub sama kooli waldusse. Meiereis on kõik kohad täis wabside kihutuskirjandust ja piimatoojatele räägitakse kuni tüütuseni Larka suurtest teenetest. Mitmed taluperemehed on juba niiwõrt wihased, et tahawad piimawiimise Öisu katkestada, sest seal käiakse närwide peale. Esialgu on aga piirdutud sellega, et saadetakse piima wiima noored inimesed, kellel pole hääleõigust ja keda tasalülitamisgea wähem tülitatakse.

Huwitaw on märkida, et Öisu mõis ja piimanduskool on P. K. „Estonia“ walduses, seega puhtpõllumeeste ettewõte. Nüüd on aga Öisu mõis sedawõrt wabsistunud, et põllumehed hakkawad juba mõisast kaugelt ringi mööda käima.

Pärast Austria sündmusi.

Saksa sotsiaaldemokraatliku partei kirjastusel ilmus Prahas Otto Baueri broschüür: „Austria tööliste mäss, selle põhjused ja järeldused.“ Austria sotsiaaldemokraatide juht kirjeldab mässueelseid sündmusi, tõendab, et Austria sotsiaaldemokraadid polnud süüdlased mässu puhkemises ja paljastab tõelisi süüdlasi.

„Prawo Lidu's“ awaldatud artiklis Bauer nimetab werewalamises süüdlaseks Mussolinit.

„1933 a. suwel — kirjutab Bauer — pöörduš Dollfuss abi saamiseks Mussolini poole. Duce lubas talle abi nii diplomaatilist kui ka sõjalist, kuid teatud tingimusil. Sellest filmapilgust peale oli Itaalia saadik Wiinis Austria tegelikuks diktaatoriks.

Itaalia diplomaatilise surwe all Austrias loodi anti-marksistlik diktatuur. Suwich oli Wiinis 18. ja 20. jaanuari wahel. Pole kahtlust, et just siis Suwich, Dollfuss ja Fey otsustasid häwitada sotsiaaldemokraatiat.

Mõne päewa pärast, Suwichi ärasõidu järele, algasid Heimwehri kallaletungid sots.-dimokraatidele. Fey andis käsu wangistada endise Schutzbundi juhte. Austria töölistel seisis ees walik: kas autult alla anda wõi end kaitsta. Nende otsus on teada.

Otto Bauer kinnitab, et Dollfussi ole nüüd teist wäljapääju, kui Habsburgide restauratsioon.

Rukki kokku

Töölismuusikale kustutati

Reedel pühendas riigikogu rahaasjanduse komisjon kõik oma neli koosolekut riigi eelarwe läbiwaatamisele. Haridusministeriumi eelarwe 3. lugemisel tehti jälle mõned muudatused, kustutati töölismuusika ühingu toetus 5000 kr., samuti ka kutseõskuse nõukogule eelmisel koosolekul määratud summad. Nende muudatustega wõeti eelarwe wastu.

Majandusministeeriumi eelarwe juures esitati rohkesti küsimusi. Rukkimonopoli asjus selgitas direktor Keller, et

praegusel ajal ei ole mõtet riigil wilja üles osta,

kuna eraettewõtted ostawad rukist isegi kallimalt, 12 sendiga kilo. See hind on täiesti korralik, ettewõtjad kaebawad, et selle hinnaga ei saagi tarwilikku hulka wilja kokku. Asunik Mõttus awaldas soowi, et walitsus siiski esitaks rukkikokkuostu kawa. — Walitsuse ettepanekul otsustati täiendada ministeeriumi tööstuse-osakonna koosseisu kahe inimesega. Hindadekomissari instituudi suhtes selgitas ministri abi J. Waabel, et hindadekomissari koht on loodud walitsuse poolt wolituste seadu-

Missugune peab ole

Teoloogе usuõpetajaks w waatl

Reede õhtul kõneles Tartu õpetajate seltsis Tartu Pauluse koguduse pastor Harry Haamer usuõpetajast koolis.

Kõneleja leidis et usuõpetuse tund ei tohi olla moraali tund. Kui Kristuse juurde mindi moraali pärast, siis ütles Kristuski, et tema pole mitte tulnud käskusid tühjaks tegema, waid neile siisu andma. Aga usuõpetuse tund ei tohi milgi kombel olla ka katekismuse ja käskude pähetuupimise tund.

Ei ole samuti õige kui usuõpetaja läheb tundi naeratawa näoga ja jutustab waid klassis praeguste usuõpetuslugemike ilusaid palakesi, — laps leiab warem wõi hiljem ikka üles pettuse.

Weel suuremaks õnnetuseks on, kui usuõpetust annab kontrollimata koloog, kelle tawaliseks weaks on liigne entsüklopeedilisus, tarkade teadmiste wäljawalamine, mis tihti on teinud usuõpetuse tunni wastumeliseks.

Usuõpetaja isik, peale selle et tal on pe-

Pehrkonskruftslaste sakoosolek palwemajas.

Riia, 10. märtsil. Lehed teatawad, et eile õhtul satuti ühes Riia wanalinna baptistide palwemajas pehrkonskruftslaste koosolekule, kus oli umb. 70 isikut. Umb. 10 osawõtjat arreteeriti. Koosolijate hulgas oli ka palju niisuguseid, kes olid tulnud teisest linnadest ja maalt. Nähtawasti oli siin tegu Pehrkonskruftsi wolinike nõupidamisega.

Lennu õnnetus Rootsis.

Stokholm, 9. märtsil Harjutuslennul Ljungbyhedi lennukooli lähedal põrkasid õhus kokku kaks lennukit. Teine lennuk kukkus alla. Lendur sai surma.

Edinburghi

Pildil: Kahur Edinburghi lossi wallil takse salutpauk. Täpsest ajast kinnipidamisest sõltub, mis teatawa kontakti abil kella lüü

Rukki kokkuostuks puudub wajadus

Töölismuusikale kustutati toetus. Abieluwaranduste lahutamisega kuritarwitatud.

Reedel pühendas riigikogu rahaasjanduse komisjon kõik oma neli koosolekut riigi eelarwe läbiwaatamisele. Haridusministeeriumi eelarwe 3. lugemisel tehti jälle mõned muudatused, kustutati töölismuusika ühingu toetus 5000 kr., samuti ka kutseoskuse nõukogule eelmisel koosolekul määratud summad. Nende muudatustega wõeti eelarwe wastu.

Majandusministeeriumi eelarwe juures esitati rohkesti küsimusi. Rukkimonopoli asjus seletas direktor Keller, et

praegusel ajal ei ole mõtet riigil wilja üles osta,

kuna eraettewõtted ostawad rukist isegi kallimalt, 12 sendiga kilo. See hind on täiesti korralik, ettewõtjad kaebawad, et selle hinnaga ei saagi tarwilikku hulka wilja kokku. Asunik Mõttus awaldas soowi, et walitsus siiski esitaks rukkikokkuostu kawa. — Walitsuse ettepanekul otsustati täiendada ministeeriumi töästuse-osakonna koosseisu kahe inimesega. Hindadekomissari instituudi suhtes seletas ministri abi J. Waabel, et hindadekomissari koht on loodud walitsuse poolt wolitusteseaduse alusel ja küsimus wõib siis arutusele tulla, kui walitsus tuleb wolitusteseaduse pikendamisega. Rohkesti kõneldi nisu sisseweost. Asunik Mõttus rääkis Lõuna-Eestis liikuwaist kuulbustest, et Läti kaudu

weetakse sisse pressitud nisu kliide nime all.

Küsiti mitmelt poolt, et kuna ümbertöötamiseks lubatakse nisu sisse tulla, kas ei wõimalda see nisu sissewalgumist päris legaalsel teel. Walitsuse esindajad eitasid sarnast wõimalust. Asunikud nurisesid ka linaseemne sisseweo üle 125 tonni suuruses. Ministriabi Waabel näitas, et see sissewedu ei ole wastolus komisjoni enese soowidega. Pealegi on meie oma linaseemned realiseeritud Belgiasse kõrgema hinnaga, nii et meile kasulikum oli ümbertöötamiseks tuua Leedust odawamat linaseemet. Edasi andis ministriabi Waabel ülewaate meie wälistaubanduse organisatsioonist, seletades, wälistaubanduse osakonna wajadust wälisministeeriumi juures. Seletus üldiselt rahuldas komisjoni liikmeid.

Kohtu-siseministeeriumi juures puudutati läbiräägitimistel wäga mitmesuguseid küsimusi. A. Oinas seletas, et kriminaalpolitseist asjad liiga kergesti lehtede weergudele satuwad, nagu näit.

leiwatshekkide lugu Tallinna linna hoolekande osakonnas.

Direktor Reiman seletas, et küsimusele on kõige tõsisemat tähelepanu pöördud ja ajakirjanduse informeerimine on antud ühe isiku kätte. Kuid ajalehed toimetawad sagedasti materjalide kogumist ise oma käe peal, nagu nad seda teinud ka leiwatschekkide loos. L. Raudkepp nuriseb, et abieluwaranduste lahutamine on liiga laialt tarwitusele tulnud ja seda õigust kurjasti tarwitatakse. Direktor Reinhold kostis, et siin waewalt mistisugusid kitsendusi wõimalik on ette wõtta. Wõlausaldajad wõiwad ju süüdlase maksujõuetuks kuulutada ja teda siis wangi panna. Rohkem teha ei saa. A. Sternfeldt nõudis, et piirataks kirikuõpetajate poliitikategemist ametkuues. Direktor Reinhold seletas, et kuna kirik riigist lahutatud, siis wõim siin wahele segada ei saa, küll on aga konsistooriumil enesel küllaldasi abinõusid selle nähtele piiri panemiseks. Kohtu-siseministeeriumi eelarwe arutamist jätkatakse tulewal teisipäewal.

Gnmitlusi wõitjale.

Berliini auto-wõidusõiduteel püstitas saksa autosportlane Stuck uue rekordi kiirsõidu alal. Pildil: sõbrad õnnitlewad rekordimeest.

Alaealine tahtis sõita Brasiiliasse.

Wiimaks tuli ise koju tagasi.

Jõhwi raudteeametniku W. 17-aastane poeg põgenes kodust ja otsustas wälja rännata Brasiiliasse. Raudteelase pojana noormees sai raudteel priisõidu. Sõidukaardiga ta reisis wanemate teadmata Pärnuni. Koju, lauale, ta oli jätnud kirja, milles teatas, et teda ei pruugi enam tagasi oodata ega ka otsida. Wanemad said aga poisi asupaigast teada ja lasid politseil pidada matkahimulise kinni. Kuid poisil õnnestus politsei käest ära lipsata. Möödus neli päewa, siis tuli põgenik ise ja andis end ametiwõimude kätte. Kuigi wäljarändamisekatse seekord nurjus, pole noormees uue „laia ilma“ reisimise kawatsusest loobunud. „Maailmarändur“ käib alles koolis.

Rukki kokkuostuks puudub wajadus

Reedel pühendas riigikogu rahaasjanduse komisjon kõik oma neli koosolekut riigi eelarwe läbiwaatamisele. Haridusministeeriumi eelarwe 3. lugemisel tehti jälle mõned muudatused, kustutati töölismuusika ühingu toetus 5000 kr., samuti ka kutseoskuse nõukogule eelmisel koosolekul määratud summad. Nende muudatustega wõeti eelarwe wastu.

Majandusministeeriumi eelarwe juures esitati rohkesti küsimusi. Rukkimonopoli asjus seletas direktor Keller, et

praegusel ajal ei ole mõtet riigil wilja üles osta,

kuna eraettewõtted ostawad rukist isegi kallimalt, 12 sendiga kilo. See hind on täiesti korralik, ettewõtjad kaebawad, et selle hinnaga ei saagi tarwilikku hulka wilja kokku. Asunik Mõttus awaldas soowi, et walitsus siiski esitaks rukkikokkuostu kawa. — Walitsuse ettepanekul otsustati täiendada ministeeriumi töästuse-osakonna koosseisu kahe inimesega. Hindadekomissari instituudi suhtes seletas ministri abi J. Waabel, et hindadekomissari koht on loodud walitsuse poolt wolitusteseaduse alusel ja küsimus wõib siis arutusele tulla, kui walitsus tuleb wolitusteseaduse pikendamisega. Rohkesti kõneldi nisu sisseweost. Asunik Mõttus rääkis Lõuna-Eestis liikuwaist kuulbustest, et Läti kaudu

weetakse sisse pressitud nisu kliide nime all.

Küsiti mitmelt poolt, et kuna ümbertöötamiseks lubatakse nisu sisse tulla, kas ei wõimalda see nisu sissewalgumist päris legaalsel teel. Walitsuse esindajad eitasid sarnast wõimalust. Asunikud nurisesid ka linaseemne sisseweo üle 125 tonni suuruses. Ministriabi Waabel näitas, et see sissewedu ei ole wastolus komisjoni enese soowidega. Pealegi on meie oma linaseemned realiseeritud Belgiasse kõrgema hinnaga, nii et meile kasulikum oli ümbertöötamiseks tuua Leedust odawamat linaseemet. Edasi andis ministriabi Waabel ülewaate meie wälistaubanduse organisatsioonist, seletades, wälistaubanduse osakonna wajadust wälisministeeriumi juures. Seletus üldiselt rahuldas komisjoni liikmeid.

Kohtu-siseministeeriumi juures puudutati läbiräägitimistel wäga mitmesuguseid küsimusi. A. Oinas seletas, et kriminaalpolitseist asjad liiga kergesti lehtede weergudele satuwad, nagu näit.

leiwatshekkide lugu Tallinna linna hoolekande osakonnas.

Direktor Reiman seletas, et küsimusele on kõige tõsisemat tähelepanu pöördud ja ajakirjanduse informeerimine on antud ühe isiku kätte. Kuid ajalehed toimetawad sagedasti materjalide kogumist ise oma käe peal, nagu nad seda teinud ka leiwatschekkide loos. L. Raudkepp nuriseb, et abieluwaranduste lahutamine on liiga laialt tarwitusele tulnud ja seda õigust kurjasti tarwitatakse. Direktor Reinhold kostis, et siin waewalt mistisugusid kitsendusi wõimalik on ette wõtta. Wõlausaldajad wõiwad ju süüdlase maksujõuetuks kuulutada ja teda siis wangi panna. Rohkem teha ei saa. A. Sternfeldt nõudis, et piirataks kirikuõpetajate poliitikategemist ametkuues. Direktor Reinhold seletas, et kuna kirik riigist lahutatud, siis wõim siin wahele segada ei saa, küll on aga konsistooriumil enesel küllaldasi abinõusid selle nähtele piiri panemiseks. Kohtu-siseministeeriumi eelarwe arutamist jätkatakse tulewal teisipäewal.

Missugune peab olema usuõpetaja.

Teolooge usuõpetajaks walides tuleb olla ettewaatlik.

Reede õhtul kõneles Tartu õpetajate seltsis Tartu Pauluse koguduse pastor Harry Haamer usuõpetajast koolis.

Kõneleja leidis et usuõpetuse tund ei tohi olla moraali tund. Kui Kristuse juurde mindi moraali pärast, siis ütles Kristuski, et tema pole mitte tulnud käskusid tühjaks tegema, waid neile **sisu** andma. Aga usuõpetuse tund ei tohi mõlgi kombel olla ka katekismuse ja käskude pähetuupimise tund.

Ei ole samuti õige kui usuõpetaja läheb tundi naeratawa nänga ja jutustab waid klassis praeguste usuõpetuslugemiste ilusaid palakesi, — laps leiab warem wõi hiljem ikka üles pettuse.

Weel suuremaks õnnetuseks on, kui usuõpetust annab kontrollimata koloog, kelle tawaliseks weaks on liigne entsüklopeedilisus, tarkade teadmiste wäljawalamine, mis tihti on teinud usuõpetuse tunni wastumeelseks.

Usuõpetaja isik, peale selle et tal on pedagoogiline ettewalmistus, peaks olema ise kõige pealt **usklik**, ei tee isegi wiga, kui ta on pisut fanaatik, s. o. weendunud selles, mida õpetab. Ta peab olema edasi lihtne inimene wäliselt ja sügaw sisemiselt, ning kontsentreeritud. Ei milgi tingimusel tükitööline, waid **kunstnik**.

Seesuguse õpetaja käes ei tohits tund kujuneda waid õppekawa orjamiseks, selles peaksid teadlikud olema ka rewidendid, waid usuõpetuse tund peab olema eelkõige äratuse, hardumuse ja nimelt **sisemise läbielamise** tund.

Ettekandele järgnesid õige elawad läbiräägitimised, kus üldiselt ei waieldud wastu eeltoodud põhimõtteile, küll aga wiibati meie sarnaste õpetajate waskelt leitawusele ning ka, et on raske isegi wiimud kaswatusteadlasel wiia õpilasi igakord soowitawaile **elamusile**, ilma et sest ei kujuneks mõni palwetund usuwendlikkuse mõttes wõi lihtsalt lobisemise tund.

Parunid ja wabsid.

Kuhu poole hoiawad endised mõisnikud praeguses „rahwaliikumises“, näitab kujukalt alljärgnew lugu:

Koerus tuli mõni päew tagasi kohaliku pagari juurde endine ja praegune mõisnik parun M., kes tõuloomade kaswatamise ettekäändel on osanud säilitada endale kogu U. mõisa ja koolitab oma lapsi Saksamaal. Waewalt oli „parunihärra“ saanud jutusse pagariga, kui ta hakkas tegema kihutustööd Larka kasuks! Larka olewat ainuke mees, kes suudab ja tahab päästa kõike, mis olewat kadumas. Pagar kuulanud tükk aega paruni wäiteid ja tähendanud siis, et just Larkale meil siis hääletada ei tohi, sest kui tema päästab paruneid, ega eestlased siis wist haljale oksale ei tõuse. Meie peame hääletama just wastupidi sellele, kuhu hääletawad parunid. Parunil olewat wist wähe weel praegusest mõisast ja igatsewat omale „juurelõikeid“ ümberkaudsete asunikkude maadest. Mõispeale parun M. wihastunult wäljunud ust paugutades.

Muuseas olgu tähendatud, et nimetatud härra annetanud hiljuti „rahwaliikumise“ heaks 400 kr.

Ülaltoodud lugu ei tarwitse enam kommentaare!

Jõhwi alewiwolikogu koosolek äpardus.

Wabsid püüdsid „klappida“ kwoorumit, kuid ei saanud.

Narwa, 10. märtsil. Jõhwi uus alewiwolikogu oli teistkordsets kokku kutsutud reedel, kus pidi walitama üks alewiwolikogu liige, kuna alewiwanem ja ta abi waliti juba esimesel koosolekul.

Wolikogu koosolekule ilmusid aga ainult wabside rühma wolinikud ning üks kristlane. Kokku ei annud nad kwoorumit wälja, nii et koosolekuga ei saanud alata. Wabsid hakkasid kauplema teiste rühmade wolinikke, et nad kirjutaksid oma nime kwoorumiraamatusse. Keegi ei wõtnud aga seda kuuldawaks. Alewi sekretär, kes ühtlasi ka wolikogu liige, ähwardas koguni kohalt wallandada, kui koosolekule ei ilmu.

Sarnane kauplemine kestis õhtu kl. 8—12-ni ning koosolek jäi ikkagi pidamata.

Uue asundustegewuse lähemad ülesanded.

Endise kiiretempolise maareformi asemel plaanikindel ja laiaulatusline asundamistegewus. — Asunduskomisjon uue maareformi teostaja.

Nagu asunduskomisjoni möödunud eelarweaasta tegewusaruandest näha, on uue asundustegewuse rajamisel püütud kasutada wastawaid kogemusi, et ära hoida wõimalikke wigu, mis tulid ette omal ajal maareformi kiirtempolise teostamisega. Et uut asundustegewust wiia wälja senisest katsetamisraamist, on põllutööminister kogu asundustegewuse arendamisele lähema suuna määramiseks pannud maksma asundustegewuse korraldamise juhtnöörid. Need märgiwad ära uute maade omandamise korra asundamise otstarbeks, ajutise kasutamise ja maadekorraldamise käigu, maasaajate walku, kruntide hoonestamise, maaparanduse tööde, asundusmaade müügi ja järelewalwe lähemad korralduied. Juhtnööride järele koondatakse ja antakse maa-alad, kus kruntide arw wähemalt 5 ja üle selle, asunduskomisjoni korraldamisele ja wäljaandmisele. Ütsikud uudismaa lohad üle maa, mis maakorraldamisel jurelõigeteks määratawatest maa-aladest üle jääwad, antakse wälja maakorralduse komisjonide kaudu hariliikudel tingimustel.

Möödunud aruandeaasta jooksul on asunduskomisjonile maareformi loomisel eramaade paikumisi esitatud 31 juhul, neist on koha peal üle waadatud 16, omandatud on aga aasta jooksul 7 talu, kokku 779,70 halise pindalaga.

Riigi maatagawarast (metsa- ja soomaad) on asunduskomisjonile üle antud põllutööministri poolt 11 maa-ala 2388,67 ha-lise kogupindalaga, mis enamikus ka korraldamisele wõetud ja maasoowijaile wälja antud. Aruandeaasta lõpetuseks suurenes asunduskomisjoni maatagawara seega 2966,35 ha wõrra, mille arwel on rahuldatud 99 maasoowi ja püüwad elamiswõimalused antud 440 inimesele. Aruandeaasta lõpuks oli asunduskomisjoni waldusel 8087,1 ha maad, sellest 3358,2 ha eramaad ja 4678,9 ha riigimaad. Sellest maareserwist on rajatud 225 normaaltalu, 43 wäikekohta, 11 käsitöölise kohta, 37 kalurikohta, 6 aianduskohta, 4 ehituskrunti, 10 krunti ühiskondlikuks otstarbeks, kokku 378 uut maapidamist ja antud 49 juhul juurelõikeid wäikemaapidamiste täiendamiseks.

Pehrkonskrustslaste salakoosolek palwemajas.

Riia, 10. märtsil. Leheb teatawab, et eile õhtul satuti ühes Riia wanalinna baptistide palwemajas pehrkonskrustslaste koosolekule, kus oli umb. 70 isikut. Umb. 10 osawõtjat arretecriti. Koosolijate hulgas oli ka palju niisugusei, kes olid tulnud teistest linnadest ja maalt. Nähtawasti oli siin tegu Pehrkonskrustsi wolinike nõupidamisega.

Lennu õnnetus Rootsis.

Stokholm, 9. märtsil Harjutuslennul Ljungbyhedi lennukooli lähedal põrkasid õhus kokku kaks lennukit. Teine lennuk kukkus alla. Lendur sai surma.

Wastus-kupong tõsteti 45 sendile.

Kaubawagunite seisuraha kaotati.

Tariifinõukogu reedesel istangul teedeministeeriumis otsustati tõsta rahwuswahelise wastus-kupongi posti alal 30 sendi pealt 45 sendi peale. Kõrgendatud määr hakkas maksma laupäewast alates. Kõrgendamine on tingitud rahwuswahelisest postikonwentsioonist.

Raudteewalitsuse ettepanekul kaotatakse ära seisuraha wagunite pealt, kui neid ümber laaditakse ülekaalu tõttu.

Kinnituspreemia kättesaamiseks süütas maja.

Kriminaalpolitsei poolt wõeti wahi alla ja paigutati Haapsalu wangimajja Kirbla walla, Wõhma küla elanik Jaan Mets, 30 a. w., kuna selgus, et ta oli kuritahtlikult süüdanud oma elumaja, et saada kätte kõrget kindlustuspreemiat. Metsale kuuluw „Lauri-Jaani“ talu elumaja süttis põlema möödunud pühapäewa hilisõhtul. Mitmesugused asjaolud lubasid oletada süütamist. Kohapeale sõitnud kriminaalametnikul õnnestuski selgitada, et Mets on maja süüdanud, et saada kätte 2300-kroonise kindlustuspreemia. Kuna süü wastuwaidlematult kindlaks tehtud, tunnistas Mets end süüdi. Loodetud rahasumma asemel ootab Metsa nüüd sunnitöö, peale seda kui ta ise oma waranduse häwitanud.

Edinburghi kahurkell.

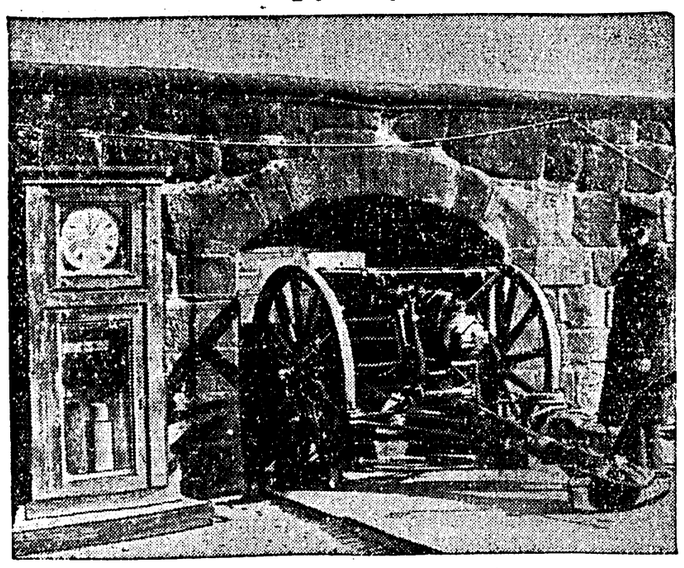

Pildil: Kahur Edinburghi lossi wallil, kust iga keskpäewal täpselt kell 1 antakse salutpauk. Täpsest ajast kinnipidamine sünnib kõrwalasuwa normaalkella kaudu, mis teatawa kontakti abil kella lüües 1 paugu wallandab.

Põhiseaduse muutmine Poolas.

Warssawi, 9. märtsil. Marssal Pilsudski juures olnud nõupidamise kohta sotsialistide hääletandja „Robotnik“ kirjutab, et seal on arutatud peamiselt põhiseaduse muutmise küsimust. Pilsudski ei olewat rahul uue põhiseaduse teatawate määrustega. Seepärast wõidawat oodata, et senat teeb seimi poolt wastuwõetud kawas wastawaid muudatusi. Põhiseaduse muutmise eelnõu lõplik wastuwõtmine sündiwat mitte senati erakorralisel istungil, waid järjekordsel istungil, mis peetakse sügisel.

Edasi teatab sama leht, et endiste peaministrite konwerents saawat Poolas alatiseks ajutuseks, nagu see on Inglismaal. Sel konwerentsil peawad arutusele tulema kõik tähtsamad poliitilised ja majanduslikud küsimused.

Rewideeriti Narwa politseid.

Konstaabel wangistati.

Möödunud nädalal rewideeriti riigikontrolli poolt Narwas mõnede politseiasutiste asjaajamist. Awastati 1500 kr. raha raiskamine Narwa 2. raiooni konstaabli asjaajamises. Summad on omandatud aja jooksul mitmesuguste matsude sissenõudmise alal. Asjast teatatud prokuratuurile ja konstaabel wangistatud.

Rapla sai uue politseikomissari.

Laupäewa hommikul ilmus politsei Rapla jaoskonda senine Antsla komissar Julius Tiisfeldt ja wõttis jaoskonna asjaajamise üle komissar Serenilt, kes peale komissar Watteri wallandamist täitis ajutiselt ka Rapla komissari ülesandeid.

Komissar J. Tiisfeldt on tuntud sportlane, kes aastat paar tagasi määrati komissariks Narwa ja hiljem Antslasse.

Wabside terror Mõisakülas.

Missuguste wõtetega wabadusõjalased mõnel pool püüawad ennast weepeal hoida, selleks alljärgnew lugu: Neljapäewal saatis Mõisakülas raudteetehaste tööline Hans Mooses oma liikmekaardi kohalikule wabadusõjalaste liidu juhatusele, teatega, et ta astub liidust wälja. Et mehe liidust lahkumist warjata, kutsus tehaste kirjutaja N. Tima nimetatatud töölise tööajal oma juure kontorisse ja tegi talle ettepaneku, et tööline H. Mooses kirjutaks alla teadaandelehele, kus oli tähendatud, et Mooses on liidust wälja heidetud, öeldes, et wastasel korral laotab tööline oma krooni, mis ta maksnud liidu liikmeks astumisel.

Tööline H. Mooses ei lasknud aga end wabside algupärasest wõttest haarata ja loobus talle esitatud teadaandele allakirjutamast. Olgu tähendatud, et Mõisakülas raudteetehaste ülem on kohaliku wabside klubi esimees ning sellepärast on osa tehaste ametnikkude personaalist wabsidest tugewasti mõjutatud.

15. märtsil on Eesti Õhu- ja Gaasikaitse Liidu loterii esimene **loosimine**

Loteriil on **10 eelloosimist** ja **4782 võitu.** Peavõit 1.000.000 senti.
Tellige E. Õ. G. L. loteriipileteid, sest igaüks suudab realiseerida vähemalt 10 piletit.

Halwad wanemad wangi.

Uus kriminaal-seaduse täiendus.

Lähemal ajal tuleb riigikogus arutusele naisliidu ja sihtasutis „Eesti Lastekaitse“ poolt esitatud ettepanek täiendada kriminaal-seadustiku paari uue punktiga lastekaitse huvides.

Meil on korduwalt rõhutatud, et hoolekande kulud on Eestis liiga suured. Aastas kulutatakse laste hoolekandele umbes 1½ miljonit krooni. Üle poole sellest summast kulub wallaslaste ja nende laste hoolekandeks, keda perekonnapea on jätnud ülalpeota. Kuigi makswate seaduste järele on õiguse wõid kuluside laste wanemailt, eriti laste isadelt sisse nõuda, siis ei ole sellest praegu nimetamiswäärset kasu, kuna mainitud isikud saawad, kasutades mitmesuguseid wõtteid, nende kulude kandmiseet sihilikult kõrwale hoida ja laste ülalpea kohustused weeretada ühiskonna kanda, kuigi nad omawad laste ülalpidamise kohuste täitmiseks küllaldaselt sissetulekuid. Niisuguseid isikuid peaks sundima oma kohustusi täitma, karistades neid, nagu seda on nõudnud paljud laste emad wastawaile ajutustele esitatud palwetes.

Meil on senini maksew seadus, et lapsed, kes jätawad ainelise toetuseta oma punduseesse sattumid wanemad, langewad kohtuliku karistuse alla. See seaduse paragrahw kindlustas wanemaile ülalpeo laste poolt. Neid wanemaid, aga kes jätawad ainelise toetuseta oma lapsed, el ähwardanud mingisuguse nuhtluseseaduse paragrahw. Kuna aga sagedased sündmused igapäewasest elust tõendasid, et lapsed wajawad samasugust, kui mitte weel rohkematki, seadustiku kaitset wanemate wastu, kes jätawad nõu ülalpeota ja wanemaliku hoolete, siis saatis E. Naisliit möödunud aasta weebruarikuul kohtu- ja sisseministeeriumile järgmise kriminaal-seadustiku täiendamise ettepaneku:

„Meie uues kr.-seaduses, mis wälja kuulutatud R. T. nr. 89, 1929. aastal, on ilmsiks tulnud puudused, mida oleks wajalik kõrwaldada kriminaalseaduse maksmapanemise seaduses elunõuetele wastawate normidega. Uus kriminaal-seadus ei paku küllaldasi wõimalusi wallaslapse, samuti ka wanemate poolt mahajäetud alaealise lapse ülalpidamise kindlustuseks, mille tõttu nende ülalpidamine langeb riigi kanda, suurendades seega tunduwalt riigi wäljaminekuid hoolekande alal.

Kuigi Naisliidu tähelepanu on juhitud sellele, et makswad seadused kindlustawad kostjalt wäljamõistetud alimentide sissenõudmist, ajab E. Naisliit seisukohal, et karistusmäärad kõrwalehiilimise eest kohtu poolt pealepandud alimentide kohustuste täitmiseks tulekt asja tähtsuse ja selguse mõttes alla kriipsutada meie uues kriminaalseaduses erinormidega. Laste ülalpeo kohustuse täitmine ei ole mitte ainult tähtis rahwa terwishoiu, waid ka, nagu eespool tähendatud, riigi fiskuse seisukohalt eriti praegusel ajal, kus awaliku hoolekande alla sattumised sagedail juhtudel on sihilikud.

Ülalmainitud puuduse kõrwaldamiseks leiab Eesti Naisliit tarwiliku olewat aluseks wõttes 4. E. üleriikliku naiskongressi poolt 2. now. 1930. a. wastuwõetud resolutsioone.

1. Täiendada kr.-seaduse peatükk 19. „Süüteod perekonna õiguse wastu“ § 39 karistusnormiga wanemaile, kes sihilikult lapsele ülalpeo jätawad andmata, analoogiliselt karistusele wanematele ülalpeo mitteandmise eest.

2. Kr.-seaduse peatükk 19 esile tõsta kõik karistusmäärad alimentide tasumisest kõrwalehoidjate suhtes Prantsusmaal 7. 2. 1924. a. maksmapandud nowelli eeskujul ette nähes karistusmääradena isikuile, kes omi kohustusi kohtu poolt wäljamõistetud alimentide tasumisel ei täida, rahatrahw, arest, wangistus ja wanemaliku wõimu ärawõtmine.

Hiljem saatis ka sihtasutis „Eesti Lastekaitse“ wabariigi walitsusele ja riigikogule omalt poolt weel korda ettepaneku kriminaal-seadustiku maksmapanemise seaduse eelnõu täiendamiseks lastekaitse huwides ette wõtta wähemalt järgmisi paranduisi:

1. Täiendada kriminaal sead. § 39 ja panna maksma järgmises redaktsioonis:

„Süüdlast selles, et ta ei annud ülalpidamist oma emale wõi seadusliikule isale, wõi abikaasale, wõi lapsele, nii seadusliikule, kui ka wäljaspool abielu sündinule, kes teadwalt kannatawad puudust, kui tal selleks oli wõimalus, karistatakse arestiga mitte üle kuue kuu.“

Sellega laieneks karistus ka neile, kes naisele ja lastele ülalpidamise andmisest kuritahtlikult hoiawad kõrwale.

Oieti on raske mõista, miks nimetatud paragrahwi wäljatõõtamisel ei ole lapsi arwatud wanematega ühewäärilisteks. Kui juba üks neist kahest, s. o. lastest wõi wanemaist peaks siin jääma kaitseta, siis ennem juba wanemad. Lapsed aga peaksid igal juhul wäärima erilist tähelepanu ja kaitset, nagu seda wõib näha ka teistes kultuurriikides.

Riigiwanema otsusega 16. weebruarist 1934. a. lähewad need ettepanekud riigikogule otsustamisele.

Haapsalu kombineerib.

Keerutusi kaitseliidus. Rootslaste tasalülitamine

Seni oli Haapsalu ikka tuntud kuurordina. Waikne linnake, ilusa päikesetõusuga, kaunite suweõdega ja lange opositsiooniga linnawolikogus. Aga nüüd sel moodsal rahwaliikumise ajajärgul on ka Haapsalus kõik muutunud. Haapsalu pole enam kuulus oma opositsiooniga linnawolikogus, waid nüüd on Haapsalu kuulus oma rahwaliikumise „wüürerite“ poolest.

Tõusutee kuulsusele algas õieti juba siis, kui Läänemaa langed wüürerid Areandi ja Räästas käisid wabside kongressil ning „Astorias“ sündisid weidrad kood. Kui juhtud sellest omal ajal ulatasid Haapsaluni, siis Haapsalu kodanikud wangutasid päid ja mõistsid selle tegewiisi hukka.

Aga Haapsalu rahwaliikumise tegelased ise kiitsid sarnase tegewiisi õigeks ja arwasid koguni, et sarnane üks õige wüürer peabki olema. Keegi wabs tähendanud: „Ega meil pole põrmugi tähtsad selle rahwaliikumise tegelaste kombed ega isiklik tublidus, meil on waid tähtis selle liikumise suund ja idee, mis neid tegelasi kannab.“

Ametlikult teatati siis küll, et wüürerid on juhtiwatelt kohtadelt tagandatud, tegelikult wõeti aga teine taktika ja samad mehed hakkasid propagandat tegema kirikus ja kaitseliidus. Pea igapäew wõis nüüd Räästast näha kaitseliidu Lääne malewa staabis malewa pealiku pool koos proua Rõuguga asketdamas. Mida tehti wõi asketdati, igatahes omawahelisest jutust jäi alati wähe aega üle. sinna ümmunud kaitseliitlaste wastuwõtmiseks.

Kaitseliidu ülemale lubanud malewa pealik küll loobuda poliitika tegemisest kaitseliidus, kuid tahjuks seni pole malewa pealik seda lubadust pidanud“, nurisewad Haapsalu kaitseliitlased. Muidugi wabside kihutus-kõnelejana maal pole malewa pealik Reinhold küll täinud. Aga kui tema lahkel loal anti malewa sekretärile Kääramehele 5-kuine puhkus ja saadeti maale tegema wabside propagandat, wõi kui kõik need pealikud ja malewlased, kes ei poolbanud wabside tasalülitamise põhimõtteid, lülitati kaitseliidust wälja ning nende asemele nimetati malewa pealiku käsukirjaga uued omameelsed. Eks siis see ole ka poliitika.

Wõi milleks siis malewa pealikul enesel enam wajagi teha kaitseliidus wabside propagandat, kui malewa tasalülitatud ning malewkonna ja kompanii propagandapealikuteks nimetatud kindlad wabside. Nagu pastorid Areandi ja H. Unt, kes hiljuti määrati kohtadele. Nüüd pole muud, kui anna aga juhtnöörid, küll siis asi läheb juba iseendastki.

Ja ega see lõhkumine ja tasalülitamine malewas enne ei lõpe, kui malewa staabis wõetakse ette mõningad muudatused.

„Siiamaale lülitati kaitseliidust wälja ikka pealikuid ja malewlasi, kes olid wabside wastased, aga nüüd on järg juba naiste käes. Näe ühel päewal malewa pealik Reinhold helistanud naiskoduk. Haaps. jsk. esinaisele pr. Greenfeldile ja nõudnud, et wiimane paneks oma allkirjaga ajalehte teenduse, et tolleaegse riigiwanema Jaan Tõnissoni pilt, mille tema malewa staabis jalaga löönud puruks, pole olnud mitte naiskodukaitse Haapsalu jaoskonna, waid Lääne malewa, teiseks, et naiskodukaitse Haapsalu jaoskonna kaebekiri kaitseliidu peastaabile malewa pealiku tegewuse kohta ja mis praegu alles toma käes, edasi saatmata peastaabile, pole olnud kaebekiri, waid seletuskiri. Samuti peaks ta õiendama, et Räästast nüüd malewa staabis pole olnud näha.

„Kui ei õienda — siis kolme päewa pärast teen oma järeldused.“

Järeldused on muidugi teada. Kaitseliidust wälja — loid osawõtt.

Kuna sarnane malewa pealiku liig aktiiwne tegewus ähwardab lõhkuda ühtlust ning tekitab nurinat ja lahtheisid malewa ridades, siis tahetakse lähemal ajal delegatsioon saata peastaapi otsima kaitset tasalülitamise wastu.

Ning weidrad need wabsid ka ongi, kui ei saa materdada ja maha teha erakonna mehi, siis antakse röömutuhinas pihta ka oma meestele, nagu see juhtus Haapsalu wabside omawahelisel loosmiibimisel linna supelasutuses. Kus kellelgi löödi pea weriseks ja hambad sisse. Sündis löömine puhtast „mehemeelest“ wõi oli see üks tasalülitamise demonstratsioon? See pole teada.

Praegu on Haapsalu wüürerid ametis Wormsi ja Noarootsi rootslaste tasalülitamisega. Et lihtsameelseid Wormsi mehi libedamini tõmmata oma wõrku, selleks luiskawad wabsid, et Wormsi saar olewat puha wabadusõjalaste pärisomandus. Ja nende armust nad praegu seal elawatki. Kui nad nüüd Lavrale ei hääleta, siis erakonna mehed laowad wõidu ja kihutawad rootslased sealt minema.

Wormsi mees küll oma lihtsameelsuses küsinud: „Kui meie Larka walime eneseie kuningaks, kas ta meiega on aga rahul? Wõi sundame meie nüüd oma kuningat niihästi ülal pidada kui teised ja majad on ka wiietsad — pole lõssi, kuhu panema kuninga.

Näe okupatsiooni ajal kuulutasime erdid isejeiswaks ja saatsime delegatsiooni Rootsi kutsuma Rootsi printsi omale kuningaks, aga prints ei tulnud, kuna meil ei olnud lõssi kuninga jaoks. Jäime kuningata seekord, küllap jääme ka nüüd.“

Uue linnawalitsuse moodustamisel Haapsalu wabsidel küll palju kaasa räägida ei ole, kuna wastasrinnal absoluutne enamus wolikogus. Kuid on kuulda, et selles ühisrindes on tekkimas praod ja lähemal ajal hoopis laguneb. Lagunemise põhjuseks sõdapuhku on üks linnanõuniku koht, millele kaks kandidaati, linnanõunik Rull ja Pealu. Mõlemad teewad uute wolinike seas tublit tööd oma ijku kasuks ja mõlemal on omad poolehoidjad. Kuulda on, et selles asjas olewat läbirääkimisi olnud isegi wabsidega. Toetada lubawad wolinikud mõlemaid, kui nende meelsust tullakse küsima. Kelle kaiuks langeb aga lõppotsus — see selgub muidugi wolikogus. Nii praegu Haapsalu kaalutleb ja kombineerib.

„S.“

Kullamaa muusikaselts 50-aastane.

Kaks asutajat liiget müüsid oma habemed, et saada raha pillide ostuks.

11. märtsil s. a. pühitseb Kullamaa Muusika Selts oma 50 a. tegewuse juubelit.

1884. a. weebruarikuus andsid Kullamaa lihelkonna kooliõpetajad J. Weiderman H. Uuritamm, J. Kromel, käsitöölised K. Kasterbusch, H. Haberman, kogukonna kirjutajad J. Peetman, K. Reinwaldt ja mõisawalitseja M. Kolff palwekirja lihelkonna kohtunikule v. Mohrenschildile, et luba saada raha korjata puhtpillide ostmiseks asutada kawatsetawale Kullamaa mängukoorile.

Ülalnimetatud isikuid tuleb lugeda Kullamaa Muusika Seltsi asutajaiks, isegi rohkem — esimese eesti seltsi ellukutsujaiks Läänemaal.

13. märtsil 1884. a. saadi korjamisluba. Korjandust toimetati ainult ühe raamatu abil, millega saadi 325 rbl. Isegi mõned mõisnikud annetasid, nagu Sipe mõisa omanik v. Rosenthal 20 rbl., Kolowere krahw Buxhoewden 100 rbl. jne. Raha puudusel müüsid asutajad liikmed K. Kasterbusch ja J. Weiderman omad habemed 15 rbl. eest puhtpillide ostmise heaks. 1885. a. märtsikuul saadi nii kaugele, et osteti pillid ja jaotati need mängijatele wälja. Waliti ka koorile juhatus. Juhatusse waliti K. Kasterbusch, G. Binnerdorf ja J. Weiderman. Esimeseks koorijuhiks oli P. Tauter. Suurte seikluste peale kinnitati wiimaks 1890. a. seltsi põhikiri. Sellest ajast peale hakkas seltsi elu jõudsasti edenema ja arenema. Raha teenimas käidi kigidal ja kaugematel pidudel, näitustel ja ka mõisasaksta jõunipäewadel ning pulmadel mängides. Kullamaa Muusika Seltsi algatusel sai isegi 1896. a. Läänemaa 1. laulupidu teoks. Niisama on selts osa wõtnud kõigist laulupidudest. Ei peeta Kullamaal ühtegi pidu ilma kohaliku muusikakoorita.

Põltsamaa ei saa teist haigemaja.

Mõni aeg tagasi esines Põltsamaal praktiseeriw naisarst dr. Mai Saar-Glasunowa palwega terwishoiu-peawalitsuse ees, et Põltsamaa linna lubataks awada weel teine haigemaja. Uus haigemaja kuuluks Uue-Põltsamaa wallale ja haigemaja juhatajaks oleks siis dr. Mai Saar-Glasunowa.

Nüüd kaalus seda küsimust Wiljandimaa terwishoiu nõukogu, kes tuli üksmeelsele otsusele, et Põltsamaale ei ole teist haiglat tariwis. Senises haiglas leidub ruumi haigetele ja pealegi on haigla taksid õige odawad.

Kirjandus ja rahwuslus.

Ado Grenzstein kirjutas oma kaebekirjas Liiwimaa kubernerile 1896. aastal, et eestlane on marurahwuslane ja ta kirjandus ning ajakirjandus teenib liialt ülespiitsutatud rahwuslikke huwisid. Tänapäewal, waewalt inimpölwe wahetuse järgi kaebawad Joh. Libe ja ta jüngrid, et Eesti kirjanduse suurem wiga seiswat ta ebarahwuslikuses, et kirjanik olewat internatsionaliseerunud, muutunud rahwuswahelisteks hulgusteks ja et selle tõttu olewat meil kõwa waimuline kriis peale muude kriisibe. On ajutud isegi päästeaktsioonile: juba piiemat aega käib äge propaganda rahwusriikluse ja rahwuskirjanduse heaks. Tehakse pihuks ja põrmuks kogu iseseiswuse aegne kirjandus ning õhutatakse pikisilmi ootama uusi prohweteid.

Kas on tänapäewa kirjanikpölw tõesti pööranud selja rahwusele — wõi tuleb nende rahwuslawaleride kisa põhjusi otsida mujalt?

Oige on, et kaasaegne kirjanik üldiselt ka mujal, mitte ainult meil, on muutunud kainemaks rahwuslusse mõttes. Seda põhjustas eeskätt maailmasõjale järgnenud äratundmine, et iseliigse rahwuslusse rõhutamine wõib wiia uute katastroofideni paljudest rahwaliikumistest kooseneva Euroopa. Kogu maailmas on waimlise loominguga tegelew kihi enam lähenenud ükskeisele, mõistab enam üksteist ning on oma ülesandeks seadnud wiia rahuliku ja heatahtliku wastastikuse mõistmise laudu rahwaid üksteisele lähemale. Mitmel maal ja mitme suurrahwa kirjaniku sulest on ilmunud teoseid, mis kõsitawad teiste rahwaste elu ja eluawaldust ning sihte. Rahwaste üksteisele lähendamine — see on tänapäewa maailmakirjanduse üks missioone. Hoopis wastand läinud sajandi üksikute rahwuste üle- ja eteupitamise protsessile kirjanduses. Selles peab järelikult olema palju rohkem rahwuslikku salliwust, kuid ses ei tarwitse sugugi puududa üksikute erirahwuste omapärasuste wäljendused, nende hingeelu ja eluläsitlus.

Meie kirjanik pole muud kui ajajärgule wastawa waimuinimese tüüp. Ta ei ole seda isegi mitte sel määral kui paljude teiste rahwaste kirjanikud. Ta on kõikide maamistele waatamata — kui silmitseda meie wiimaste aastate kirjandust üksikasjalikumalt — palju suuremal määral rahwuslane kui mõnda teise rahwuse kuulew kirjanik.

Wõtkem moodsad Inglise wõi Prantsuse autorid. Mida jutustawad nemad rahwusest? Wäga wähe, paljud peaaegu üldse ei puuduta seda küsimust, ei lasku ideeringidesse, millest lähtudes wõiks jutustada rahwusest. Ainult koloriidi, miljöö ja kommete kirjeldamisega antakse pilt ja käsitlus rahwusest. Nad lihtsalt on rahwa liikmetena rahwuslased, aga nende tööde peamine eesmärk pole mitte õhutada mingisugusei rahwuslikke kirgi. Walitseb möödukus ses suhtes. Ja meie kirjandus pole sugugi läinud kaugemale, pole märgata mingisugust rahwuse ärasalgamist, nagu wäidetakse.

Ei ole minna waja kirjandusuurimuste sügawusteni, et seda tõendada. Wõtkem lihtsalt meie üksikud tuntumad autorid. Misugust eksimust rahwuse wastu wõiks anda sünks näiteks A. H. Tammsaarele, O. Lutsule, M. Metsanurgale, H. Wisnapuule, A. Jakobsonile? Nad on kujutanud kaasaegset ja möödunud päewade elu, tõmmanud konsekwentse inimeste hulgas tõiksuwatest ideewariantidest ning seega teenimud elu, tõsi küll, waheset isegi karikatuuri surudes selle elu — kuid kes meist julgeks tulla tõendama, et omaralikuse ja isejeiswuse saamise järelelu pohmeluses ei olnud karikatuuri? Leidub weel praegugi, waatamata kainenemisele, ja leidub alati, sest elawa rahwa organismis peitub wäga mitmesugusei mahlu.

Praegu oleme sellepoolest wägagi õnnelikus seisukorras, et meie kirjandus on mitmepalgeline ja oma ülemistes tippudes wlatab wabalt wõistlema suuremate rahwuste lesimise kirjandusloominguga. Iseseiswuse aast. meil on ilmunud isegi rida niisugusei teoseid, mis suurte rahwaste wäljapaistwamate suurmeistrite wastawate teostega annawad end kõrwutada. Kas A. H. Tammsaare suurromaan „Tõde ja õigus“ oma ulatuselt ja läbilõikelt ei sobi kõrwuti seada poolakas Reymonti „Talupoegadega“ wõi T. Manni „Buddenbrookidega“? Samuti A. Jakobsoni wastalustatud suurromaan „Andruksonide sugupõsa“, mille suured woorused seisawad meie rahwuse ürgiseloomu-joonte aususe ja tõõkuse tõstmises eeskujuks silmi ette ka tulewastele põlwedele.

Kui jälgida aastast-aastasse iseseiswuseaegset kirjandustoodangut, siis selgub, kuiwõrd rahwuslik on olnud kogu aja meie kirjandus, waatamata kainenemisele rahwustüsimuses ja kainenemisele kirjanduses realistlikule ainekäsitlusele siirdumisel eriti. Tõsi, sõõraseid palawalt rahwustundest hõõguwaid teoseid, nagu sajandiwahetusel ja enne seda, pole ilmunud. Juhan Liiwi laulud ja Ed. Wilde suured ühiskondlikud romaanid walmistasid ette inimpölwe, kes tormas oma riigi loomistöösse ohwrimeeles ja andumusega. Nüüd on seljataga see rahwusliku wõitluse periood ning mõtte kaotanud ka sedasorti missioonl jatkamine kirjanduses. Seisame uute elutõdede, uute rahwusliku elu leerdsõlmede ees. Wõidule järgnenud üksköiksus ja waheset isegi liig suur triumfitunne koos pidutsemisega ähwardab meid laostada seestpoolt. Mis oli siis õigem teha seda hädaohtu aimawal kirjanikul kui asuda arwustatawale seisukohale? Sellest põhimõttest kantud ongi suurem osa meie kirjanduse wiimase aastatümne loomingut.

A. Kiwilas oma ajunikuromaanides „Jüri-Jaani-Mihklipäew“ suutis weel anda üleskõitamise hoogu ja tuld. Kuid siis tuli ka temas reaktsioon, wõib-olla isegi pettumus. Ning päewakorrale kerkisid punanewalge teemid. Metsanurk, keda rahwusliku ja sotsiaalse kõrwal ikka enam on waliand eetiline ja moraalne, protestecrib juba „Ennäe inimesest“ saadik. H. Raudsepp annab plitsa nii paremale kui pahemale, ristides üksis sisemiselt tühjusest kumisewaks kergatsiteks Joorami kui ka Sauna-Antju. Barbarus ja Kärnergi on aegajalt kõwasti arwustawaid toone kuuldawale lasknud.

Grenzsteinil on ka weel mele päewil teraste tõtt: kuigi eestlane pole marurahwuslane, rahwuslane on ta ikka ja alati ning ta kirjanikki jääb rahwuslaseks. Iga autor on oma wõimete ja iseilma kohaselt püüdnud kaiendada rahwuslikku omapära tunnetamist ja sesse sisseelamist.

Kogu maailm püüab praegu elada leppeelu. Jõu- ja wägiwalla asemele on tõstetud õilsam waherd wastastikuste wahekordade korraldamiseks. Sellest waimust on kantud suurem osa tänapäewa inimkonna waimuloomingust, wäljaarwatud paar kultuurringi. Ka meil. Seepärast arwustatakse, kuid samas ka manitsetakse kokkuleppele. Ajajärgu missioon on muutunud koos ajajärgu ülesannetega — kuidas ei oleks pidanud muutuma siis kirjaniku ellusuhtumise ja ainekäsitluse wiis?

R. Sirge.

Palawikku üle 40°!

40 — 39 — 38 — 37

Seda teeb kõik moodne haigus — bridsh.
Ka „Esmaspäew“ on nakatatud sellest tõwest ja toob igal esmaspäewal nurga „Lööme bridshi“.
Weidi teooriat, weidi praktikat, ülesandeid ja kuulsamate haigete karikatuure.

Üksiknumber 5 senti. 3 kuud postiga 75 senti.

Sakslasi ähwar

Dr. Goebbels ei k

Saksa ajakirjandus awaldas propaganda-minister dr. Goebbelsi artikli, kus kuulutatakse sõda natside wõimu all moodiläinud n.n. „Muckertum'ile“, — wäikelasele urgitsemisele kaasinimeste eraelus. Selles kirjutises öeldakse:

Awalikus elus on kujunenud laialdaselt wälja wäärkomme, et awalitu eestirja kaudu mitte ütsi ei määrata — nagu oleks õige ja soowitaw — rahwuslikku elu suuri ja kõlblaid põhimõtteid, waid minnakse sellest edasi ka eraisitu puhtisiklikude kommete toodelsit ette kirjutama. Piikapeale sellest kujunes kõlbluse nuuskimine, mida wõib nimetada kõigeks muuks, ainult mitte rahwusõjatsialistlikuks. Loodusewõõrad isikud, kel oma elu kas juba seljataga, wõi ses ei wäärikski omamast enda elu, teewad moraali „rewolutsiooni nimel“. Sedaliiki moraalil ei ole pahatihti tõelise kõlblusega midagi tegemist. Seatakse üles eetilisi seadusi, milledega kuslil nunnakloostris wõidatse wõib-olla hädapärast korraldada ühiselamist, moodsa kultuurriigi suhtes on aga satutud hoopis walele kohale. See on moraliin moraali asemel, ja need, kes astuwad tema eest wälja, peawad olema maha jäetud kõigist headest waimudest.

Minnakse isegi nii kaugele, et kõlbluskohtunite bande ei peatu ütsi isiku puht-eraelugi piiride ees. Parema meelega nad seatsid sisse nii linnas kui maal wooruskomisjonid, kelle ülesandeks oleks walwata mõne Müller wõi Schultze abielu ja armuelu järele. Iseenesest mõistagi ei minda just selleni, et keelatakse ära suudlemise, sest, nagu öeldakse tuttawas operetis, on see juba liigagi armastatud tegewus; kuid kui oleks nende teha, nad siiski muudatsid rahwusõjatsialistliku Saksamaa igawaks nuuskimise ja wäitluse pesaks, kus päewakorral salakaebused, jängiuurimine ja wäljapressimine.

Samad moraalijutlustajad tülitawad tihti ametlitte isikuid nõudmistega, et see wõi teine film, teatritükk, ooper wõi operett tuleks ära keelata, kuna selles esineb mõni tantsijanna wõi lawatäht, kes endast kuuldawasti tujutawat hirmsamat hädaohtu awalikule kõlblusele. Kui kõigile neile nõudmisile wastu tulla, siis kinolinal ja lawal näetsime warsti jalutamas waid wanatüdrukuid ja mõlemast soost palwetädisid. Teatrid jäätsid tühjaks, kuna publik üldiselt ei looda siit leida seda, mida ta otsib kirikuist ja palwemajadest.

Jäetagu meid sellepärast rahule nende waleliikude maskeraadidega, mille taga ei seisa ehtne ega terwe elusuhtumine, ega ka aus moraal. Enamikul juhustel on see ikkagi niisuguste inimeste waenuliikus elu wastu, kel endal elu on läinud kehwasti. Niiwiisi ei saa muuta igawesti jookswat elu ega tema seadusi, olgu siis, et teda surutakse taganema wariseerlikkuse ja walehäbi taha.

Teiseks: Saksa naine ei käi ütsi wäl-

Kurbmäng i

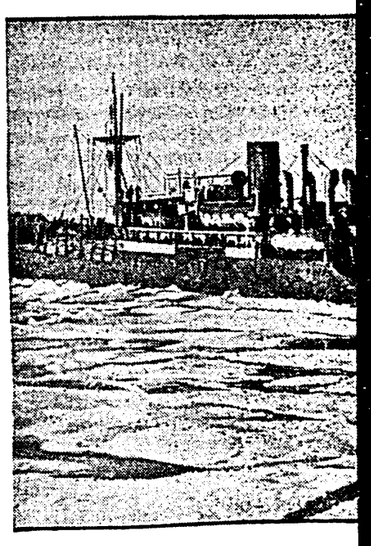

Pildil: Esimene Euroopasse toodud üles kiiluti jääpankade wahele ja hukkus. Laew laewa meeskond ajusid laagrisse liikuwale lennukil õnnestunud merehädaliste juurde sed ja lapsed. Lend jääwäljadele oli ise 40-kraadilise külma käes, 78 inimest o

simine

ombineerib.

ootslaste tasalülitamine

„Siiamaale lülitati kaitseliidust wälja ta pealikuid ja malewlasi, kes olid wabde wastased, aga nüüd on järg juba naise käes. Näe ühel päewal malewa pealik Reinhold helistanud naiskoduk. Haapsi. jsk. sinaisele pr. Greenfeldile ja nõudnud, t wiimane paneks oma allkirjaga ajalehte ienduse, et tolleaegse riigiwanema Jaan Tõnissoni pilt, mille tema malewa staabis alega löönud puruks, pole olnud mitte naiskodukaitse Haapsalu jaoskonna, waid Lääne malewa, teiseks, et naiskodukaitse haapsalu jaoskonna kaebekiri kaitseliidu eastaabile malewa pealiku tegewuse kohta a mis praegu alles toma käes, edasi saatnata peastaabile, pole olnud kaebekiri, baid seletuskiri. Samuti peaks ta öiendna, et Rääästast nüüd malewa staabis pole lnud näha.

„Kui ei öienda — siis kolme päewa pärast teen oma järeldused."

Järeldused on muidugi teada. Kaitseliidust wälja — loid osawõtt.

Kuna sarnane malewa pealiku liig aktiivne tegewus ähwardab lõhkuda ühtkust ning tekitab nurinat ja lahtheliisid malewa idades, siis tahetakse lähemal ajal delegatsioon saata peastaapi otsima kaitset tasalülitamise wastu.

Ning weidrad need wabsid ka ongi, kui i jaa materdada ja maha teha erakonna nehi, siis antakse rõõmutuhinas pihta ka ma meestele, nagu see juhtus Haapsalu abside omawahelisel kooswiibimisel linna pelasjutuses. Kus kellelgi löödi pea weriks ja hambad sisse. Sündis löömine puhast „mehemeelest" wõi oli see üks tasalülitamise demonstratsioon? See pole teada.

Praegu on Haapsalu wüürerid ametis Wormsi ja Noarootsi rootslaste tasalülitamisega. Et lihtsameelseid Wormsi mehi libedamini tõmmata oma wõrku, selleks luisavad wabsid, et Wormsi saar olewat puha wabadusõjalaste pärisomandus. Ja nende armust nad praegu seal elawatki. Kui nad nüüd Larkale ei häälata, siis erakonna meed laowad wõidu ja kihutawad rootslaed sealt minema.

Wormsi mees küll oma lihtsameelsuses üsinud: „Kui meie Larka walime eneste uningaks, kas ta meiega on aga rahul? Wõi suudame meie nüüd oma kuningat niisästi ülal pidada kui teised ja majad on a wiietsad — pole lõsti, kuhu panema kuninga.

Näe okupatsiooni ajal kuulutasime endid sõjaiswaks ja saatsime delegatsiooni Rootsi tutiuma Rootsi printsi omale kuningaks, ga prints ei tulnud, kuna meil ei olnud õsti kuninga jaoks. Jäime kuningata seeord, küllap jääme ka nüüd."

Nue linnawalitsuse moodustamisel Haapsalu wabsidel küll palju kaasa räätida ei ole, kuna wastasrinnal absoluutne enamus wolitogus. Kuid on kuulda, et selles ühisindes on tekkimas praod ja lähemal ajal hoopis laguneb. Lagunemise põhjuseks sepapuhku on üks linnanõuniku koht, millele aks kandidaati, linnanõunik Rull ja Pearu. Mõlemad teewad unte wolinike seas ublit tööd oma isiku kasuks ja mõlemal n omad poolehoidjad. Kuulda on, et selas asjas olewat läbiräätimisi olnud isegi pabsidega. Toetada lubawad wolinikud mõemaid, kui nende meelsust tullakse küsima. elle laiuks langeb aga lõppotsus — see elgub muidugi wolitogus. Nii praegu haapjalu kaalutleb ja kombineerib.

„E."

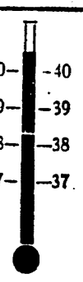

Palawikku üle 40°!

Seda teeb kõik moodne haigus — bridsh. Ka „Esmaspäew" on nakatatud sellest tõwest ja toob igal esmaspäewal nurga „Lööme bridshi". Weidi teoriat, weidi praktikat, ülesandeid ja kuulsamate haigete karikatuure.

Üksiknumber 5 senti. 3 kuud postiga 75 senti.

Sakslasi ähwardab „moraliin"

Dr. Goebbels ei kannatanud wälja.

Saksa ajakirjandus awaldas propaganda-minister dr. Goebbelsi artikli, kus kuulutatakse sõda natside wõimu all moodiläinud n.n. „Muckertum'de", — wäitlejele urgitsemisele kaastunnete eraelus. Selles kirjutises öeldakse:

Awalikus elus on kujunenud laialdaselt wälja wäärkomme, et awalikku eeskirja kaudu mitte üksi ei määrata — nagu oleks õige ja soowitaw — rahwuslikku elu suuri ja kõlblaid põhimõtteid, waid minnakse sellest edasi ka eraisiku puhtisitlikkude kommete toodelsit ette kirjutama. Pikapeale sellest kujunes kõlbluse nuuskimine, mida wõib nimetada kõigeks muuks, ainult mitte rahwussotsialistlikuks. Loodusewõõrad isikud, kel oma elu kas juba seljataga, wõi kes ei wääriksti omamast enda elu, teewad moraali „rewolutsiooni nimel". Sedaliiki moraalil ei ole pahatihti tõelise kõblusega midagi tegemist. Seatakse üles eetilisi seadusi, milledega kustil nunnakloostris wõidakse wõib-olla hädapärast korraldada ühiselamist, moodsa kultuurriigi suhtes on aga satutud hoopis walele kohale. See on moraliin moraali asemel, ja need, kes astuwad tema eest wälja, peawad olema maha jäetud kõigist headest waimudest.

Minnakse isegi nii kaugele, et kõlbluskohtunite bande ei peatu üksikisiku puht-eraelugi piiride ees. Parema meelega nad seaksid sisse nii linnas kui maal wooruskomissjonid, kelle ülesandeks oleks walwata mõne Müllieri wõi Schultze abielu ja armuelu järele. Iseenesest mõistagi ei minda just selleni, et keelatakse ära suudlemise, sest, nagu öeldakse tuttawas operetis, on see juba liigagi armastatud tegewus; kuid kui oleks nende teha, nad siiski muudaksid rahwussotsialistliku Saksamaa igawaks nuuskimise ja wäikluse pesaks, kus päewakorral salakaebused, sängiuurimine ja wäljapressimine.

Samad moraalijutlustajad tülitawad tihti ametlikke isikuid nõudmistega, et see wõi teine film, teatritükk, ooper wõi operett tuleks ära keelata, kuna selles esineb mõni tantsijanna wõi laiwatäht, kes endast kuuldawasti tujutawat hirmsamat hädaohtu awalikule kõlblusele. Kui kõigile neile nõudmisile wastu tulla, siis kinolinal ja lawal näetsime warsti jalutamas waid wanatüdrukuid ja mõlemast soost palwetädisid. Teatrid jääksid tühjaks, kuna publik üldiselt ei looda siit leida seda, mida ta otsib kirikuist ja palwemajadest.

Jäetagu meid sellepärast rahule nende waleliikude maskeraadidega, mille taga ei seisa ehtne ega terwe elujuhtumine, ega ka aus moraal. Enamitul juhustel on see ikkagi niisuguste inimeste waenulikkus elu wastu, kel endal elu on läinud kehwasti. Niiwiisi ei saa muuta igawesti jookswat elu ega tema seadusi, olgu siis, et teda surutakse taganema wariseerlikkuse ja walehäbi taha.

Teiseks: Saksa naine ei käi üksi wäljas, ei istu üksi restoranis, ta ei tee noormeeste seltsis pühapäewa-lõbusõite wõi koguni lõõkrühma meestega ilma seltsidaamita, ta ei suitseta, ei joo, ei tee end ilusaks, lühidalt, ta teeb kõik, et mehe kurja himustamist tõrjuda tagasi raamidesse. Nii umbes kujuneb endale moraali-Moorits saksa naist. Ja häda, kui mõni waene naisolewus selles, mis tohib ja mis ei tohi rägastikus, ei tea edasi ega tagasi ja prowotseerib õnnetuse, kas enda teadmatusest wõi patusest himust aetuna, et astub üle mõnest kõlblusseadusest. Saksa naine ei kanna poisipead, seda teewad ainult juudinaised ja muu sarnane põlataw kamp.

Neil moraalipajundajail pole wäiksematki aimu, et sellise surwega wõiwad sügawamalt haawata ja alandada miljoneid saksa naisi, kes oma elus ja töös täidawad tubliisti oma kohustusi, kes on headeks seltsimeesteks oma meestele ja lastele ennastohwerdawaiks emadeks?

Kolmandaks: „Pole rahwussotsialistlik tunda rõõmu elust; wastupidi, peab alati mõtlema ainult elu warjukülgedele, pessimism ja inimestewihkamine on parimaks koolmeistriks siin maapealses hädaorus. Seepärast üks õige rahwussotsialist ei tee ka midagi, et kaunistada seda wiletsat elu. Primitiiwsus ja absoluutne soowideta olek on iseloomu ainsateks wäärtusteks. Kui omatakse ühe puhta ja ühe musta krae, siis pannakse kaela must, et sellega demonstratiiwselt wäljendada oma wiha neetud kodanluse wastu. Kui kellelgi on üks hea ja teine halwem ülikond, siis paneb pidulikkudel juhtumitel kindlasti selga halwema, sest sellega näitab ta imestawale kaasmaailmale, kui rewolutsiooniline on tema maailmawaade. Üldse on rõõm ja naer juba iseenesest keelatud; sest rahwal ei tohi olla midagi naermiseks.

Kas elame me nüüd üldse inimlikus riigis?"

Dr. Goebbels.

Kurbmäng igawesest jääs.

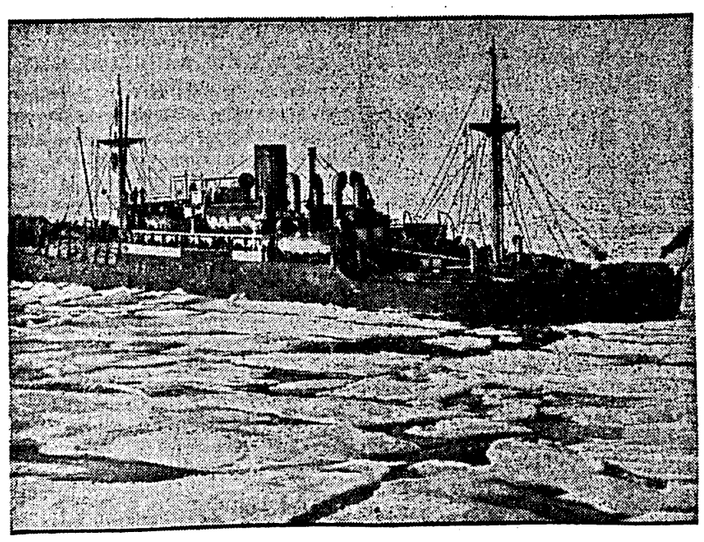

Pildil: Esimene Euroopasse toodud üleswõte wene jäälõhkujast Tšeljuskinist, mis kiiluti jääpankade wahele ja hukkus. Laewal ajuwa wene ekspeditsiooni liikmed ja laewa meeskond ajusid laagrisse liikumale jääpangale. Seni on ainult üksi wene lennukil õnnestunud merehädaliste juurde tungida, kes siis päästis jääl ajuwad naised ja lapsed. Lend jääwäljadele oli iseenesest juba kangelastegu, sest see teostati 40-kraadilise külma käes, 78 inimest ootawad weel jääpangal pääsemist.

Kuidas wallutati „maailma katus".

Inglased jutustawad lennust üle Mount-Everesti.

3. aprillil 1933 saatsid inimlik julgus ja inimlik leidlikkus korda suurteo, mida wõib õrwutada prof. Piccardi esimese stratosfäärilennuga: inglise. uurijad lendasid üle maalera kõrgeima mäetipu, üle Mount-Everesti, ja jäädwustasid rohkearwulistel fotoplaatidel ta majesteetliku hiiglaehitise.

Siiani oli Himalaja mägestiku kõrgeimat latwa alati peetud ligipääsmatuse ja eraldiikuse wõrdkujuks. Kõik, kuni 1932. a. ette wõetud katsed mäelatwa mägironijate abil wallutada, olid ebaõnnestunud. Aga ka lenburite julgeid unistusi pidurdas seni tõsiasi, et polnud kajutada ühtki mootorit, mis waatlejad ja instrumendid sellisesse kõrgusesse oleks suutnud kanda. Selles seisiski peatakistus. Everesti ületamine üheistmelises lennukis poleks olnud midagi rohkem, kui sensatsioon ja seiklus, ilma mingi teadusliku wiljata. Alles kui teadusliikult täiendatud Pegasus-mootor säärast julgustegu mõistuse ja teadusliku südametunnistuse ees näis õigustawat, walmis ühe india armee ohwitseri, major Blackeri peas suurejooneline ettewõtte plaan.

Täuslik organisatsioon.

Jial pole ühegi sõjakäigu operatsiooniplaan walmistatud ja teostatud suurima ettewaatuse, ettenägelikkuse ja täuslikkusega kuni wiimaste üksikasjadeni. Lennuaastapikkuse ettewalmistusaja kestes Inglismaal ja selle teostamisel Purniah (India) lennulaagris moodustasid lenburid, tehnikud ja kaamerainimesed ühtlase töö-pere, kellel endastmõistetawalt olid kasutada kõik teaduslikud ja tehnilised abiwahendid. Mida see kõik tähendab, see selgub ekspeditsiooni hiljuti raamatukujul ilmunud aruandest, milles lihtsal keelel jutustatakse nii ekspeditsiooni teaduslikudest saawutustest kui ka elamuskõlbastest tähelepanelutest ja kogemustest. Rahanduslikselt warustas ekspeditsiooni lady Houston, inglise rikkaim naine. Osawõtjate seas olid P. F. M. Fellowes, kes omandanud rikkalikke kogemusi mägestikulendude kohta Persias, Palestiinas ja Türgis, kol. P. T. Etherton, kes läbi reisinud kõik wiis maailmajagu; hukklennu juht oli marlii Douglas ja Clydesdale, suursugusesima schoti preri poeg ja pärija, kes schoti mägestiku õhust läbi uurinud ja lõpuks major L. W. Stewart-Blacker, lennuasjanduse pioneer, kes juba 1911. a. omandas lennukijuhi kutse.

Raskuste wõitmine.

Ettewõttega ühenduses olewaid raskusi selgitawad järgmised üksikasjad: hulk kaameraid, hapnikuaparaat, mis koos elektrikuttega olid tähtsamaid warustusosi, mootor ja aeronautilised instrumendid — kõik need pidid funktsioneerima mitte ainult tünnetuhande meetri kõrgusel harwendatud õhus, waid ka enneolematult pika aja, nimelt kahe tunni kestes, nad tulid transporteerida 82-kraadise pätkesetemperatuuri käest regiooni, milles, üsna stratosfääri serwal, walitseb külm kuni 50 kraadi alla nulli. Tuli teha palju eelharjutusi, et lenburid harjutsid mitmete wõtetega, mis olid wajalikud, et kiireimas tempos üksikud riietusosad selga panna ja kõik elektrijuhed lülitada (25 minutit oli parim aeg), edasi, et lennuteilt hulküleswõtteid teha ja fotoaparaate õieti käsitleda. Inglismaal tehti proowilende kuni 11.437 meetri kõrguseni, kus meetritepikkused wälistermomeetrid näitasid temperatuuri kuni 61 kraadi Celsiuse järele. Ühel sellisel lennul libises 8800 meetri kõrguses lennukijuhi hapnikumask kohalt, lendur jäi kohe uimaseks ja lühikeseks ajaks kaotas walitsemise masina üle. Saatja mõtles juba langewarjuga allahüppamisele, lootuses käispumbatud kopsudes küllaldaselt hapniku kaasa wõtta, et mitte meelemärkust kaotada ja õigel ajal langewarju rõngast tõmmata, kuid hapniku juurdewool paranes ja lendur jai jälle mootori oma wõimusesse.

Lenburite warustus.

Kuidas näisid wälja lennukisolejad selle hulljulge sõidu kestes. Hapnikumaskid näoees, nagu sõdurid, kes ootawad gaasirünnakut! Igaüks ekspeditsiooni liikmetest kandis elektriga köetud ülikonda, mis kahelt kohalt oli kaablite kaudu ühenduses masinaga. Ühe kaabli kaudu jootsis elektri soojenduswool üliriietesse, saabastesse, kinnastesse ja prillidesse (kasutati musti siidikindaid, mis wõimaldasid suurima õrmede wabaduse igajuguste aparaatide käsitlemisel), teise kaudu tuli telefoniwool kahe eraldatud traadiga kõnelemiseks ja kuulamiseks. „Riietatud" lendur lahkus maapinnalt higist nõretades, et kõrgemale tõustes aegamisi hoopis jahtuda. Lõpuks oli ta määratult kahanenud atmosfäärsurwe juures jäise külma käes. Jõudnud kõrgusele, mida harwa on saawutanud inimene, tundis ta kõiki weresooni ja organeid laienemat ja kogu keha wälispinnal tekkis ebaloomulik surwe, mis suuresti kahandas aju ja närwide töötamiswõimet. Hoolimata elujagawast hapniku juurdewoolust jäid mõlemad waatlejad otsekohe hingetuks, niipea kui nad end weidi pingutasid.

Alljärgnewalt olgu edasi antud ühike sõnajõnaline kirjeldus esimesest ülelennust.

Lendaw fotograaf jutustab...

„Meie all, nii kaugele, kui silm ulatub nägema, üksaimus segu mägikühmi, ahelikke, musti nõelterawaid kaljutippe, millest mõnes kohas paljastub Everesti iseloomulik kollakaspunane wärwus. Teyes wõimsa tiiru, kaotasime äkki kuussada meetrit kõrgust ja meile näis, nagu ei õnnestuks meil iialgi teel Everesti poole, mis nüüd otse meie ees taewasse sirutas, pääseda üle lõunatipu siljakkide. Kuid see hirm kestis waid lühikest aega, meie oiwaline mootor kandis meid läbi tugewa tuule. Tõusime jällegi. Pikkamisi, kuid siiski liiaks kiiresti inimestele, kes tahawad kasutada igat minutit, lähenes meie lennuk Everesti küürus, meisõlikujulisele harjale ja lendas tast üle, juuksekarwa laiuselt, nagu mulle näis, ähwardawast ladwast eemal. Mäehari kaswas mulle wastu, kuna mina kiindunud pilgul kõkitasin maas ja ootasin peaaegu, et lennukisaba mäetippu riiwab. Waatluse tegemine oli lõpmata wäsitaw, tihti puhkasin hingeldades, et jõudu koguda, wahetasin plaate ja filme, igakordne kaamera tõstmine oli tõeline jõuproow. Tihti läks kõik filmi ees mustaks, heitsin pilgu hapnikumõõtjale, ta näitas kõrgeimat seisu. Waatlusruumi katus oli laiali lahti, klapid olid tagasi keeratud ja kinnitatud. Pistsin pea ja õlad tõmbewoolu, mis kummalisel wiisil oli kaotanud palju oma tawalisest jõust. Hetkeks imestasin selle üle, kuni mulle meenus, et tuul siin ülal kaalus ainult weerandi sellest, mis all merepinnal.

Mõnda kibisesime edasi ja tõepoolest, enne kui oodanud olin, üle mäeharja, ning siis algas etapp hirmsaid pingutusi. Lendur hõljutas masinat osawalt jälle lääne suunas, määratu tuulewoolu sisse, mis üle mägiharja orgu pühkis; nii suur oli ta jõud, et meie masin ta wastu wõideldes 190-tunnikilomeetrilisest kiirusest hoolimata waewalt näis edasi jõudwat.

Pistsin ühe plaadikasseti teise järele kaamerasse, wallandasin sulu nii kiiresti kui suutsin, et läätsa üks kord teise järele oiwalistele stseenidele suunata.

Lendasime weel ühe tiiru, siis kolmanda. Me ei saanud kaua wiibida mäeharja kohal, sest minu hapnikumanomeetri nõal liikus allapoole, paljutähendaw tunnus. Pärast umbes weerandtunni pikkust lendu, mis meile kõigi imewäärsete elamuste tõttu tuli ette nagu inimese eluea pikkune, ja mis siisti oli liiaks lühike, pöördusime tagasi."

Lõpuks olgu weel tähendatud, et esimene lend fotoüleswõtete suhtes ebaõnnestus, sest peene tolmu udu tõttu, mis ulatus wäga kõrgele, oli teraw pildistamine wõimata. Seda paremini õnnestusid üleswõtted teise lennu kestes 19. aprillil 1933. ja umbes 300 leheküljelist raamatut illustreeriwad 46 lennupilti, on iseenesest sensatsioon ja ületawad kauniduselt isegi lõunanaba-lenduri Byrdi üleswõtted ta lennult üle „kuuenda maailmajao."

Kõhukinnisolekul võtke homm kul var tühja kõhuga klaas loomulikku

Franz-Josefi allikavett

jutustama. Ta peab kõik jutustama ja andma Terryle wõimaluse oma otsust muuta. Kas ta soowib weel abielluda kuulsa Lola Padge'iga.

On tarwilik, et Terry otsus oleks sundimata, et ta wõiks talitada, kuidas ta parajasti soowib. Ta ei tohi teada, et Lola hoolitses kogu aja tema eest, maksis haiglaarwed ja päästis tema elu. Lola ei tahtnud, et Terry abielluks temaga tänutundest, kohustuse pärast.

Kas on Terry armastus küllalt suur, et üle saada keelepeksust ja eelarwamustest? Terry teab ju, et Lola ei ole mõrtsukas. Wandekohus mõistis tema õigeks. Ta saab ka teada, et Lolast tehti süütu ohwer lahutusprotsessis. Kuid kas jatkub tal julgust armastada naist, kelle peale kõik näitawad sõrmega?

Piinates end puuris Lola nende küsimuste kaalal, leidmata wastust.

„Arman, et peate telegrafeerima Flatestaffi. Maksan telegrammi kulud kinni. Peate kindlaks tegema, kas mister Henteril on tõepoolest seal raha," kõneles Lola pool tundi hiljem panga laekahoidjale. „Härra Henter oli raskesti haige. Wäga wõimalik, et tal ei ole enam kõik selgesti meeles."

Tähele pannes, et laekur imestunult kulme kergitas, lisas ta juure:

„Ootan siin. See ei wõta ju enam kui tund wõi kaks."

„Telefoneerimine läheb kiiremini."

„Jah, muidugi. Mul ei tulnud seda meelegi."

Jumalale tänu, tuleb wähem oodata, wähem piinata end mõttega, kas õnnestub Terryt lõplikult terweks arstida!

Korbagi ei tulnud Lolal meele, et kui Terry tšekk wälja maksetaks, siis lahkneb ka tema ja Mazy olukord. Siis ei waja nad enam pead murda ulualuse ja homse lõuna pärast... Lola mõtles ainult Terry peale. Sellest ööst peale, mil Terry astus tema ellu, oli ta Lola ainuke mõte.

Terry, elaw lunkere, lamas jõuetult haigemaja woodil.

„Minu armas," sosistas Terry örnalt ja tõstis aeglaselt käe, et Lolat enese wastu tõmmata.

Lola pani oma pale tema oma külge. Õnne ja rahu minutid peale mitme kuu wäljakannatamata ja piinarikast elu!

Lõpuks tuli põetaja, kahistas tärgeldatud riietega ja seletas, et Lolal on aeg lahkuda.

„Teie ei ole mulle ju weel seletanud, mis teiega juhtus," hüüdis Terry. „Kas see on mõni waikimise salanõu? Mis sündis siis, Lola?"

„Jutustan järgmisel korral," wastas teine muretult, nagu ei oleksk millestki tähtsast rääkida. „Täna olen teile juba küllalt jutustanud, et teie mõtetele tegewust anda, eks ole?"

„Ja plaane teha!" naeratas Terry õnnelikult säramate silmadega.

Lola jättis haige jumalaga, end kokku wõttes, et mitte häälegagi märgata anda oma erutust. Ta lubas tagasi tulla niipea, kui arst lubab.

„Ta wõib ju homme tulla, õde?" palus Terry erutatult.

„Wõib küll, kui külastamine teid mitte liialt ei erutanud."

Haigele tuli äkki midagi meele.

„Ärge minge Lola, weel! Pidage weel natuke! Olen wist hotellis palju raha wõlgu! Olge nõnda hea ja wõtke minu asemel minu arwelt raha ja tooge see homme siia. Siin on imelik rahwas ja nad ei taha miskipärast tšekki wastu wõtta. Nad üllewad, et aega on ja nad ootawad, kuni ma terweks saan ja ise raha järele lähen. Ja mina arwasin, et New York on nõõrijate linn. Ma ei armasta wõlgu jääda..."

Lola kuulatas pärani silmadega. Talle ei tulnud meelegi, et Terryl wõis raha olla. Benny oli ütelnud,

Eiseriigist

Saaremaalt.

Kuressaare turg. Liha: sealiha 45—70 s. kg., loomaliha 20—35 s. kg., wasikaliha 15—25 s. kg. — Kalad: räimed, wärsked ja soolatud 20—35 s. sada, suitsuräimed 50 kuni 60 s. sada, siiad 60—65 s. kg., haugid 30—35 s. kg. — Piim ja piimasaadused: rööstpiim 8—9 s. ltr., hapupiim 5 s. ltr., rööstkoor 35—45 s. ltr., hapukoor 45 s. ltr., kauawöi 135—150 s. kg., köögiwöi 125—130 s. kg. — Mäki ja wiljasaadused: rukis 110—120 s. 10 kg., nisu 180—200 s. 10 kg., odrad 160—170 s. 10 kg., kaerad 150—160 s. 10 kg., rukkileib 14 s. kg., sepik 25—30 s. kg., sai 40—42 s. kg., odratangud 20—25 s. ltr., oad 25—30 s. ltr., herned 25—35 s. ltr. — Aiawiki: kartulid 2½ s. kg., wärsked kapsad 5—10 s. pea, hapud kapsad 8 kuni 10 s. ltr., sibulad 15—18 s. ltr. — Kanamunad 4—5 s. tükk, mesi 100—115 s. kg.

Peru hobune wigastas naisterahwaid. Pihtla walla Ilpla kooliteenija Anna Tänaw sõitis oma tütre Hildaga Kuressaaresse kodu poole. Olles jõudnud juba kodu lähedale, kohtus hobune müllestki, hakkas löökuma ja pillas wankri ümber, kusjuures ema ja tütar said wigastada. Tütar, kelle wigastus kergem, läi kodusele rawimisele, kuna ema tuli paigutada Kuressaare haiglasse.

Pihtla meierei alustab jälle tegewust. Pihtla meierei, mis piimapuuduse pärast talwel paar kuud seisis, algab jälle tegewust.

Kadunud hülgekütid leiti. Mõni nädal tagasi läksid kolm Sõrwe kalurit: Kohu, Lepik ja Lääts hülgepüügiks merele ja jäid kadunuks. Weetede waltsuse järelepärimised Kura rannast, Ruhnu ja Hiiumu saartelt olid tagajärjetud. 9. s.k. aga saadi teateid, et kalurid on pääsenud ja asuwad oma paadiga Domesneri lähedal rannas, kus ootawad paremat ilma, et püüki jatkata.

Harulbase looma surm auto all. Ainukt mõned üksikud eksemplarid leidub weel Saarel harulbast loomatüügu — hobuesleid. Mõned päewad tagasi üks nelst lõpetas oma elu auto all. Loom kuulus Abruka walla Tehumardi küla elanikule Oskar Raadelile, kes Kuressaares turul käies oma loomaga sõitis kodu poole, kohates teel palgikoormaga weoautot. Ehmudes autost hüppas hobuesel auto ette, mille all sai raskesti wigastada ja tuli lasta maha.

Petserimaalt.

Kolm protesti. Petseri uue linnawolikogu esimesel koosolekul tehtud otsuste wastu on esitatud kolm protesti, misjuures kõos wolikogu protokolliga saadetakse kohtusiseministeeriumile. Protestides nõutakse linnawalitsuse liikmete palkademääramise ühistamist, kuna endised linnawalitsuse liikmed ei hääletanud. Ühtlasi nõutakse komisjonide ümberwalimist ja ühe nõunku wahekordade selgitamist teenistuswahekordade seaduse alustele toetudes.

Pärnumaalt.

Pärnu linnal kinniswarasid 2.470.842 kr. eest. Uue ümberhindamise kohaselt on Pärnu linnal kinniswarasid kogusummas 2.470.842 krooni wäärtuses. Arwult on kinniswarasid 96.

Pärnu laudu 40 tuh. standardi metsa wõitsmaale. Käesolewal aastal tahetakse Pärnu sadama laudu wälja wedada kuni 40 tuh. standardi metsa. See on suurim kwantum, millist Pärnu pole ületanud wiimase 20 aasta jooksul. Suurem osa metsamaterjali tuleb Pärnu lokku Walga ja Mõisaküla laudu.

Pärnu turg. Hinnad 9. märtsil. — Lihasaadused: sealiha seawiisi 50—55 s. kg., sealiha, keeduliha 60, sealiha, praeliha 65—70, seapekt 70—75, searasw sulatamata 85—90, searasw sulatatud 120—125, loomaliha, supiliha 35—40, loomaliha, praeliha 38—50, wasikaliha esimesest weerandist 25—33, wasikaliha tagumisest weerandist 35—38, lambaliha esim. weerandist 45, lambaliha tagumisest weerandist 50 s. kg. — Põllusaadused: rukkijahu 130—140 s. 10 kg., oder, teras 150—160 s. 10 kg., kaer 110—120 s. 10 kg., odratangud 25 s. kg., rukkileib 13 s., peenleib 25, sepik 25—30, naelasai 45—50 s. kg. — Karjasaadused: rööstpiim 8—9 s. liiter, koor 45 s. liiter, hapukoor 90 s. kg., meierei wöi 160 s. kg., köögiwöi 125—140 s. kg. — Kalad: kohad 75—80 s. kg., särjed 20 s. kg. — Kanamunad 8,5—10 s. paar, kanad, elus 130 s. tükk.

Hariumaalt.

Ingliste walla uue wolikogu koosolekul waliti uueks wallawanemaks Karl Feldschmidt. Kuna eelarwe tulud korralikult ei laeku, tehakse uue eelarweaasta algul walla tagawarakapitalist ajutine laen 900 kr. suuruses, mis tasumisele kuulub märtsis 1935. a. Walla eelarwe tuludkulud seati kokku 7260,21 kr. peale, kusjuures 10 walla hoolealusele määrati aasta kohta toetust 792 kr.

K. Podrätsik kohtuuurija korraldusse.

Narwa wabside juht awalikul koosolekul lewitas ebaõigeid andmeid.

Reedel, 9. märtsil tuli teistkordselt Narwa 1. jaoskonna rahukohtuniku juures arutusele Narwa wabside juhi Karl Podrätsiku süütegu URS §§ 530, 531 ja teiste põhjal, kusjuures selgus, et ühe süüdistuse § järgi K. Podrätsiku süütegu ei allu rahukohtunikule, waid üldkohtule. Seepärast Narwa 1. jsk. rahukohtunik määras Narwa wabside juhi K. Podrätsiku ühes asjatoimetusega anda Narwa kohtu-uurija korraldusse eeluurimise toimetamiseks. Nõnda ootab K. Podrätsikut kõrgem karistus.

4. jaanuaril korraldasid Narwa wabsid linnawalimiseelse propagandakoosoleku „Wõitlejas“ kus kõnega esines Narwa wabside juht K. Podrätsik, kes lewitas ebaõigeid andmeid Narwa linnawalitsuse tegewuse ja liikmete kohta. Nagu esimesel kohtuistungil tunnistajate seletustest ilmnes, K. Podrätsik oli awalikul kõnekoosolekul linnawalitsuse liikmete tõrwamiseks öelnud: 1) Narwa töökõrsilt saawad tööd ainult need kodanikud, kellel sotside partei liikmekaart taskus, 2) Walimiste kautsjon on ära kulutatud muuks otstarbeks; 3) Hoolekande osakonnast on abi antud perekonnale, kus 3 täiseealist tütart ja ema, kusjuures toetust on antud kogu perekonnale. Selle asja selgitamisel kontrolöri poolt leitud, et linnawalitsuse liige olnud laua taga, liiter laua peal ja suupiste olnud linnawalitsuse poolt; 4) Abilinnapea ja haridusosakonna juhataja A. Bachmann on kulutanud kooliwalitsuse krediiti 520 krooni sõiduks raudteel, kuigi ta on riigikogu liige ja sõit raudteel prii; 5) Supelusasutuse krediit on ära kulutatud ja linnapea J. Lutsu kael olewat 2 cm. peenemaks läinud mitte tööga, waid Irbeni wäina wallutamisega; 6) Kulud hoolekande peale on wähemad kui ametkonna palgad.

Esimesel kohtuistungil tunnistajad wande all kinnitasid kohtule, et K. Podrätsik on awalikul koosolekul ebaõtt rääkinud. Narwa töökõrsis pole töötuilt kunagi küsitud, kust parteist ta on, waid tööd antud järjekorras. Walimise kautsjoni pole muuks otstarbeks kulutatud. Narwas ei ole ühtegi perekonda, kus 3 täiseealist tütart ja ema saaksid linnawalitsuselt toetust. Samuti kinnitas kontrolör, et ta pole kontrollimisel kunagi näinud linnawalitsuse liiget hoolealuste perekonnas, kus oleks olnud liiter laual ja suupiste linnawalitsuse poolt. A. Bachmann pole üldse sel ajal, kui ta olnud riigikogu liige, haridusosakonna krediiti sõiduks raudteel tarwitanud. Supeluskrediiti pole ära kulutatud. Samuti selgus, et hoolekande ametkonna peale pole palkadeks rohkem läinud kui hoolealuste peale. Sellest selgus, et K. Podrätsik oli sihilikult ebaõigeid andmeid lewitanud, et walimistel rohkem hääli saada. Nüüd aga tuleb tal ka selle eest wastust anda.

18.000 korral

anti sooja toitu või abi mõnel muul kujul „Ühisabi“ poolt. Meie aitame seda arvu suurendada ja anname 25. märtsi „Vaba Maa“ kuulutuste sissetulekuist 25% „Ühisabile.“ Aidake ka Teie, ja andke oma kuulutus sellesse numbrisse.

Narwast.

Suri teel turule. Narwas suri äkitselt 2. Peetri tän. nr. 20 elutsew turukaupmees August Treifeldt, 43 a. wana. Mees läks hommikul elukorterist tõle terwise juures, kuid minnes hoowi, et teha ettewalmistust turuleminekuks, kukkus äkitselt maha ja heitis hinge.

Wargusi. Narwa Jaanilinnas, Kõrge t. nr. 20 elutsewalt M. Neumannilt warastati hoowist 15-kroonine seinawaip. — Madise tän. nr. 20 wildi ära Maria Elmi korteri lukustamata eskust woodiwalp ja mitmesugust pesu, kogusummas 18 kr. wäärtuses. — Narwa walla elanikult A. Jordanilt warastati Jaanilinnas, „Narooma“ restorani ees seiswalt reelt mitmesugu nõusid, 3 kr. 50 s. wäärtuses.

Tartumaalt.

Jahuwargus Awinurmes. Awinurme wallas, Mõisa külas warastati Helena Sawjalowilt rukki- ja püülijahu, kokku 50 klg. Omaniku kahju 23 krooni.

Wirumaalt.

Kuldnokad ja lookesed wäljas. Soldinos, Auwere-Jaala wallas, on nähtud wilmastel päewadel kuldnokki ja isegi lookest. Rändlindude waraseſt ilmumisest järeldatakse ka warajast kewade saabumist.

Lähemal ajal hakkab ilmuma kapitaaleos leksikograafia alal:

G. Tuksam

Suur saksa-eesti sõnaraamat

redigeerinud keeleteadlane E. Muuk.

G. Tuksami sõnaraamat ilmub 7 vihus, igas vihus vähemalt 7 trükipoognat, kokku vähemalt 50 pg. (800 lk.) „Eesti Entsüklopeedia“ formaadis.

G. Tuksam'i suur saksa-eesti sõnaraamat tuleb täielikum nii täpsem kõigist meil senini ilmunud võõrkeele sõnaraamatuist

Kirjastus „KOOL“ Tartus.

Wabsid „Põhja Kodu“ haaramas.

Kohus tühistas üldkoosoleku otsused. — K. Podrätsiku ja Ko nurjunud sõjaretk.

2. märtsil s.a. pidas Narwa Kirjastuse-ühisus oma aastapeakoosolekut. Kirjastuse-ühisuse wäljaandel ilmub Narwas ajaleht „Põhja Kodu“, mis poliitiliselt seni erapooletu, olgugi et tema ärijuhiks oli kuulus K. Podrätsik. Wiimasel ajal oli kirjastusühisuse aktsiate nõudmisel märgata elewust ja nimelt püüdsid wabsid aktsiate enamust oma kätte saada. Kuna koosolekule üks osa osanikke oli ilmumata jäänud, wabsid aga wiimse meheni wäljas olid, siis selguski, et koosolekul enamus oli läinud nende kätte, kuna neid oli pealegi weel toetama asunud Narwas tuntud õpetaja Tiido Käbbin. Koosolek otsustas lihtsa häälteenamusega kogu senise kirjastuse-ühisuse ametist tagandada, olgugi et põhikirja järele wälja langes ainult osa juhatuse liikmeid. Uude juhatusse walis koosolek T. Käbbina ühes abikaasaga, K. Podrätsiku, A. Madissoni ja A. Sampka. Wiimased kolm kõik peaeht wabadusõja „rahwaliikumise“ liikmed.

Senised juhatuse liikmed J. Luft, U. Temneberg ja R. Ulm, kes tagandati, ei leppinud üldkoosoleku otsusega ja wiisid asja kohtusse, paludes uue juhatuse tagandamist ja otsuse eeltäitmist. Uus juhatus oli nimelt lehe otsekohe oma kätte wõtnud, senise toimetaja tagandanud ja uueks tegelikuks toimetajaks seadnud Karl Spirka. Kolmapäewal, 7. märtsil oli ast Narwa 1. jaoskonna rahukohtuniku juures arutusel, kes otsuse wäljakuulutamise 9. märtsini edasi lükkas. Reedel kell pool üks kuulutas kohus otsuse. Aastakoosoleku otsus endise juhatuse tagandamise kohta tühistati. Otsus pöörata eeltäitmisele. Kohtuotsuse motiiwides on tähendatud, et endise juhatuse tagandamine on sündinud mitte tarwiliku häälteenamusega ja tagandamine wõeti üles alles koosolekul, kuna ta oleks pidanud olema wõetud juba laialisaadetud päewakorda.

El Tenerit „Marantha“.

Saladuslik isik naisi „äratamas“.

Wiljandi noored naised ja neiud on hakanud wiimasel ajal saama kirju kelleltki „El Tenerit“ nimeliselt isikult, mis algawad imeliku sõnaga „Marantha“. Nendes kirjades püütakse noori naisi juhtida teele Jumala kaudu. Kirjad on õige pikad ja wõrdlemisi romantilised ning sentimentaalsed. Käskakse paluda Jeesust ja lugeda piiblit. Et hõlpsam oleks käsitada seda raamatute raamatut, selleks on isegi wastawad kohad piiblist kätte näidatud.

Kirjad on masinal kirjutatud, kusjuures on tarwitatud kolmewärwilist linti. Kristlikud wahelugemised on kirjutatud punase ja sinise wärwiga. Salapärane El Tener ütleb, et Kõigekõrgem olewat teda määranud südamete ümberpöörajaks ja nüüd olewat ta asunud selle ülesande täitmisele.

Rapla rahwas ei lasknud wabsi rääkidagi.

Reede õhtul kl. 8 oli Rapla hariduseseltsimaja saalis kohaliku kindral Laidoneri riigiwanemaks waliimise komitee poolt korraldatud kõnekoosolek, kus kõneles P. Schneider. Huwiga jälgis ligemale 400-pealine rahwahulk kõnet, wahetewahel aplodeerides.

Läbiräägimiste ajal wõttis sõna Tallinnast selleks puhuks sõitnud wabside kihutuskõneleja adw. Hallik, kes tahtis kõne kohta midagi öelda. Kuid rahwa wõimsa hüüdega: „Linnamehed wälja!“, „Maha wabsid“ jne. sumbutati see kohe.

Koosoleku juhataja poolt anti Hallikule weel kord sõna, kuid rahwas ei lasknud teda öelda sõnagi. Arwestades koosolejate soowiga, oli koosoleku juhataja sunnitud temalt wõtma sõna.

Rahulikult ja üksmeelselt walgus rahwas peale koosolekut laialt.

Keilas wana alewiwalitsus.

Keila alewi uue wolikogu esimesel koosolekul, millest 14 liiget osa wõtsid, katsusid kohalikud wabsidest alewiwolinikud oma tahtmist alewiomawalitsuse korraldamisel läbi wiia, aga et neid uues wolikogus üksna wähe — 3—4 esindajat — on, siis purunesid kõik nende katsed.

Alewiwolikogu juhatajaks waliti B. Regastik (senine), juhataja abiks M. Fiskar, alewiwanemaks J. Tähe (senine), abiks Ed. Lahesalu (senine) ja nõunikuks M. Poowel.

Alewiwalitsuse liikmete palgaks määrati alewiwanemale 40 kr., abile 20 kr. ja nõunikule 10 kr. kuus.

Alewiwalitsuse ja wolikogu ühiseks sekretäriks waliti 70 kr. kuupalgaga senine sekretär Margarete Keller ning rewisjonikomisjoni esimehe kohale E. Meister.

Kino lage taheti kaela lasta.

Wiljandi kino „Glorias“ leidis aset neljapäewa õhtul omapärane ulakus. Nimelt kuulsid mõned publiku hulgast umbes kella 9 ajal, kuidas keegi kino lael müdistab ja kraabib. Ühtlasi langes publikule kaela krohwi ja puru. Asjast teatati kohe kinoomanikule, kes ronis wiibimata pööningule. Ta leidis pööningult ühe noormehe õhutoru juures lae kallal askeldamas. Poiss jooksis pööningult katuse najale pandud redelile ja kadus ööpimedusse.

Lähemal waatlemisel selgus, et tundmata kurjategija oli hakanud kangutama neid toelaudu, mis õhutoru juures pandud lae kandetaladeks. Neli lauda oli ta suutnud juba lahti kangutada ja lage hoidsid weel ainult kaks lauda. Nende ärakangutamisel oleks lagi wististi keskmise looshi kohalt wartsenud publikule kaela.

Politsei asus asja uurima, et wälja selgitada, kes oli sarnaje ulakuse teostaja ja miks kaalutlustel kino lage lõhutti.

---

et Terry oma arwe pangas oli lõpetanud ja cowboyle olj selgeks tehtud, nagu ei oleks rumalakesel pennigi, kui teised ta oma hoole alla wõtsid.

Lootus hakkas Lola hinges wõitloma kahtlusega. Terry wõis unustanud olla, et ta oma pangaarwe New Yorgis oli lõpetanud. Kuid on hea, kui tal siiski on mingisugused rahad.

„Birmus rumal,“ jatkas Terry. „Kuid ma ei suuda enesele meele tuletada oma panga nime siin New Yorgis. Ode ütleb, et mul taskus ei ole ühtki tshekiraamatut. Mina kirjutasin tshekki wälja oma panka Flatestassi. Teie wõtate selle oma hoole, kallis?“

Tshekk oli wälja kirjutatud ettenähtajale miletuhande dollari peale. Lola pidi peaaegu minestama seda arwu lugedes.

„Jumal tänatud, Terry ei ole waene! Nüüd wõib ta kuni paranemiseni haiglasse jääda!“

Äkki waldas Lolat uus hirm. Aga mis siis, kui Terry kõik oma rahad juba pangast wälja on wõtnud? Ta ei mäletanud ju midagi sellest, mis wiimastel kuudel oli sündinud.

„Milles asi seisab?“ küsis Terry erutatult, nähes Lola ilmet.

„Mitte midagi! See... see on wäga palju raha!“

„Kas see on kõik, mis teid rahutuks teeb?“ naeris cowboy, „kuid armatawasti wõlgnen haiglale suure summa, kuigi mulle keegi midagi maksust ei kõnele.“

„Mind on selle eest aga küllaltki piinatud,“ mõtles Lola kibedusega. „Ja tuleb jälle uusi piinu! Kui tshekk on katteta!“

Kuid ta waikis. Mispärast asjatult Terryt erutada?

Nägemiseni, armsam! Homme tulete ja jutustate mulle kõik, eks? Jutustate kõik, mis sündis sel ajal, kui olin haige. Mulle paistab nagu oleks möödunud aastab!“

„Meil on palju kõnelda,“ wastas Lola waluga südames.

„Jah, palju,“ wastas Terry, ulatades oma huuled uueks suudluseks.

Kaheksnes peatükk.

Arizonasse!

Lola lahkus haiglast, piinates end kahtlustuste ja erutustega. Ta kartis uskuda, et Terry on tõepoolest rikas. See oleks olnud liialt hea.

Kuid mis sünnib siis Terryga, kui pank teeldub tshekki wälja maksmast.

Teel panka meenutas Lola Terry näoilmet, igat tema sõna.

„Mäletan, kuidas politseinik mulle kepiga kallale tormas... Ma ei suutnud kõrwale põigata.“

Sealt siis Terry oligi saanud wärske armi päh! Seepärast ta oligi siis satunud New Yorgi haiglasse. Benny oli öieti armanud. See juhtus kõik bancingus... Politsei teadis nähtawasti paljugi, millest ta ei tahtnud kõnelda. See ei olnud tõsi, et politseinikud olid Terry silmist kaotanud! Kui politseinikud tema rongile wiisid, teadsid nad ka, kuhu ta sõitma pidi! Nad olid õnnelikud, et Terry oli kaotanud mälu! Nad olid nähtawasti tõsiselt ehmunud, kui isegi Bennyl ei õnnestunud midagi teada saada, waatamata tema suurtele sidemetele.

Ah, kui ometi Benny oleks siin, kiil tema juba aitaks! Ta jutustaks kõik Terryle, protsessist ja lõksust, mille Loretta oli sepitsenud, jutustaks nagu mees mehele, Terry mõistaks ja andestaks...

Miba ütleb Terry? Kas armastab ta weel Lolat, kui saab kuulda, kui suur on Lola halb kuulsus? Süüku roimas kirjutasid ajalehed temast. Wedi taaslane skandaalses lahutusprotsessis! Oh, kas suudab Terry teda weel armastada? Olgu, kuidas on, kuid ta peab kõik

Riigi kunsttööstu

Oleme wõinud jälgida, kuidas lii
wäärselt wiimastel aastatel meie ku
käsitöö, rakenduskunst on wõitnud tõ
wat poolehoidu ning on leidnud was
kaja ja toetustki selts konnas.

Kuid et arusaamist kunstkäsitöö wa
äratada ja samal ajal wiimast wiia
roopa rakenduskunstiga ühele tasem
selleks on kulunud palju aastaid. Ja j
esimeste sihtjoonte rajajaks on olnud ri
kunsttööstuskool.

Kui heidame wiimasele pilgu, näe
kuis seegi aastate kestel läbi teinud w
meid ümberkujundamisi ja reforme,
et see omab pika ning sisukagi minewik

Eesti kunstiselts (registreeritud 1907.
kutsub ellu 1912. aastal „Graafilised t
sused“, kus antakse õpetust maali-, gra
ka- ja skulptuuraladel. Neil omandab ku
tilist haridust otse nuu kunstnike gener
sioon: Krimm, R. Espenberg, Tomasbe
Kallis, Tuul j. t.

Ja neist „Graafilistest kursustest“ a
neb wälja riigi kunsttööstuskool.

Juba kahe aasta pärast, 1914. a., n
kursused on wälja kujundatud kunsttöö
tuskooliks, mille hooldajaks ajub Talli
linn, kusjuures kooli õppetöö on ette n
tud wiieaastasena.

Seda esimest, 20 aastat tagasi ellukut
tud kunsttööstuskooli sisuliselt ei saa ü
segi wõrrelda praeguse riigi kunsttööst
kooliga. Ajajoosul on selle aincte u
tust ning konstruktsiooni niiwõrd muu
tud.

Linna kunsttööstuskool alustas t
wust kuidagi parun Stieglitzi Peterb
kunsttööstuskooli eeskujudel, kuna esim
õpetajaid oli wiimase haridusega. K
maailmasõja ajal olude kohaselt awati k
juure raamatu-nahaköite töökoda hr.
Taska juhtimisel, et siin sõjainwaliid
wõitsid õppida omale tööala. Awat
töökojas õppetegewusel oli säärajelt h
tagajärgi, et peatselt kutsuti ellu de
maalrite töökoda, wähe hiljem puuwoo
mise töökoda, siis graafika osakond ül
kiwitrükk-klassiga, keraamikaosak., ema
filigraanosakond ja kõige lõpuks naist
töö töökoda.

Aastal 1920 kool läheb riigi hooldus
riigi kunsttööstuskooli nimega. Oma ül
andeks ka seab: kunstihariduse andm
ja tööskuse õpetamine käsitöö- ning tö
tusaladel. Ühtlasi püütakse siin arenda
kunstimaitset ja loowat kunstiwõin
Õppetegewus jaguneb siin: üldistme

Tallinnast.

Eksamite hooaeg tööö kuseametis.

Tallinna tööskusamet korraldab õp
nud töölistele eksamid maikuus kõi
aladel.

Pärast maikuu eksameid wõiwad T
linna tööskusametis ainult need kut
taotlejad eksami teha, kes on lõpetan
tööstuseõpilaste kooli täieliku kursuse.

Eksameist osa wõtta soowijad wõiw
endid registreerida kuni 20. aprillini.

Nagu Tallinna tööskusametile sis
saadetud palwelst selgub, on tung eksam
elaw. Sellepärast on kawatsus eksamite
gemist alata juba aegsasti. Läheme
teateid saab Tallinna Tööskusametist, T
nika tän. 16-c igal tööpäewal.

E. Lastekaitse ühingu õhtu.

Neljapäewal, 15. märtsil korraldab E
Lastekaitse Ühing Seltskondlikus ma
seltskondliku looswiibimise bridžhiga, tee
loteriiga jne. Lastekaitse Ühingu seltsko
likud looswiibimised on alati leidnud r
kearwulist osawõtu, kuna selle süsteem
läheb õõlsaimaks otstarbeks — puud
kannatawate laste toetujeks.

Naiste töö.

„Taluperenaise“ märtsikuu number.

Neil päewil ilmus „Taluperena
märtsikuu number. Seekordne wihk t
sisuna kokkuwõtliku krohwimise õpet
lambanahkade parkimise ja pehmeksteger
se õpetuse, wõimlemisõpetaja L. Haam
Ploompuu juhtsel üksikasjalike juhatusi i
ku kehaharjutuste tegemiseks, dr. E. L
kirjutab kewadisest wiljapuude pritsimi
ja pr. M. Põld-Riimes raswast ja j
alkohoisest. Peale selle leidub ajakirjas la
mängukopli walmistamise õpetus, toid
retsepte, laste maailm, köiteleht, moe
jne.

Peatükis „Imiku kehaharjutusi“, õpe
takse üldjoontes järgmist:

Meie emad ja kaswatajad ei pane l
laldast rõhku rinnalapse kehalise arenem
soodustamisele. Juba kohe pärast sündi
gab kehalise arenemise takistamine.
oli ju laugel minewikus aeg, mil w
sündinu pulgana linni mähiti, käed kal
poole külgi ja jalad sirgu. Seda tegum
põhjendati sellega, et laps kaswab niim
hästi sirge. See oli aga ekslik arwam
Laps peab olema täiesti lahtiselt, nii
ta saab wõtta koomulikku kehahoidu,
mida warem antakse lepsele siplem
wõimalusi, seda paremini ja harmoon
semalt arenewad ta lihased, liikmed ja
organid.

korraldusse.

s ebaõigeid andmeid.

Podrätsik on awalikul koosolekul ebatõtt rääkinud. Narwa tööbörsis pole töötulit kunagi küsitud, küst parteist ta on, waid tööd antud järjekorras. Walimise kautsjoni pole muuks otstarbeks kulutatud. Narwas ei ole ühtegi perekonda, kus 3 täiseallist tütart a ema saaksid linnawalitsuselt toetust. Samuti kinnitas kontrolör, et ta pole kontrollimisel kunagi näinud linnawalitsuse liiget hoolealuste perekonnas, kus oleks olnud liiter lauat ja suupiste linnawalitsuse poolt. A. Bachmann pole üldse sel ajal, kui ta olnud riigikogu liige, haridusosakonna krediidi võiduks raudteel tarwitanud. Supelskrediidi pole ära kulutatud. Samuti selgus, et hoolekande ametkonna peale pole palladeks rohkem läinud kui hoolealuste peale. Sellest selgus, et K. Podrätsik oli sihilikult ebaõigeid andmeid lewitanud, et walimistel rohkem hääli saada. Nüüd aga tuleb tal ta selle eest wastust anda.

Kodu" haaramas.

leku otsused. — K. Podunud sõjaretk.

Senised juhatuse liikmed J. Luft, J. Temneberg ja R. Ulm, kes tagandai, ei leppinud üldkoosoleku otsusega a wiisid asja kohtusse, paludes uue juhatuse tagandamist ja otsuse eelläitmist. Uus juhatus oli nimelt lehe otsekohe oma kätte wõtnud, senise toimetaja tagandanud ja uueks tegelikuks toimetajaks seadnud Karl Spirna. Kolmapäewal, 7. märtsil oli ast Narwa 1. jaoskonna rahukohtuniku uures arutusel, kes otsuse wäljakuulutamise 9. märtsini edasi lükkas. Reedel kell pool üks kuulutas kohus otsuse. Aastakoosoleku otsus endise juhatuse tagandamise kohta tühistati. Otsus pöörata eeläitmisele. Kohtuotsuse motiiwides on tähendatud, et endise juhatuse tagandamine on sündinud mitte tarwiliku häälteenamusega ja tagandamine wõeti üles alles koosolekul, kuna ta oleks pidanud olema wõetud juba laialisaadetud päewakorda.

Keilas wana alew'walitsus.

Keila alewi uue wolikogu esimesel koosolekul, millest 14 liiget osa wõtsid, katsusid kohalikud wabsidest alewiwolinikud oma tahtmist alewiomawalitsuse korraldamisel läbi wiia, aga et neid uues wolikogus üksnähe — 3—4 esindajat — on, siis puruneb kõik nende katsed.

Alewiwolikogu juhataja waliti B. Regastik (senine), juhataja abiks M. Fischar, alewiwanemaks J. Tähe (senine), abiks Ed. Lahesalu (senine) ja nõunikuks M. Poowel.

Alewiwalitsuse liikmete palgaks määrati alewiwanemale 40 kr., abile 20 kr. ja nõunikule 10 kr. kuus.

Alewiwalitsuse ja wolikogu ühiseks sekretäriks waliti 70 kr. kuupalgaga senine sekretär Margarete Keller ning rewisjonikomisjoni esimehe kohale E. Meister.

Kino lage taheti kaela lasta.

Wiljandi kino „Glorias" leidis aset neljapäewa õhtul omapärane ulakus. Nimelt kuulsid mõned publiku hulgast umbes kella 9 ajal, kuidas keegi kino lael müdistab ja kraabib. Ühtlasi langes publikule kaela krohwi ja puru. Asjast teatati kohe kinoomanikule, kes tonis wilbimata pööningule. Ta leidis pööningult ühe noormehe õhutoru juures lae kallal asteldamas. Poiss toodi pööningult katuse najale pandud redelile ja kadus ööpimedusse.

Lähemal waatlemisel selgus, et uudmata kurjategija oli hakanud langutama neid toelaudu, mis õhutoru juures pandud lae kandetaladeks. Neli lauda oli ta suutnud juba lahti langutada ja lage hoidsid weel ainult üks lauda. Nende äralangutamisel oleks lagi wististi kistmise looshi kohalt warisenud publikule kaela.

Politsei asus asja uurima, et wälja selgitada, kes oli sarnase ulakuse teosaja ja mis kaalutlustel kino lage lõhutti.

Riigi kunstööstuskooli töö tagajärgi.

Oleme wõinud jälgida, kuidas kiiduwäärselt wiimastel aastatel meie kunstkäsitöö, rakenduskunst on wõitnud tõusuwat pooleheidu ning on leidnud wastukaja ja toetustki seltskonnas.

Kuid et arusaamist kunstkäsitöö wastu äratada ja samal ajal wiimast wiia Euroopa rakenduskunstiga ühele tasemele, selleks on kulunud palju aastaid. Ja siin esimeste sihtjoonte rajajaks on olnud riigi kunstööstuskool.

Kui heidame wiimasele pilgu, näeme, kuis seegi aastate kestel läbi teinud mitmeid ümberkujundamisi ja reforme, ja et see omab pika ning sisukagi minewiku.

Eesti kunstiseltis (registreeritud 1907. a.) kutsub ellu 1912. aastal „Graafilised kursused", kus antakse õpetust maali-, graafika- ja skulptuurialadel. Neil omandab kunstilist haridust otse nuu kunstnike generatsioon: Krims, R. Espenberg, Tomasberg, Kallis, Tuul j. t.

Ja neist „Graafilistest kursustest" areneb wälja riigi kunstööstuskool.

Juba kahe aasta pärast, 1914. a., need kursused on wälja kujundatud kunstööstuskooliks, mille hooldajaks asub Tallinna linn, kusjuures kooli õppetöö on ette nähtud wiieaastasena.

Seda esimest, 20 aastat tagasi ellukutsutud kunstööstuskooli sisuliselt ei saa üldsegi wõrrelda praeguse riigi kunstööstuskooliga. Ajajooksul on selle ainete ulatust ning konstruktsiooni niiwõrd muudetud.

Linna kunstööstuskool alustas tegewust kuidagi parun Stieglitzi Peterburi kunstööstuskooli eeskujudel, kuna esimese õpetajaid oli wiimase haridusega. Kuid maailmasõja ajal olude kohaselt awati kooli juure raamatu-nahaköite töökoda hr. E. Taska juhtimisel, et siin sõjainwaliidid wõiksid õppida omale tööala. Awatud töökojas õppetegewusel oli sääraselt häid tagajärgi, et peatselt kutsuti ellu detsemaalrite töökoda, wähe hiljem puuwoolimise töökoda, siis graafika osakond ühes liwitrüki-klassiga, keraamikaosak., emailfiligraanosakond ja kõige lõpuks naiskäsitöö töökoda.

Aastal 1920 kool läheb riigi hoolduse riigi kunstööstuskooli nimega. Oma ülesandeks ta seab: kunstihariduse andmine ja tööoskuse õpetamine käsitöö- ning tööstusaladel. Ühtlasi püütakse siin arendada kunstimaitset ja loowat kunstiwõimet. Õppetegewus jaguneb siin: üldastmeks, töölodade-astmeks ja meistriklassiks. Üldastmes — kursus kaks aastat — õpitakse kunsti- ja üldhariduslikke õppeaineid. Töölodade-astmes — kursus kolm aastat — omandatakse kooli töölodades tööoskust soowitud alal. Meisterklassis — kursus üks aasta — lõpetaja saab rakenduskunstniku diplomi.

Riigi kunstööstuskoolis, nagu näeme, saab õpetust kõigis rakenduskunsti harudes. Lõpetades üldastme, õpilane saab omal alal töölise kutsetunnistuse, mis wõimaldab tal pääseda töökoolis õppimata oma spetsiaalalale tööle. Lõpetanud meistriklassi — rakenduskunstnikuna, wõib siirduda kas pedagoogilisele alale wõi siis praktilisele tööle.

Riigi kunstööstuskoolis seega rõhutatakse eriti praktilist ala, kuid et puudu ka esteetiline, maitsekaswatus ning üldhariduslikud õppeained.

Neil asjaoludel kooli lõpetajad, wõrreldes teiste keskkoolide omadega, tegelikus elus on wõrdlematult eelistatumas olukorras. Kõnelemata neist, kes Riigi kunstööstuskooli lõpetanud ja siirdunud puhtkunsti alale, nagu: E. Wiiralt, A. Johani, H. Lepik, Salu, P. Liiwat, P. Luttein, Leps, Krug, wõiksime loetleda rea sama kooli haridusega rakenduskunstnikke (Pallas, Pärt j. t.), pedagooge, aga ka tööalade spetse (trükitöodades, sawiööstustes, kudumiswabrikuis jne.).

Wiiks pikale pikemalt peatumine, kuidas kunstööstuskool on mõjutanud meie nahatööde, keraamika ja graafika taset, aga ka sisedekoratsiooni. Kooli töö on lahkelt hindamist leidnud ka wälismaadel, Prahas rakenduskunsti näitusel, Riia kunstööstuskooli juhtide ja sakslaste wastawate eriteadlaste poolt. Nende tähteerimine nõuaks jällegi liigselt ruumi.

Ei saa üldsegi üles tõusta küsimus, kas Riigi kunstööstuskooli tööl on olnud tagajärgi wõi kas tal on mõtet. Kes meie rakenduskunsti arengut on jälginud, sellele on wastus selge. Kool pealegi awab kujul on saanud tegutseda waid lühemat aega, alates 1929. aastast, pealegi meil ainulaadsena, tal on tulnud esialgu ka kooliõpetajaid endale kaswatada wälismaale komandeerimiste, wälistipendiumide jne. kaudu, wõi siis abiks kutsuda ajutiselt wäljast spetse.

See, mida korda saatnud Riigi kunstööstuskool — meie rakenduskunsti arendades omapära ja eestipärа sihis, seda on tal tulnud ainuüksi algatada. Ja see aseab ta töötulemusi erilisse walgusse.

Tallinnast.

Eksamite hooaeg tööoskuseametis.

Tallinna tööoskusametis korraldab õppinud töölistele eksamid maikuus kõigil aladel.

Pärast maikuu eksameid wõiwad Tallinna tööoskusametis ainult need kutsetaotlejad eksami teha, kes on lõpetanud tööstuseõpilaste kooli täieliku kursuse.

Eksameist osa wõtta soowijad wõiwad endid registreerida kuni 20. aprillini.

Nagu Tallinna tööoskusametile sisse saadetud palweist selgub, on tung eksamile elaw. Sellepärast on kawatsus eksamite tegemist alata juba aegsasti. Lähemaid teateid saab Tallinna Tööoskusametist, Tehnika tän. 16-e igal tööpäewal.

E. Lastekaitse ühingu õhtu.

Neljapäewal, 15. märtsil korraldab Eesti Lastekaitse Ühing Seltskondlikus majas seltskondliku kooswiibimise bridžiga, teega, loteriiga jne. Lastekaitse Ühingu seltskondlikud kooswiibimised on alati leidnud rohkearwulist osawõttu, kuna selle sissetulek läheb õilsaimaks otstarbeks — puudustkannatawate laste toetuseks.

Tulekaitsenädal.

E. ü. Tuletõrje Liidu korraldusel peetakse tulekaitsenädal tänawu — ühingute oma wahel wahelkul — kas augusti- wõi septembrikuul. Maa ühingud peawad omale sobiwamaks ajaks augustikuu, kuid linna ühingud eelistawad septembrikuud. Rahakorjamine kärpidega on 18. ja 19. augustil wõi 15—16. septembril.

Raks loengut Poola kunstist.

Warssawi ülikooli dotsent Dr. Mieczyslaw Preter Poola kunstinäituse toimkonna korraldusel kõneleb pühapäewal, 11. ktp. kell 8 õhtul linna tütarlaste kommertsgümnaasiumi saalis saksa keeles „Die polnische Kunst der Gegenwart" ja esmasp. 12. ktp. kell pool 9 õhtul wene keeles. Ettekannet selgitawad walguspildid. Osawõtt maksuta.

Akadeemiliste naiste ühingu

Tallinna osakonna aastakoosolek peetakse teisip., 13. märtsil. Peale osakonna jooksuate küsimuste harutatakse sellel koosolekul ka ühingu üldkoosolekuga sooes olewaid küsimusi. Ühingu üldkoosolek peetakse Tartus, nagu traditsioonilisel, palmipuude pühal.

Tallinna tuletõrjeühtide koondis.

Neljapäewa õhtul, 8. märtsil pidasid Tallinna tuletõrje organisatsioonide peamehed, komandöülemad ja nende abid E. ü. Tuletõrje Liidu ruumides koosoleku, kus otsustati ajutada „Tallinna tuletõrjeühtide koondis", mille liikmeteks oleksid kõikide Tallinna tuletõrjeühingute ja -komandode peamehed, komandöülemad ja nende abid. Koondise ülesandeks on ühtlustada tuletõrje wäljaõppe ja organiseerimise töö, korraldada ühiseid paraade, rongkäike, manöowreid, õppusi, loenguid jne.

Koondise põhikirja kawa harutati läbi ja kiideti heaks. Waliti ajutine juhatus: Koondise wanemaks waliti ühel häälel Tallinna w. t. ü. peamees J. Toffelmann, kes on ühtlasi ka juhatuse esimees, tema abiseks waliti a.-s. Lutheri tuletõrje peamees G. Kemberg ja Tallinna Sadama w. t. ü. esimees-peamees A. Timoiko, juhatuseliikmeteks Noortemeeste w. t. ü. peamees Mirlieb ja Kopli w. t. ü. peamees Keelmann.

Juhatusele tehti ülesandeks koondise põhikiri kiires korras registreerida.

„Ühisabi" balli loterii wõidud.

„Ühisabi" balli loterii hea kordamineku eest hoolitsewad pronad Mets, Leesment, Taska, Miller, Kallas-Poska. Üldse kuulub balli loterii-toimkonda 23 daami. Balli loteriile mitmesugguseid wäärtusliikke saadust on annetanud seni järgmised suurärid: Demin delikatessikaupu, pesu ja trikootehas Kilgas oma wabriku artikleid, riidekäri Gutkin kleidiriideid, Tallinna Puuwilla Riidekäri riiet, o.-ü. „Rahwaülikool" ja o.-ü. „Päewaleht" raamatuid ja kirjutusmaterjali, ateljee Taskalt nahktöid, riidekauplused Lerenmann ja Miller rõiwaid, kullasepaäridelt Langelt, Kopsikt, Markowitschilt, Jõsselowilt ja Rubinilt mitmesugguseid kuld- ja hõbeasju. „Gentelmanilt", „Jocey Clubilt", Braschinski ja poegadelt ning Feldhuhnilt mitmesugguseid moeartikleid, Mey ja Landesenilt kosmeetikawahendeid, sotoäri Parikaselt tasuta päewapildistamise wõimalusi. Rakenduskunsti ühingult RAKU-lt graafikat ja pilte. „Ühisabi" balli warustab ka tänawu wiiniwarstide, šokoodide ja muu isuäratawaga „Estonia Eksport Tapamajad" ja Saku õlletehas keswamärjukesega.

Allweelaewastikule annetusi.

Käesolewa nädala jooksul annetati allweelaewastiku ülesehitamiseks allsärgnewad summad: 1) Merejõudude baasi järjekorraline sissemaks 234 kr. 14 s.; 2) Scouts üksiku jalawäepataljoni ohwitserikelogu juhatuse sissemaks 120 kr.; 3) Posti, telegraafi, telefoni teenijate kutseühingu järjekorraline sissemaks 705 kr. 46 s.; 4) Ella Glück'i sissemaks korjandusleht nr. 339 järele 1 kr.; 5) Aegnasaare komandantuuri järjekorraline sissemaks 49 kr. 43 s.; 6) wõi wäljawoo keskbüroo sissemaks 1036 kr. 32 s.; 7) Eesti laewamaaklerite ühingu liikmete Balti Lloyd (Kurt Schiller), E. Bergmann ja Ko, P. Bornholdt ja Ko, Thomas Clayhills ja Son, N. Christiansen ja ko, Harry Christiansen, Carl F. Gahlnbäck, Chr. Jensen, R. Kinghorn, E. Sporlender, Oskar Stude, a-s. Tallinna laewaühisus, O. Tiedemann, A. J. Trambmann ja Ko sissemaks oma ühingu kaudu 1000 kr.

Jääoludest merel.

Tuul on pöördunud Nordi, kuid jääolusid pole see meie weres halwendanud ega pole kartagi. Küll on aga ida poolt ajujääd aetud kuni Kokskäärini, kus nõrkadel laewadel wõib juhtuda raskusi.

Wenekeelne teatriõhtu.

Lawategelaste sõprusühing „Meie Teater" korraldab pühapäewal, 11. märtsil wenekeelse teatrietenduse Saksa teatri ruumes. Kantakse ette 4-waatuslik Jerome K. Jerome komöödia „Mijs Hobbs" (Naiste loogika), näitlejanna E. Aksoli tuluõhtuks. Algus kell 8 õhtul.

Jällegi on „Esmaspäew" huwitaw!

Laps kahe tule wahel.
Lahutatud wanemate lastetragöödia.

Aastal 1500.
Pulmakombed wanast Tallinnast.

„Maailma katus" wõlub.
Mount Everesti wallutamise ajalugu.

Kas mõistate ajada habet?
Peatükk meestele. Weel bridžhinurk. Gori piltide feeria. Möödunud nädala sündmuste ülewaade. Juut. Hind 5 s.

Meistriwõistlused moodsates tantsudes algasid.

Tantsuõpetajate Poolgase, Küttimi ja Siversi korraldusel algasid reede õhtul Eesti meistriwõistlused moodsates tantsudes. Ilmunud olt 15 paari, kellest kolmetunnilise wõistluse järele A ja B klassis tunnistati finaali pääsnuteks: hr. Weikmann — prl. Wälja, hr. Niinas — pr. Niinas, hr. Puurman — prl. Pokk, hr. Lutter — prl. Beckman, hr. Pahk — prl. Sepp ja hr. Hacker — prl. Hill. Lõppwõistlused kaheksa paari wahel algawad laupäewa õhtul kell 22 dancing-palace „Glorias", kus kolm A klassis wõitjaks tunnustatud paari pääsewad tšempion-klassi. Sealt „kristalliseerub" siis tänawune Eesti meisterpaar.

Reedel korraldatud wõistlust oli tulnud jälgima paarisajapealine publik.

Linnaapteegi juhiks W. Sumberg.

Linnawalitsus otsustas wabastada kuritarwituste pärast linna apteegis wangistatud senise apteegi juhataja A. Rosenbergi, arwates 7. märtsist. Terwishoiu osakonna ettepanekul määrati ajutiseks linna apteegi juhataja kohusetäitjaks senine abijuhataja mag. W. Sumberg.

Tallinna stipendiaadid ülikoolis.

Käesolewal õppesemestril Tallinna linna stipendiaatideks Tartu ülikoolis kinnitas linnawalitsus: O. Pallo, H. Stillwerki, Jõh. Toltsi, H. Wiira, E. Leiteni, A. Pruleri, R. Appelbergi, K. Takenbergi, E. Püssi, L. Winklerbergi, H. Simtmanni ja R. Mihkelsoni.

Ööwalwe apteekides.

Laupäew wastu pühapäewa.

G. Gnadebergi ja E. Leydeni apteek, S. Karja tän. 4. Tel. 445-88. A. Jõksi apteek, Paldiski mnt. nr. 2. Tel. 431-18. 1. linna apteek, Kreditpanga majas. Tel. 445-41. 2. linna apteek, Teliskiwi tän. nr. 40. Tel. 439-42. H. Mitheimi apteek, S. Tartu mnt. nr. 47. Tel. 308-42.

Alaline ööwalwe.

Tallinna Ühise Haigekassa apteek, Estonia puiestee nr. 23. Tel. 462-38. F. Kurrotti apteek, Kopli, Betkeri t. nr. 4. Tel. 16.

Kõik apteegid on awatud hommikul kella 8 kuni õhtu kella 8-ni. — Walwepunkt haigekassa ambulatooriumis, S. Tatari tän. nr. 15. Tel. 464-00.

„Estonia" teater.

„Onne peab olema" ajandatud hindadega.

Pühapäewal päewaseks etenduseks suuroopereti „Onne peab olema" rewüülik lawastus, lugematute piltide, arwurikaste tantsude, kahe ennenägematult suure tegelaskonna ja otse üllatawa kirewusega. Algus kell 1/23 p. l.

„Demobiliseeritud perekonnaisa" eelwiimast korda.

Pühapäewa õhtul eelwiimast korda Hugo Raudsepa Demobiliseeritud perekonnaisa", mille etendusi alati saadab lõbus naerulaja.

„Kaugeid rannad" ja „Fanny" sõidawad wälja.

„Estonia" draamatrupp sõidab kesknädala hommikul Tallinnast wälja, et mängida:

14. märtsil Tapal „Kaugeid randu",
15. märtsil Narwas „Fanny t" ja
16. ja 17. märtsil Rakweres „Kaugeid randu" ja „Fanny t".

Wäljasõidu etenduستel on kaastegewad: teenekline näitleja Paul Pinna, näitlejad — Mare Leet, A. Kausi, M. Luts, F. Moor, H. Laur, H. Paris, A. Ütsip, J. Tõnson, G. Roosaar

liheksas sümfoonia W. Bierdiajewi juhatusel.

Huwi tänase sümfoonialkontserdi wastu, mille kawas Beethoveni 9. sümfoonia, on Tallinna muusikapublikus nii suur, et kontsertsaalis kord jälle ähwardab tulla puudus ruumist. See kontsert kujuneb selle hooaja suursündmuseks nii oma kawa haruldase lui ka juhataja isiku, mitte wäitsemal määral, aga ka ettekande-aparaadi impoosantsuse tõttu. Kontserdi algus kell 8 õhtul. Publikut paluiakse koguda aegsasti, sest kontsert algab täpselt.

Töölisteater.

Laupäewal „Parwepoisid" 16. korda.

Pühapäewal kell 3 p. l. Lilian Loringi ja Herman Oginšky tantsetendus.

Pühapäewa õhtul E. Wilde „Mäeküla piimamees".

Kontsert-miitingu

korraldab K. Pätsi Riigiwanemaks Walimist Korraldaw Komitee börsisaalis pühapäewal kell 11 homm. Kõnedega esinewad kirjanik E. Peterson ja ajakirjanik A. Tainste. Kontsertosas esinewad H. Schütz (wiiul) ja prl. H. Beilem (klawer). Sissepääs waba.

Kopli seltskondlikud organisatsioonid korraldawad riigiwanema K. Pätsi 60-ne aasta sünnipäewa puhul kontsertaktuse Kopli rahwamajas, 12. märtsil k. 7 õhtul. Peokõne peab kirjanik E. Peterson, tõnega esineb ka riigiwanem K. Päts. Kõnede wahel muusikalised ettekanded ja laulud prl. H. Beilem'alt.

Naiste töö.

„Taluperenaise" märtsikuu number.

Neil päewil ilmus „Taluperenaise" märtsikuu number. Seekordne wihk toob sisuna kokkuwõtliku krohwimise õpetuse, lambanahkade parkimise ja pehmekstegemise õpetuse, wõimlemisõpetaja L. Haamer-Ploompuu juhised ülikasjalikke juhatusi imiku kehaharjutuste tegemiseks, dr. E. Lepik kirjutab kewadisest wiljapuude pritsimisest ja pr. M. Põld-Riiwes raswast ja selle ülalhoiust. Peale selle leidub ajakirjas lapse mängukoplit walmistamise õpetus, toidureetsepte, laste maailm, lõikeleht, moeoja jne.

Peatükis „Imiku kehaharjutusi", õpetatakse üldjoontes järgmist:

Meie emad ja kaswatajad ei pane küllaldast rõhku rinnalapse kehalise arenemise soodustamisele. Juba kohe pärast sündi algab kehalise arenemise takistamine. Ei oli ju kaugel minewikus aeg, mil wastsündinu pulgana linni mähiti, käed kahele poole külgi ja jalad sirgu. Seda teguwiisi põhjendati sellega, et laps kaswab niiwiisi hästi sirge. See oli aga ekslik arwamus. Laps peab olema täiesti lahtiselt, nii et ta saab wõtta loomulikku kehahoidu, ja mida warem antakse lapsele siplemisewõimalusi, seda paremini ja harmoonilisemalt arenewad ta lihaised, liikmed ja sisseorganid.

Kolmandal elukuul tuleb laps wahetewahel kõhuli asetada. See on eelharjutus istumiseks. Selle läbi arenewad lapse kaela- ja seljalihased tugewaks, samuti ka käed ja õlad. Tugewad kaela- ja seljalihased hoiawad selja sirge ning ei laste istumise juures pead ega rinda nii kergesti ettepoole lõssi wajuda. Last aga ei tohi üldse ennem istuma panna, kui ta end ise istukile ei aja. Wastasel korral wõib tekkida lapsel kumer selg.

Istumisele järgnew arenemisjärk on roomamine. Juhul, kui laps end tagumiku peal ajab mööda põrandat edasi, siis wõib arwata, et tema käed ja jalad on nõrgad toeks, ning et laps on ehk inglise haiguses. Sel juhul on soowitaw pöörata arsti poole. Roomamisel on suur tähtsus lapse terwe lihastiku arendamiseks, mille tõttu ei tohi seda milgil moel takistada. Selle tõttu pole mõistlik tegu lasta lapsel päew läbi seista mängukoplis wõi -niis. Enneaegsel kauasel püstiseismisel on halwad tagajärjed lapse kehaholu ja jalgade suhtes.

Roomamisaja lõpupoolel armastab laps ka ronida, kui talle selleks antakse wõimalusi. Ronimine, kui see sünnib suure inimese walwe all, on paremaid kehaharjutusi imikule, mis arendab terwet lihastikku.

Umbes aastawanuselt hakkab laps kõndima. Samuti kui roomaw laps armastab mööda treppe üles ja alla roomata, armastab kõndiw laps trepist üles ja alla käia. Seda tuleb lubada ja wõimaldada. Muidugi jälle täiskaswanute hoolsa järelewalwe all. See on hea harjutus jalatoharate- ja kõhulihastele, samuti ka kopsudele hea hingamise süwendamise harjutus.

Teine tähelepanuwäärriwaid artikleid „Taluperenaises" on „Kewadine wiljapuude pritsimine".

Suure tähtsuse omab warakewadel wiljapuude pritsimine wiljapuukarbolineumiga, mida tuleb toimetada enne pungade puhkemist.

Pritsimisasjad ja wahendid on pikemaajaliste katsetuste waral kindlaks määratud. Esimene pritsimine wiljapuu-karbolineumiga on lehekirbu, külmaliblika ja teiste kahjurite ja sambliikide häwitamiseks puukoorel. Teine, kolmas ja neljas pritsimine on külmaliblika, õunausi, kärnatõwe ja puuwiljamädaniku tõrjeks.

Pritsida tuleb parajasti enne lehepungade puhkemist, siis, kui need on juba hõbedaseks muutunud. Keskmise suurusega puu (wanus 25—30 a.) kohta tuleb arwestada 6 liitrit pritsimiswedelikku, mis maksab 20 senti. On pungad juba puhkenud, tuleb pritsimine kohe lõpetada, sest noored lehed häwinewad karbolineumi mõjul. Samal põhjusel tulewad ka marjapõõsad, kui need juba lehis, puude all pritsimise ajaks katta mõne wana riidega.

Edasi järgneb õpetus, missugust pritsi tuleb walida.

M. Põld-Riiwes õpetab raswa alalhoidmist. Parim raswa alalhoidmine on selle sulatamine. Sulatatult seisab rasw aasta läbi wärske ega kaota palju oma maitsest ega muust wäärtusest. Mida wärskemalt rasw sulatatakse, seda parem. Enne sulatamist hakitakse rasw peeneks wõi aetake läbi lihamasina. Peenestatud rasw pannakse wähese weega patta ja keedetakse esiteks kaane all umbes ½—1 tund. Selle järele wõetakse kaas ära ja keedetakse raswa wäiksemal tulel, wahete-wahel segades, et põhja ei hakkaks, kuni wesi on wälja auranud, mille järele rasw läheb selgeks. Wajuwad raswakõrned põhja ja on heleprunnid, siis on rasw walmis. Nüüd lastakse suur kuumus ära jahtuda, sest raswa kuumus wõib tõusta kuni 400 pügalani, mis rikub õelad ja raswanõud, kusjuures palju raswa imbub nõude sisse. Lastakse aga rasw liiga ära jahtuda, siis jääb seda palju kõrnetesse. Rasw kurnatakse läbi tiheda traatjõela kiwipottidesse. On rasw pottides täiesti jahtunud ja hangunud, laetakse ta pealt pergamentpaberiga, seotakse kinni ja hoitakse kuiwas jahedas kohas.

Hästijulatatud rasw on walge kui wärske kuni ja seisab aasta otsa heamaitseline. Kes tahab raswale paremat maitset, lisagu iga 2 kilo raswa kohta keema pannes ¾—1 liiter rõõska piima ja ainult ¼ liitrit wett. Edasi järgneb talituswiis weiseraswaga ja lambaraswaga.

A. M.

Uudiseid ja kuulutusi

Gnnetus Riia-Tallinna kiirrongiga.

Weduri lecktorud lõhkesid. Rong seisis 3 tundi teel.

Naarepere, 10 märtsil. Täna warahommikul, kui Riiast tulnud kiirrong nr. 2 sõitis Tartust Tallinna suunas, lõhkesid weduri lecktorud ja rong jäi teele. Kuna Naarepere tagawaraweduri ei olnud, siis saadeti wälja telegrammid palwega saata abiweduri kohale, mis ka saabus kahe ja poole tunni pärast. Kiirrong seisis teel ligi 3 tundi.

Reserwwäelaste patud.

Oma senisest elukohast lahkusid ja uues elukohas ei lasknud end arwele wõtta järgmised reserwwäelased:

August Taustok, elas Liiwamäe tän. nr. 40—4, Heinrich Laanberg — Wõidujooksu tän. nr. 9—1, Woldemar Käär — Lutri tän. nr. 19, Eduard Kukk — Lutri tän. nr. 44—10, Lembit Jermann — Õuna tän. nr. 9—2, Karl Greenberg — Suur Juhkentali tän. nr. 34—30 ja Martin Aspe — Kiwimurru tän. nr. 10—9.

Kuhu kadus kelk?

Jakobi tän. nr. 20—2 elutsew Richard Roose teatas politseile, et tema tõuslekelgu, mille ta on jätnud oma elukoha juures tänawale, on ära wiinud Gildi tän. nr. 9 elutsewa Erna Wainloo wäike poeg. Laps on wiinud selle sõiduki oma elukohta. Seakt on Jõh. Pääsuke wiinud selle Lasnamäele teadmata kuhu. Richard Roose süüdistab teda kelgu omastamises.

Wastutaw toimetaja T. Tomp
O.-ü. „Waba Maa" kirjastus ja trükk.

Sisustage oma pühapäew „Esmaspäewaga“

„Estonia“ kontsertsaal.

Kesknädalal, 14. märtsil 1934. a.

Klaverikunstniku

Hans Höpfel'i

ainus kontsert.

Kavas: Bach, Beethoveni Hammerklaviersonate, Chopin'i, Reger'i, Brahms'i j. t. helitöid.

Algus kell 8 õhtul.

Pääsetähed Kr. 3.— kuni 50 senti, õpilastele à 35 snt. (ühes riietehoiuga) eelmüügil Estonia teatri kassas.

Estonia kontsertbüroo.

Tallinna Eestiteatri „Estonia“ osaühisuse

peakoosolek

peetakse teisipäeval, 20. märtsil 1934. a. kell 19 „Estonia“ sinises saalis, millest liikmeid palutakse osa võtta.

PÄEVAKORD:

1. Koosoleku juhataja ja protokollikirjutaja valimine.
2. 1933. a. aruanne.
3. 1934. a. eelarve.
4. Valimised põhikirja järgi.
5. Läbirääkimised.

Tähendus 1. Peakoosolek on otsusvõimeline, kui on koos 1/20 liikmeist. Ei tule kella 19-ks arvilist arvu liikmeid kokku, siis peetakse **järgmine koosolek samal päeval kell 19.30** ja loetakse see koosolek seaduslikuks ja tema otsused lõoplikkudeks, koosolekust osavõtjate arvule vaatamata, mille juures päevakord endiseks jääb. (Põhik. § 22.)

Tähendus 2. Põhikirja § 8 täh. 2 järele võib iga liige, kes ise koosolekule ei saa ilmuda, teist liiget kirjalikult volitada enda eest häält andma. Volitatul võib olla peale oma hääle veel ainult ühe volitaja hääl.

Juhatus.

Eesti Põllumeeste Selts Tartus paneb toime 7., 8. ja 9. aprillil Wahi koolimaja ruumes

maksuta kursuse põllupidajaile.

Kursuste kawas on loengud peamiselt loomakasvatuse üle. Lektoreiks on paremad asjatundjad omal alal.

Osawõtu tingimused: Kursustest osawõtt on maksuta. Ühiskorter on Wahil maksuta. Ühiskorteri kasutajail tuleb kaasa võtta magadisriided. Toitlustamine sünnib kas omalt poolt kaasawõetud toiduga või Wahi ühisköögis 50 sendilise päevatasu eest. Kursustest osawõtjaid palutakse kohal olla 7. aprillil kell 8 homm. Ülesandmise tähtpäew: Kursustest osa wõtta soowijaid palutakse registreeriba kas suusõnal, telefonl — wõi kirjateel hiljemini 19. märtsiks 1934. a. Seltsi büroo, kus ülesandmisi wastu wõetakse, asub Tartu Maawalitsuse majas, 2. korral, tuba 17 tel. 1-01.

Osawõtt on waba nii mees- kui ka naissoost isikuile.

Hilisemaid ülesandmisi on wõimalik wastu wõtta ainult sel juhtumisel, kui wabu kohti üle jääb.

Maksuta tsementtööde kursused peetakse Wahil 25.—28. maini. Ülesandmise tähtaeg: 1. mai. Osawõtu tingimused samad.

Eesti Põllumeeste Selts Tartus.

SOENNECKEN

terves maailmas

Isegi Ameerikas, tehnilise täiuslikkuse maal, kiidetakse

SOENNECKEN'i „REINGOLD“ TÄITESULEPEAD

Mitmesuguses värvis ja suuruses. Saadaval kõigis paremais paberikauplusis.

25% „Ühisabile“

anname 25. märtsi „VABA MAA“ kuulutuste sissetulekust.

Kuulutage Vaba Maas

ESTONIA TEATER

Pühapäeval 11. märtsil kell 1/23 p. l. 19. korda alandatud hindadega.

„Õnne peab olema“

Ernst Marischka ja Hermann Feiner'i suuroperett 3 vaat. (15 pildis).

Muusika: Anton Profes.

Pääsetähed kr. 1.75—20 s.

Kell 1/28 õhtul 6. korda alandatud hindadega

„Demobiliseeritud perekonnaisa“

Hugo Raudsepa komöödia 3 vaatuses.

Külalisena kaastegev Salme Reek.

Pääsetähed 1 kr. kuni 10 s.

Esmaspäeval, 12. märtsil kell 1/28 õhtul Viimast (7.) korda alandatud hindadega.

„Demobiliseeritud perekonnaisa“

Hugo Raudsepa komöödia 3 v.

Teisipäeval, 13. märtsil 10. korda alandatud hindadega

„Fanny“

(„Kaugete randa de“ järg)

Marcel Pagnoli näidend 4 v.

Külalisena kaastegev F. Moor.

Pääsetähed kr. 1.— kuni 10 s.

Lillian Loring Herman Oginsky

esinevad pühap. 11. märtsil Töölisteatri saalis

lavatantsudes

Pääsmed 30—115 sendini.

Algus kell 3 p. l.

Dr. Harry Dreyer

Naha-, põle- ja suguhaigused

Viru t. 12—2, tel. 465-24

(Singeri kpl. majas).

Vastuv. kella 10—1 ja 5—8

OKSJONID

pandimaias, Maneeshi 4 on **20. ja 22. märtsil s. a.** ja kui kõiki pante ei jõuta neil päevil ära müüa, siis kestab oksjon edasi 23. märtsil s. a.

Oksjonite algus kell 10 hommikul.

Müügile tulevad juulikuus 1933 ja enne seda panditud asjad, millede vastu antud laenude protsentide ärendamise tähtaeg oli jaanuarikuul 1934 a., kuid protsendid tasumata.

20. märtsil tulevad müügile pandid punaste piletite järgi **(riidekaubad)** ja 22. märtsil — valgete piletite järgi **(kuld- ja hõbeasjad, grammofonid** jne.).

Viimane tähtaeg oksionile määratud pantide ümberpantimiseks on 14. märts s. a. Pärast seda tähtaega neid ümber ei pandita.

Kuld- ja hõbeasjad, mis määratud oksjonile ja milledel puudub Eesti Vabariigi proov, saadetakse 20. märtsil proovikotta proovimiseks ja seepärast tuleb nende pantide väljaostmisel sellest päevast alates tasuda veel proovimaks.

Oksjonite päevil saab ainult pante välja osta ja protsente maksta. Pante oksjonipäevil vastu ei võeta.

Tallinnas, 28. veebr. 1934 a.

Pandimaja juhatus.

Daamid ja härrad!

50 s. eest puhastame ja vormime elekiri aurupressil teie kantud kübarad tä tsa uueks. Daamidele moodsaid kübaraid ja siidi kleidiriideid vabriku hinnaga.

Moeäri M-me **Auguste.**

Müürivahe 1. (Harju tänurgal.)

Jimus trükist

Riigi Teataja

süstemaatiline üldjuht,

1. jaan 1934. a. maksude normide alal.

Koostanud A. BULDAS. Hind Kr. 2.—

Müügil parimais raamatukauplusis.

Uus Eesti kooli-seinakaartide seeria

prof. A. Tammekannu toimetusel.

I. EESTI mõõt 1 : 200.000, kaust 1½ × 2 meetrit.

Avatud ettetellimine soodustatud hinnaga.

Tasudes kaardi hinna	Paberil	Kokkupandavat kartongil	Riidele mont.
hiljemalt 1. apr. 1934.	11.—	13.—	17.—
„ 1. juun. „	13.—	15.—	19.—
Kaardi hind peale ilm.	15.—	17.—	21.—

Kaart ilmub augustis 1934.

Nõudke prospekte.

Kaardikoda „Terra“ Tartu, postk. 3. posti jooksev arve 2101

T S R A B A M T

Salapärased tähed — keeruline ülesanne, mille lahenduse auhinnaks on suur pronks lauakuju. Elav kodujänes ja lauahõbe on teiste mõistatuste lahendajate tasuks. Jlmu

Ajude Gümnastika nr. 10.

Hind 15 senti.

Pikendasime

odavate raamatute müüki

kuni 21. märtsini. 78 raamatust on trükk läbi müüdud ja paljuist on lõpukorral.

Ostke veel täna, homme on hilja.

K-ü. „RAHVAÜLIKOOL'i“ raamatukauplused, Harju tn. 48, Tallinnas, Jaani tn. 6.

TEADAANDEID.

Pühapäew, 11. märts.

Tallinn. Järwamaa tutwustamine raadio kaudu. Ülekanded Paidest. 9.00 1) Muusikalisi ettekandeid Järwamaa Paide ühisgümnaasiumi sümfoonia orkestrilt ja Järwa Lawa-Helikunsti ühing „Woo“ ühenbatud segakooridelt. Juhatab helikunstnik J. Zeiger. 2) Järwa maatulundusühisuleudi agr. R. Leben'i tõne: „Järwa maatulundus“. 3) Järwa Maawalitsuse liige, haridusosakonna juhataja W. Krabi tõne: „Järwamaa ja Paide linna minewikust“. 11.00 pidulik jumalateenistus Paide Püharistu kirikust. Teeninad: Järwa praost Chr. Beermann, Paide koguduse õp. G. Perli ja Koeru koguduse õp. A. Pähn. Kaasteegewad: Paide kirikukoor, solistid M. Bachmann ja A. Herman. Organist — Sihwart. 12.30 paraadi ülekanne Paide turuplatsilt. (Paraadi wõtab wastu riigivanem K. Päts.) 13.30 Järwamaa Põllumeeste Seltsi 10 a. juubeliaktus Paide Rahwamajas. 17.15 reklaami ja heliplaate. 17.30 kohtunik Rutherfordi tõned eesti, wene, soome ja rootsi keeles. 18.30 päewauudiseid. 18.35 kontserdi ülekanne Paide Rahwamajast. 20.00 ülekanne Tartust. 20.05 ringhäälingu orkestri kontsert. Juh. R. Palm. Kawas mõõdunud nädala laulnimaid palasid. 21.30 wana tantsumuusikat heliplaatidelt. 22.15 moodsat tantsumuusikat heliplaatidelt.

Tartu. 9.00 ülekanne Paidest. 17.15 reklaami ja heliplaate. 17.30 ülekanne Tallinnast. 18.45 ülekanne Paidest. 20.00 ilmateade ja ajaühitaja-ärendus. 20.05 ülekanne Tallinnast.

Helsingi (335), **Lahti** (1796). 10.00 soome jumalateenistus. 13.00 rootsi jumalateenistus. 17.00 heliplaate. 18.15 tshellosoolosid. 19.10 ork. kontsert. 20.05 kwarteti kontsert. 20.50 popul. ork. muusikat.

Stokholm (426), **Motala** (1357). 10.30 heliplaate. 12.00 jumalateenistus. 15.00 koori kontsert. 16.00 wiiulisoolosid. 17.30 heliplaate. 19.00 jumalateenistus. 20.30 kontsert. 22.30 heliplaate. 23.00 ajawiitemuusikat.

Riia (515). 11.00 jumalateenistus. 15.30 uusi heliplaate. 16.35 klaverisoolosid. 17.35 leedu muusikat. 18.30 tantsu- ja operetimuusikat. 21.25 ooperikontsert. 22.30 heliplaate. 22.50 tantsumuusikat.

Königswusterhausen (1571). 12.30 kammermuusikat. 13.00 kontsert. 15.00 laastetund. 16.30 klaveripalu. 17.00 kontsert. 18.20 luuletusi ja muusikat Austriast. 21.10 õhtumuusikat. 22.15 kontsert. Roomast. 24.00 kewade-tund.

Langenberg (456). 11.00 palwetund. 13.00 kontsert. 17.30 kontsert. 18.40 kontsert. 20.00 austria rahwusmuusikat. 20.30 austria muusikat. 24.00 öö- ja tantsumuusikat.

Wiin (507). 10.55 waimulik tund. 12.20 sümf. kontsert. 13.40 ajawiitekontsert. 16.30 kammermuusikat. 18.00 heliplaate. 20.00 laule ja aariaid. 23.15 õhtukontsert.

Kopenhaagen (255). 11.00 jumalateenistus. 16.25 rahwakontsert. 18.00 jumalateenistus. 21.00 töölislaulukoori juubelikontsert. 22.40 taani triokontsert. 23.15 kontsert. 23.45 tantsumuusikat.

London (342). 14.30 klaverikompositsioone. 18.30 ork. kontsert. 19.30 puhkpillide ettek. 20.30 ork. kontsert. 21.55 jumalateenistus. 23.05 sümfooniaorkestri kontsert.

Oslo (1186). 11.15 heliplaate. 12.15 jumalateenistus. 18.00 heliplaate. 19.30 rahwusmuusikat. 20.30 soliste. 21.30 ork. kontsert.

Praha (470). 10.15 heliplaate. 10.50 mälestuskontsert. 12.05 matinee. 13.15 puhkpillimuusikat. 17.00 kontsert. 18.45 heliplaate. 20.30 kontsert. 22.00 kontsert. 23.25 kirju õhtu.

Budapest (550). 14.30 kontsert. 15.00 heliplaate. 16.45 ülek. kirikust. 18.00 ungari laulumiise lahel klaveril. 19.10 mustlaskapelli ettek. 20.15 kirju õhtu. 22.25 kontsert. 23.00 kontsert. 24.00 trio ettek.

Perekonnaseisumuuteid.

Registreeritud Tallinna linna perekonnaseisuametis.

Sünde: Anatol Sügis, Horst-Erik-Eugen Matthey, Harri-David Wiismann, Inge-Ester Weber, Wello Wanaselja, Rein Wilberg, Juta-Erika Saalwelt.

Abiellumisi soowe: Woldemar Wamms ja Alide Abrams, Johannes Päärmann ja Maria (Salme) Werbak, Aleksander-Elmar-Artur Holm ja Marie Freimann, Ewald Ant ja Ksenia Mältsson, Arwed-Johannes Lulsep ja Elisabet Saaliste.

Abiellumisi: Aleksander Sutt ja Lidia Singi.

Surmajuhtumeid: Fritz-Reinhold Malm 64 a. w., Georg-Peeter Fabricius 65 a. w.; Eduard Walder 52 a. w.; Lidia-Helene Charlotte Luck, neiuna Sinsenberg 67 a. w., Hionia Sacharow neiuna Rebow 83 a. w., Marie-Gottliebe Cordts 74 a. w., Jaan Hindrimäe 75 a. wana.

Tallinna laewasõit weebruaris.

Wälisõit.

Sisse tulnud: 37 laewa 27.068 netto registertonni mahutusega (eelmisel aastal 37 laewa 30.533 netto registertonni mahutusega), nendest 33 laewa laaditult ja 4 laewa laadimata.

Wälja läinud: 38 laewa 26.976 netto registertonni mahutusega (eelmisel aastal 37 laewa 30.575 netto registertonni mahutusega) nendest 36 laewa laaditult ja 2 laewa laadimata.

Rannasõit.

Sisse tulnud: 4 laewa 181 netto registertonni mahutusega (eelmisel aastal 3 laewa 148 netto registertonni mahutusega), nendest 1 laew laaditult ja 3 laewa laadimata.

Wälja läinud: 3 laewa 282 netto registertonni mahutusega (eelmisel aastal 2 laewa 141 netto registertonni mahutusega), nendest 2 laewa laaditult ja 1 laew laadimata.

Wälis- ja rannasõit kokku.

Sisse tulnud: 41 laewa 27.249 netto registertonni mahutusega.

Wälja läinud: 41 laewa 27.258 netto registertonni mahutusega.

Kokku 82 laewa 54.507 netto registertonni mahutusega.

Eelmisel aastal weebruari üldarw oli 79 laewa 61.397 netto registertonni mahutusega, nii siis üldlaswamine laewade arwus 3,8 prots. ja üldlahanemine üldmahutuses 11,22 prots. eelmisest aastast.

Tallinna sadam.

8. märtsil.

Sisse klaaritud: Saksa aurik „Mosel“ segalaubaga Hamburgist. Eesti aurikud „Kotkas“ kunstwäetisega Wlaarchingen'ist ja „Sigrid“ kiwisütega Immingham'ist.

Wälja klaaritud: Soome aurik „Poseidon“ segalauba ja reisijatega Helsingi.

Tallinna fondibörsi kursisedel

Laupäewal, 10. märtsil 1934. a.

London	18.11	18.35
New York	3.56	3.64
Berliin	141.45	143.30
Helsingi	7.98	8.10
Stockholm	93.40	94.60
Kopenhaagen	80.85	82.05
Oslo	90.95	92.15
Riia	114.20	116.45
Kaunas	59.85	60.60
Amsterdam	239.85	242.85
Pariis	23.45	23.75
Zürich	115.20	116.70
Brüssel	83.—	84.20
Milano	30.55	31.05
Warssaw	67.20	68.20
Praaha	14.75	15.00
Wiin	66.50	67.90
Danzig	115.20	116.70

Telefonid:

Peatoimetaja telefon	nr. 449-82
Päewaudiste osakond	„ 449-89
Kaugelaned	„ 449-85
Toimetuse üldine	„ 449-88
Majandusosakond	„ 449-91
Kohalikud jonumid	„ 449-95
Riigikogu	„ 449-37
Reklaam osak.	449-36
Trükikoda	„ 449-87

Telefonid erakorterites:

Peatoimetajal	nr. 303-7
Päewaudiste osak. juh.	„ 458-2
Arijuhil	„ 441-61

Toimetus: Pikk tän. 58, kõnetunnid
Kuulutuste wastuwõtmine k. 8—5 P
Arijuhatus (tel 449-83) ja arwesaato
nr. 54-56, teisel korral. Arijuhi kõne
Tellimused telefon 419-86, ekspedit

Nr. 60 (4660).

Rahwa en

Maara
Wab

Riigiwanema kandidaatide soowitus allkirjade andmine pühapäeval möö dus üle maa suurema elewuseta. Wab side pooldajad olid oma allkirjad juba esimestel päewadel ära annud ja nüüd olid wäljas peamiselt Laidoneri ning Pätsi pooldajad. Paljudes kohtades e saanud Larka enam ühtegi allkirja, na gu näiteks Mõisakülas, kus pärast wab side koosolekut rahwas andis allkirjad ainult Laidonerile. Larka oli allkirja dega Laidoneristi ja Pätsist ees peamisel suuremates linnades, nagu Tallinnas Narwas, Tartus, Rakweres, Pärnus j t. Wõrus, Petseris, Wiljandis, Haap salus ja Tõrwas oli aga Laidoner ees Maal nihkusid Laidoner ja Päts ena mates walbades esikohale. Ülemaalist kokkuwõtete järele oli eile kella 12 p Larkal allkirju umbes 52.000, Laido neril 39.000, Pätsil 24.000 ja Rei 5.800. Laidoneril oli linnadest umbes 10.000 allkirja ja maalt 29.000, Lar kal aga linnadest umbes 40.000 j maalt 12.000. Laidoneri, Pätsi ja Re allkirjad ületawad Larka oma, mi

Prof. A. Saaresti seltsist

Seltsi esimeheks wa

Kiru aega tagasi, kui peeti Akadeemilis emakeele seltsi peakoosolekut, jäid walimise ära, sest koosolekul wõeti wastu otsus — häält poolt, 6 wastu — mis polnud wastu wõetaw teadusliku töö tegemiseks eesti keel professorile A. Saarestele, nii et tem keeldus ennast walida lasimast. Koosole jäi pooleli, walimised lükati edasi, kuni ju hatus pidi asja lahendama. Nüüd kutsu uus koosolek kokku, kuid asjade „lahenda mine“ oli ajanud wahekorrad weelgi teeri disemaks, nii et prof. A. Saareste et pida nud wõimalikuks tulla isegi mitte koosol kule. Ka ei lubanud juhatus tema poolt sa detud kirja enne walimisi ette lugeda, se polewat päewakorras. Olewat ka liig pi ja wõtwat aega, olgugi et selle üle, kas lu geda wõi mitte, oli aega waielda küll.

Wiimaks toimusidki walimised. Juhatu se waliti: esimeheks prof. J. Mägist teisteks juhatuse liikmeiks, kes jagawa ametid omawahel — lektor J. W. Wes dr. phil. P. Arumaa, mag. P. Ariste, õpet jad H. Jänes, E. Nurm, A. Rajamaa, Kask ja üliõpil. E. Elisto. Asemikeks di F. Leinbock ja üliõpilased L. Tohwer ja Wiil.

Läbirääkimistel luges rew. komisj. e mees J. Ainelo siiski ette prof. A. Saa reste poolt koosolekule adresseeritud kirj kus prof. A. Saareste selgitab oma seni keeldumise põhjusi ja kus seltsi juhatu enamuse tegewus on wiinud sageli as nii kaugele, et on olnud piinlik ja sõb

Kui Te voodis

teist külge pööra töötab toimetus p lavlikult. Uued ür berpaigutused kõ gemas ametkonna mäss Hispaania rongiõnnetus Kau Ides, 100 töölist Saksamaal kokkuv risenud kaevandus maetud...

Üles tõustes lei kõik trükitult

HOMMIKLEHES

Jlmub äripäeviti. Hind 5 senti.